

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
στην Ελλάδα και τον υπόλοιπο
κόσμο»**

Σπουδάστρια: Γιώτη Γεωργία

Επιβλέπων: Καμπούρης Χρηστος

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
1. ΔΝΤ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ, ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ	5
1.1 ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΔΝΤ	14
2. Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΔΝΤ ΣΤΟΝ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΟΣΜΟ	18
3. Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	29
3.1 ΕΙΔΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΡΟΙΚΑ	30
3.2 ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	35
4. ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ	45
5. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	49
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	72

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι κοινός τόπος σήμερα ότι η κατάσταση την οποία βιώνει η χώρα μας είναι ιδιαίτερος επώδυνη και δυσβάσταχτη. Κατά γενική ομολογία, ο αντίκτυπος των μέτρων από τις δύο «μετά-μνημονιακές» κυβερνήσεις σε συνδυασμό με τις αρνητικές εξελίξεις στις εργασιακές σχέσεις οδηγούν τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών σε απόγνωση καθώς βλέπουν τα εισοδήματά τους να εξανεμίζονται, τις εργασίες να χάνονται (ή στην καλύτερη των περιπτώσεων όταν διατηρούνται να κυριαρχεί σε αυτές ένα καθεστώς ελαστικοποιημένων εργασιακών σχέσεων) και τη φορολογία να αυξάνεται. Η συνδρομή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και η ενεργοποίηση του κοινού μηχανισμού στήριξης κατόπιν εκκλήσεως της ελληνικής κυβέρνησης έχουν αλλάξει δραστικά τις ζωές όλων μας με απρόβλεπτες συνέπειες για το μακροπρόθεσμο αλλά και βραχύ μέλλον.

Με την παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε να αναδείξουμε τις βασικές πτυχές της κατάστασης που έχει δημιουργηθεί επισήμως από το Μάιο του 2010 και μετά αλλά έχει, βεβαίως, τις ρίζες της στις προηγούμενες δύο τουλάχιστον δεκαετίες. Στο πρώτο κεφάλαιο θα επιχειρήσουμε μία ιστορική αναδρομή των απαρχών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου προβάλλοντας ταυτόχρονα σε γενικές γραμμές τη διάρθρωση του με παράθεση σχετικών πινάκων όσον αφορά τις χώρες που συμμετέχουν στον οργανισμό και τους μέχρι σήμερα προεδρεύοντες σε αυτόν. Επιπλέον, θα σκιαγραφήσουμε τους κεντρικούς στόχους του ΔΝΤ, τους επιμέρους σκοπούς του και θα επισημάνουμε την επιρροή του στην παγκόσμια οικονομία. Δεν θα παραλείψουμε να σημειώσουμε τα κριτήρια ένταξης στο ΔΝΤ καθώς και τις διακηρύξεις του οργανισμού για διεθνή συνεργασία που αποβλέπει (τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο) σε μία σταθερότητα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε σε αδρές γραμμές τα κεντρικά σημεία από τις επεμβάσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στον υπόλοιπο κόσμο (κυρίως μετά τα τέλη της δεκαετία του 1970) ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τη λειτουργία του οργανισμού αλλά και αποκτήσουμε μία ευκρινέστερη εικόνα όσον αφορά το τι συμβαίνει στην Ελλάδα σήμερα.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα εστιάσουμε την προσοχή μας στην επέμβαση του ΔΝΤ, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα. Θα δούμε τις λεπτομέρειες πίσω από τις συστάσεις και οδηγίες της Τρόικας όσον αφορά το Δημόσιο Τομέα, τη φορολογία, τις εργασιακές σχέσεις, τους μισθούς, τις

συντάξεις, την ακίνητη περιουσία κ.α. Κυρίως, όμως, θα σημειώσουμε τη γενικότερη κοινωνική αβεβαιότητα αλλά και τις επιφυλακτικές μέχρι και δυσοίωνες προβλέψεις για τη μελλοντική πορεία της χώρας μας. Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές πληθαίνουν οι φωνές στο εξωτερικό που επαναφέρουν σενάρια περί εξόδου της χώρας μας από το Ευρώ και ενδεχόμενης ανεξέλεγκτης χρεοκοπίας.

Τέλος, θα καταγράψουμε τα βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία της σύγχρονης κατάστασης στη χώρα μας, θα επιχειρήσουμε κάποια συγκεντρωτική αποτίμηση και θα αναλύσουμε την κεντρική ιδέα του Μνημονίου (και της επικαιροποιημένης μορφής του όπως αυτή προέκυψε τον Ιούλιο και τον Οκτώβριο του 2011). Η περίληψη των βασικών παραγράφων του Μνημονίου που υπέγραψε η ελληνική κυβέρνηση –μία πράξη που έγινε αποδέκτης πολλών κριτικών σε σημείο μάλιστα κάποιοι να κάνουν λόγο για αντισυνταγματικότητα των μέτρων- σε συνδυασμό με την αναφορά στο λεγόμενο «κούρεμα» των ελληνικών ομολόγων προκειμένου να καταστεί βιώσιμο το ελληνικό χρέος, θα αποτελέσουν, επίσης, αντικείμενο διερεύνησης της εργασίας μας.

Ελπίζουμε στο τέλος να έχουμε καταφέρει τον αρχικό μας στόχο που δεν είναι άλλος από την καλύτερη κατανόηση της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα μας μέσω της παρουσίασης των πρωταγωνιστών σε αυτή τη δυσάρεστη, πραγματικά, υπόθεση.

1. ΔΝΤ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ, ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα τελευταία δύο χρόνια ακούμε πολλά στη χώρα μας για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και για τις κατευθυντήριες γραμμές που επιβάλλει μέσω ενός μνημονίου που υπέγραψε η ελληνική κυβέρνηση κατόπιν έκτακτης συνεδρίασης στη Βουλή και κατά πλειοψηφία υπερψήφισης των βασικών άρθρων αυτής της συμφωνίας. Όλοι μας, θέλοντας και μη, γινόμαστε δέκτες και κοινωνοί οικονομικών όρων και αποφάσεων που μεταφέρονται –συχνά με καταγιστικούς ρυθμούς- από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και με λίγα λόγια αυτός ο οργανισμός, που μέχρι πρότινος ήταν άγνωστος σε πολλούς, έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας και από ότι φαίνεται θα μας απασχολεί για πολλά χρόνια στο μέλλον. Προτού περάσουμε όμως στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν ανάμεσα στο ΔΝΤ και την Ελλάδα είναι απαραίτητο να κάνουμε μία ιστορική αναδρομή αυτού του οργανισμού ώστε να έχουμε μία σαφή εικόνα για αυτόν. Στη συνέχεια θα αναλύσουμε τους σκοπούς τους και θα παραθέσουμε τα βασικά δομικά του στοιχεία (π.χ. πρόεδρος, μέλη, επιτροπές κτλ.). Ευελπιστούμε ότι, ύστερα από το πρώτο αυτό κεφάλαιο, θα έχουμε αποκτήσει τα απαραίτητα «εφόδια» προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα ειδικότερα θέματα αυτού του οργανισμού που επηρεάζουν άμεσα και καταλυτικά την Ελλάδα.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund) ιδρύθηκε επίσημα στις 27 Δεκεμβρίου του 1945, λίγο μετά τον οριστικό τερματισμό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου όπου η κατάσταση στο διεθνές οικονομικό γίνεσθαι ήταν τουλάχιστον ρευστή και αβέβαιη και για μερικές χώρες πολύ δυσχερές. Είχαν προηγηθεί προπαρασκευαστικές διαβουλεύσεις και συνέδρια ενώ η αρχική σύλληψη της ιδέας του εντοπίζεται τον Ιούλιο του 1944 όταν αντιπρόσωποι 45 ετών συναντήθηκαν στο New Hampshire των ΗΠΑ και συμφώνησαν στην ανάγκη δημιουργίας ενός οργανισμού που θα προωθήσει την παγκόσμια οικονομική συνεργασία. Τη διακήρυξη για την επίσημη λειτουργία του ΔΝΤ υπέγραψαν δεκαεπτά μήνες μετά στην Washington οι αντιπρόσωποι 29 κρατών-μελών. Τα βασικά σημεία της ιδρυτικής διακήρυξης παραμένουν τα ίδια μέχρι σήμερα.

Η ανάγκη για μία διεθνή οικονομική συνεργασία είχε γίνει ιδιαίτερος αισθητή στα τέλη της δεκαετίας του 1920 (και πιο συγκεκριμένα στην τετραετία 1929-1933), μία περίοδο η οποία έχει μείνει στην ιστορία της οικονομικής σκέψης ως τα χρόνια της Μεγάλης Ύφεσης (Great Depression). Αν και δεν αποτελεί αντικείμενο

διερεύνησης της παρούσας εργασίας, δεν γίνεται να μην εντοπίσουμε σε εκείνο το χρονικό σημείο τους πρώτους «σπόρους» για την ίδρυση ενός παγκόσμιου οργανισμού που θα συντελεί –κατόπιν συνεργασίας και διεθνών συμβάσεων- στην ομαλή λειτουργία των οικονομικών συστημάτων. Άλλωστε, αν ρίξουμε μία ματιά στα βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία εκείνης της ύφεσης, θα παρατηρήσουμε πολλά κοινά σημεία με τη σύγχρονη οικονομική κρίση που επηρεάζει πολλές χώρες ανά την υφήλιο και βεβαίως την Ελλάδα. Η κατάρρευση του διεθνούς νομισματικού συστήματος, το περίφημο χρηματιστηριακό κραχ του 1929 στις ΗΠΑ, η μείωση της ζήτησης και της κατανάλωσης, η εξαθλίωση ολόκληρων πολιτειών που βασιζόνταν στη λεγόμενη βαριά βιομηχανία αλλά και στις αγροκαλλιέργειες οδήγησαν σε ένα ντόμινο ανατιμήσεων, συναλλαγματικών υποτιμήσεων και υπερβολικών δανεισμών που αναπόφευκτα επηρέασαν και τις υπόλοιπες οικονομίες. Η έξοδος από την Μεγάλη Ύφεση δεν ήλθε δια μαγείας και μέσα σε μία νύχτα. Η οριστική έξοδος σημειώθηκε για πολλές χώρες μία δεκαετία αργότερα και σε μερικές περιπτώσεις συνοδεύτηκε από βίαιες ανατροπές καθεστώτων και εγκαθίδρυση εθνικιστικών κομμάτων στην εξουσία (βλ. Γερμανία).

Οι εμπνευστές του σχεδίου για οικονομική σταθερότητα και ομαλή χρηματοπιστωτική πορεία των χωρών ήθελαν να μην επαναληφθούν αντίστοιχα φαινόμενα που είχαν οδηγήσει στο κραχ του 1929. Οι συνθήκες που δημιουργούνταν μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την παράλληλη ίδρυση ετερόκλητων αλλά συναφών –όσον αφορά στην κεντρική ιδέα περί συνεργασίας και σταθερότητας- οργανισμών (βλ. Unicef, Νάτο, ΟΗΕ κτλ.) ευνοούσαν και την ίδρυση ενός οικονομικού φορέα που δεν θα επέτρεπε ή μάλλον θα συντελούσε ώστε να αποφευχθούν οι λανθασμένες επιλογές του παρελθόντος που είχαν φέρει στο χείλος του γκρεμού οικονομίες πολλών χωρών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της επίσημης ιστοσελίδας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, οι τακτικές συνεδριάσεις και οι πρώτες λήψεις αποφάσεων και πρωτοβουλιών πραγματοποιήθηκαν τον Μάρτιο του 1947 ενώ λίγους μήνες αργότερα, η Γαλλία ήταν η πρώτη χώρα που δανείστηκε χρήματα από το ΔΝΤ. Τις δύο επόμενες δεκαετίες τα μέλη του οργανισμού αυξήθηκαν με αξιοσημείωτο γεγονός την προσθήκη στο ΔΝΤ πολλών Αφρικανικών κρατών που πρόσφατα είχαν αποκτήσει την ανεξαρτησία τους. Βέβαια, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι στη δεκαετία του 1960 παρουσιάστηκε ο λεγόμενος «Ψυχρός Πόλεμος» μεταξύ Ανατολής και

Δύσης με άμεσο συνεπακόλουθο εν προκειμένω την απόφαση πολλών χωρών που ανήκαν στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας να μην συμμετάσχουν στις αποφάσεις του ΔΝΤ.

Τα κράτη-μέλη συμφώνησαν να διατηρούν σταθερές τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και να προχωρούν σε διορθωτικές κινήσεις μονάχα όταν συντρέχει κάποιος σοβαρός λόγος που απειλεί να κλονίσει τη σταθερότητα του συστήματος. Η οικονομική σταθερότητα και η συναλλαγματική ισορροπία αφορούσε τη σχέση των νομισμάτων άλλων χωρών σε σχέση με το Αμερικάνικο δολάριο το οποίο θα «ελέγχονταν» βάσει του αποθεματικού χρυσού. Η συμφωνία αυτή μεταξύ των κρατών (η οποία ήταν γνωστή και ως “Το σύστημα του Bretton Woods” από την πόλη του New Hampshire όπου ιδρύθηκε το ΔΝΤ) διατηρήθηκε μέχρι το 1971, έτος όπου η Αμερικάνικη κυβέρνηση «πάγωσε» τους όρους μετατροπής του δολαρίου σε χρυσό.

Οι ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούσαν στην Αμερική στα τέλη της δεκαετίας του 60, με την αύξηση των κοινωνικών δαπανών ήδη από την κυβέρνηση Johnson αλλά και το δυσθεώρητο κόστος από τα εξοπλιστικά προγράμματα που απαιτούσε ο πόλεμος στο Βιετνάμ, επιβάρυνε σταδιακά το ούτως ή άλλως υπερτιμημένο δολάριο. Ήταν ο πρόεδρος Νίxon που ανακοίνωσε το προσωρινό «πάγωμα» της μετατροπής του δολαρίου σε χρυσό και μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα στις αρχές της δεκαετίας του '70, άρχισε η αποσταθεροποίηση των διεθνών συναλλαγμάτων. Τα ακριβή αίτια, οι λόγοι και οι λεπτομέρειες δεν μας απασχολούν εν προκειμένω αλλά σίγουρα η διάλυση του Συστήματος Bretton Woods έδωσε το δικαίωμα στα μέλη του ΔΝΤ να διαλέξουν όποια μορφή συναλλάγματος επιθυμούσαν και να είναι ευέλικτοι σε συναλλαγματικές πρωτοβουλίες (π.χ. να μετατρέπουν όποτε θελήσουν το συνάλλαγμα τους όποτε έκριναν ότι επωφελούνταν). Πολλοί ήταν εκείνοι που φοβήθηκαν από τις νέες αυτές εξελίξεις και έκαναν δυσοίονες προβλέψεις για το μέλλον του οργανισμού και της διεθνούς οικονομικής σταθερότητας. Όπως αποδείχτηκε όμως, το ΔΝΤ προσαρμόστηκε ομαλά στο νέο οικονομικοκοινωνικό περιβάλλον και μάλιστα ανέλαβε πρωτοβουλία «ανακούφισης» και διευκόλυνσης των μεγάλων εισαγωγέων πετρελαίου, όταν οι τιμές είχαν εκτιναχθεί στα ύψη το 1973 και η βενζίνη με το πετρέλαιο είχαν διαταράξει τις συνισταμένες της Αμερικάνικης οικονομίας εκείνη την εποχή. Επιπλέον, πολλές ήταν οι χώρες εκείνες που αναγκάστηκαν να δανειστούν χρήματα από μεγάλες ιδιωτικές τράπεζες, χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και φυσικά το ΔΝΤ για να εισάγουν πετρέλαιο από τις χώρες τις αραβικές χώρες. Το αποτέλεσμα ήταν να ανεβαίνουν

επικίνδυνα τα επιτόκια δανεισμού και πολλές χώρες να αδυνατούν να πληρώσουν τα χρέη τους. Μία τέτοια κρίση ξέσπασε στο Μεξικό το 1982 και ήταν το ΔΝΤ εκείνο που διοργάνωσε ημερίδες, συνέδρια και συζητήσεις ακόμη και με ιδιωτικές τράπεζες ώστε να βρεθεί μία χρυσή τομή αφού ήταν ολοφάνερο ότι η κατάσταση με τα διογκούμενα χρέη δεν ωφελούσε κανέναν.

Ο συστηματικός δανεισμός φτωχών και αναπτυσσόμενων χωρών ή ακόμη και κρατών που αντιμετώπιζαν σοβαρές δυσκολίες στο να ανταπεξέλθουν ικανοποιητικά στις υποχρεώσεις τους ξεκίνησε από το ΔΝΤ στα μέσα της δεκαετίας του 70 και κορυφώθηκε την επομένη δεκαετία και φυσικά είναι μία δραστηριότητα που είναι εξαιρετικά επίκαιρη μέχρι σήμερα. Πρόκειται για τη βασική λειτουργία και αρμοδιότητα του ΔΝΤ και σε αυτή που στέκονται περισσότερο οι οικονομικοί αναλυτές, τα ΜΜΕ και ο απλός πολίτης.

Όπως αναφέραμε παραπάνω, κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, υπήρχε μία συμφωνία μεταξύ των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης να μην συμμετέχουν σε οργανισμούς που θεσπίστηκαν ή είχαν τη βάση τους στη Δύση. Με την πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989 και την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού δύο χρόνια αργότερα, τα δεδομένα άλλαξαν. Μέσα σε τρία χρόνια, αυξήθηκαν τα μέλη του ΔΝΤ από 152 σε 172 (κάτι που είχε να σημειωθεί από τη δεκαετία του 60 και την είσοδο των Αφρικανικών χωρών). Αν και θα δούμε παρακάτω τη δομή του οργανισμού, αρκεί να πούμε ότι το προσωπικό του ΔΝΤ αυξήθηκε κατά 30% σε 6 χρόνια, οι διευθύνοντες σύμβουλοι ανήλθαν σε 22 για να συμπεριλάβουν στελέχη από τη Ρωσία και την Ελβετία ενώ ορισμένοι, υπάρχοντες διευθυντές είδαν τις αρμοδιότητες τους να επεκτείνονται και να καλύπτουν ολόκληρες χώρες¹. Είναι κατανοητό ότι πολλές από τις χώρες που ανήκαν στην πρώην Σοβιετική Ένωση, ζήτησαν τη συνδρομή του ΔΝΤ προκειμένου να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα της ελεύθερης οικονομίας, της οικονομίας των αγορών. Μην ξεχνάμε, άλλωστε ότι μιλάμε για κρατικές οικονομίες που για δεκαετίες λειτουργούσαν βάσει ενός ενιαίου, κεντρικού σχεδιασμού. Λογικό ήταν πολλές φορές η μετάβαση αυτή να μην είναι πάντα ομαλή και τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν να είναι επώδυνα για μεγάλη μερίδα του πληθυσμού. Ωστόσο, αρκετές ήταν οι χώρες από το πρώην Ανατολικό

¹ Τα στοιχεία αυτά προέρχονται από την επίσημη ιστοσελίδα του IMF και πιο συγκεκριμένα στο κεφάλαιο για την ιστορία του οργανισμού.

Μπλοκ που κατάφεραν να εισέλθουν στις διεθνείς αγορές και να γίνουν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προς τα τέλη της δεκαετίας του 90 και πιο συγκεκριμένα το 1997, ξέσπασε μία ασιατική κρίση η οποία όχι μόνο επηρέασε τις οικονομίες κρατών όπως η Κορέα, η Ταϊλάνδη, η Ινδονησία κ.α. αλλά έφερε και τις πρώτες σοβαρές κριτικές όσον αφορά τους χειρισμούς από μέρους του ΔΝΤ (τα επικριτικά σχόλια συνεχίζονται, η αλήθεια είναι, αμείωτα και σε μερικές περιπτώσεις εντονότερα μέχρι και σήμερα). Οι επικεφαλής του οργανισμού άρχισαν να συνεργάζονται ακόμη πιο στενά με άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως π.χ. η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και άρχισε να λαμβάνει σοβαρά υπόψη της τις ιδιαίτερες συνθήκες και μεταβλητές που επικρατούν σε κάθε χώρα χωριστά. Έπρεπε, δηλαδή, να σχεδιάζονται κάθε φορά ξεχωριστές μελέτες που θα υπολογίζουν ποικίλες συνιστώσες μία χώρας, όπως π.χ. το εθνικό τραπεζικό σύστημα, το ποσοστό της φορολόγησης, το ύψος μισθών κτλ.

Οι προκλήσεις, οι αυξημένες αρμοδιότητες αλλά και οι υποχρεώσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι περισσότερο από ποτέ εμφανείς στον 21^ο αιώνα. Η επιρροή του ΔΝΤ στην παγκόσμια οικονομία είναι σήμερα αδιαμφισβήτητη. Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε στην Αμερική το 2007 και εξαπλώθηκε ραγδαία στον υπόλοιπο κόσμο τα δύο επόμενα χρόνια (με όλες εκείνες τις γνωστές, οδυνηρές επιπτώσεις για τη χώρα μας και τους πολίτες) επηρέασε αναπόδραστα τους πάντες. Ακόμη και οι επιτελείς του οργανισμού παραδέχονται ότι δεν είχαν βρεθεί αντιμέτωποι με ένα τόσο ραγδαίο, ακραίο και εκτεταμένο κύμα οικονομικής αβεβαιότητας και ρευστότητας. Μάλιστα, το 2008 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο παρουσίαζε ζημιές και στις 27 Απριλίου του ίδιου έτους, ο Διοικητής Strauss-Kahn ανακοίνωσε τη λήψη μέτρων προκειμένου να περιοριστεί το έλλειμμα. Ανάμεσα στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται και οι σταδιακές απολύσεις 380 υπαλλήλων του οργανισμού². Το 2009, στη σύνοδο του Λονδίνου των 20 ισχυρότερων κρατών (G-20) αποφασίστηκε η αύξηση του αποθεματικού κεφαλαίου του ΔΝΤ σε 500 δισεκατομμύρια δολάρια. Το σίγουρο είναι ότι για πολλές χώρες ο δρόμος είναι μακρύς και η προσπάθεια συνεχίζεται.

Αυτά ήταν τα βασικά ιστορικά σημεία από την ίδρυση του ΔΝΤ μέχρι σήμερα. Φυσικά, θα μπορούσαμε να αναφερθούμε διεξοδικά και λεπτομερώς σε ειδικότερα σημεία αλλά στόχος μας ήταν να «φωτίσουμε» ορισμένες βασικές πτυχές

² Τα στοιχεία αυτά προέρχονται από την επίσημη ιστοσελίδα του IMF.

του οργανισμού για να κατανοήσουμε λίγο καλύτερα τη λειτουργία και αποστολή του. Στις παρακάτω σελίδες της εισαγωγής μας θα παρουσιάσουμε τη δομή, τη διάρθρωση, τους βασικούς συντελεστές και τους βραχυπρόθεσμους αλλά και μακροπρόθεσμους στόχους του ΔΝΤ. Ταυτόχρονα θα αναφέρουμε τα κριτήρια που απαιτούνται για την ένταξη στον οργανισμό ενώ δεν θα παραλείψουμε να υπογραμμίσουμε τα διάφορα επικριτικά σχόλια ως προς την εν γένει λειτουργία του.

Το ανώτατο διοικητικό όργανο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι ένα Συμβούλιο Διοικητών. Σε αυτό εκπροσωπείται κάθε κράτος-μέλος με έναν Διοικητή (καθώς και με έναν αναπληρωματικό) για πέντε συνεχή έτη. Μέσα στη χρονιά πραγματοποιείται μία τακτική συνεδρίαση του Συμβουλίου κυρίως για διαδικαστικά θέματα του οργανισμού (όπως για παράδειγμα, εκλογή νέου προέδρου, συζήτηση, ψήφιση και έγκριση λειτουργικών αποφάσεων) αλλά δεν αποκλείεται στη συνεδρίαση να συζητούνται και γενικότερα θέματα όπως ισοτιμίες, συναλλαγματικές διαφοροποιήσεις, εισοδοι νέων μελών στο ΔΝΤ κτλ. Ουσιαστικά, όμως, τις άμεσες αποφάσεις τις λαμβάνει το λεγόμενο Εκτελεστικό Συμβούλιο που αποτελεί τον αμέσως υφιστάμενο όργανο του ΔΝΤ. Ο εκάστοτε διοικητής του Συμβουλίου προϊστάται όλου του προσωπικού του οργανισμού που ανέρχεται σήμερα περίπου στα 4.000 άτομα από 180 χώρες. Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι το Εκτελεστικό Συμβούλιο ασχολείται, ως επί το πλείστον, με τα άμεσα θέματα και τα τρέχοντα ζητήματα του ΔΝΤ ενώ για σημαντικότερες αποφάσεις (π.χ. άμεση εκταμίευση μεγάλων χρηματικών ποσών σε μία χώρα) το προαναφερθέν Συμβούλιο των Διοικητών είναι το ανώτατο όργανο. Αξίζει σε αυτό το σημείο να παρουσιάσουμε όλους τους διευθυντές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Στον παρακάτω πίνακα βρίσκουμε συγκεντρωμένα όλα τα ονόματα εκείνων που βρέθηκαν στο ανώτατο αξίωμα του οργανισμού από το 1946 μέχρι και σήμερα. Επίσης, καταγράφεται το χρονικό διάστημα παραμονής στη διευθυντική θέση καθώς και η χώρα την οποία εκπροσωπεί το ανώτατο στέλεχος.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	Όνομα	Χώρα
6 Μαΐου 1946 – 5 Μαΐου 1951	Camille Gutt	Βέλγιο
3 Αυγούστου 1951 – 3 Οκτωβρίου 1956	Ivar Rooth	Σουηδία
21 Νοεμβρίου 1956 – 5 Μαΐου 1962	Per Jacobsson	Σουηδία
12 Αυγούστου 1962 – 30 Απριλίου 1963	David Collett	Ελβετία
1 Σεπτεμβρίου 1963–31 Αυγούστου 1973	Pierre-Paul Schweitzer	Γαλλία
1 Σεπτεμβρίου 1973 – 16 Ιουνίου 1978	Johannes Witteveen	Ολλανδία
17 Ιουνίου 1978 – 15 Ιανουαρίου 1987	Jacques de Larosiere	Γαλλία
16 Ιανουαρίου 1987 – 14 Φεβρουαρίου 2000	Michel Camdessus	Γαλλία
1 Μαΐου 2000 – 4 Μαρτίου 2004	Horst Kohler	Γερμανία
7 Ιουνίου 2004 – 31 Οκτωβρίου 2007	Rodrigo Rato	Ισπανία
1 Νοεμβρίου 2007 – Σήμερα	Dominique Strauss Kahn- Christine Lagarde	Γαλλία

Αν και δεν υπάρχει καταγεγραμμένο στο καταστατικό κάποιος ρητός όρος που να προσδιορίζει τη χώρα προέλευσης του Διοικητή του ΔΝΤ, όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, αυτός είναι πάντοτε από την Ευρώπη ενώ αξίζει να αναφερθεί συμπληρωματικά ότι ο δεύτερος στην ιεραρχία είναι Αμερικανός (όπως και ο Πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας). Όπως μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητό, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο είναι κυρίως υπόθεση των εύρωστων χωρών της Δύσης. Έτσι, οι αποφάσεις του Εκτελεστικού Συμβουλίου αλλά και του Συμβουλίου των Διοικητών σχεδόν ποτέ δεν υπερψηφίζουν θέσεις που έρχονται σε σύγκρουση με τα συμφέροντα αυτών των χωρών. Αυτό το τελευταίο αποτελεί βασικό επιχείρημα – όπως θα δούμε παρακάτω- όλων εκείνων που αντιπροσωπεύονται της φιλοσοφίας του ΔΝΤ.

Ποια είναι όμως τα κριτήρια για την ένταξη στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο; Καταρχήν, οποιαδήποτε χώρα μπορεί να κάνει αίτηση προκειμένου να γίνει μέλος του οργανισμού. Η αίτηση αυτή θα εξεταστεί από το Εκτελεστικό Συμβούλιο το οποίο στη συνέχεια θα μεταβιβάσει την αίτηση μαζί με τις όποιες παρατηρήσεις έχει κάνει στο Συμβούλιο των Διοικητών για την τελική έγκριση ή απόρριψη. Αν και εφόσον εγκριθεί η αίτηση, η χώρα θα πρέπει να κινήσει όλες τις απαραίτητες νομικές διαδικασίες –βάσει της εθνικής νομοθεσίας- προκειμένου να είναι καθ' όλα νόμιμη η

συμφωνία με το ΔΝΤ και να εξασφαλίζονται τα εχέγγυα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της απέναντι στον οργανισμό. Ανάλογα με το μερίδιο που θα κατέχει η χώρα στο ΔΝΤ, θα καθορίζεται το ύψος της συνδρομής, η πρόσβαση και η ευκολία σε χρηματοδοτήσεις και σε τελική ανάλυση το ειδικό βάρος της ψήφου της. Σύμφωνα με το καταστατικό του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, μέλη μπορούν να γίνουν μόνο ελεύθερες χώρες και ο αριθμός τους σήμερα φτάνει τις 186 χώρες. Η Κούβα, αν και συμμετείχε μέχρι το 1964 στον οργανισμό, αποχώρησε το 1964 σε μία χρονική περίοδο όπου ο Φιντέλ Κάστρο προσάρμοζε την εξουσία του σε ένα κομμουνιστικό μοντέλο στα πρότυπα της Σοβιετικής Ένωσης. Επίσης, η Ταϊβάν αποκλείστηκε το 1980, όταν εισήλθε στο ΔΝΤ η Κίνα. Με αφορμή τα δύο αυτά περιστατικά, είναι αναγκαίο να σημειώσουμε ότι αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα ενός μέλους να αποσυρθεί από τον οργανισμό, αν και οφείλουμε να επισημάνουμε ότι κάτι τέτοιο είναι σπάνιο. Ωστόσο, υπάρχει καταγεγραμμένο το περιστατικό όπου ο πρόεδρος του Εκουαδόρ Rafael Correa ζήτησε τον Απρίλιο του 2007 να απελαθεί από τη χώρα του ο αντιπρόσωπος της Παγκόσμιας Τράπεζας (ένας φορέας που συνεργάζεται στενά με το ΔΝΤ). Την ίδια χρονιά ο πρόεδρος της Βενεζουέλα Hugo Chavez χαρακτήρισε το ΔΝΤ σαν ένα εργαλείο της αυτοκρατορίας της Δύσης που εξυπηρετεί τα συμφέροντα των Αμερικανών³. Αξίζει να προσθέσουμε ότι υπάρχουν χώρες και οργανισμοί που δεν ανήκουν στο ΔΝΤ (π.χ. Χονγκ Κονγκ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η Eurostat κ.α.) και συνεισφέρουν στοιχεία για στατιστικούς λόγους.

Προτού περάσουμε στον αναλυτικό πίνακα με τις 20 πιο ισχυρές χώρες-μέλη του Ταμείου, είναι χρήσιμο να παραθέσουμε ένα απόσπασμα από την επίσημη ιστοσελίδα του IMF αναφορικά με τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης μίας χώρας. Αυτή η επισήμανση θα μας βοηθήσει στη συνέχεια για να κατανοήσουμε καλύτερα και τις ειδικότερες συνθήκες χρηματοδότησης της Ελλάδας που θα εξετάσουμε σε άλλο σημείο αυτής της εργασίας. *«Κατά τα τελευταία έτη, το ΔΝΤ έχει γίνει πιο ευέλικτο ως προς τον τρόπο με τον οποίο συνεργάζεται με τις χώρες επί ζητημάτων που σχετίζονται με τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση της οικονομίας. Το ΔΝΤ εισήγαγε επίσης, ως μέρος μιας εκτεταμένης μεταρρύθμισης των πρακτικών δανειοδότησης που ανακοίνωσε το Μάρτιο του 2009, μια νέα δανειοδοτική διευκόλυνση, την Ευέλικτη Γραμμή Πίστωσης (Flexible Credit Line), η οποία για πρώτη φορά στην ιστορία του Ταμείου δεν περιλαμβάνει (εκ των υστέρων) όρους προγράμματος, εφόσον η χώρα*

³ Απόσπασμα από την ιστοσελίδα www.brettonwoods.org.

πληροί αυστηρά κριτήρια προεπιλογής. Αυτή είναι η έννοια της εκ των προτέρων πολιτικής. Όταν μια χώρα προβαίνει σε δανεισμό από το ΔΝΤ, η κυβέρνησή της συμφωνεί να προσαρμόσει την οικονομική πολιτική της προκειμένου να ξεπεράσει τα προβλήματα τα οποία οδήγησαν αρχικά στην αναζήτηση χρηματοδοτικής ενίσχυσης από τη διεθνή κοινότητα. Οι εν λόγω όροι δανείου χρησιμεύουν ως εγγύηση για την ικανότητα της χώρας να πραγματοποιήσει την αποπληρωμή προς το Ταμείο. Κατά τα τελευταία έτη, το ΔΝΤ έχει διαμορφώσει τις προϋποθέσεις με σκοπό να προωθήσει την εθνική κυριότητα ισχυρής και αποτελεσματικής οικονομικής πολιτικής»⁴.

Οι πιο κρίσιμες αποφάσεις, βάσει καταστατικού, απαιτούν πλειοψηφία της τάξεως του 85%. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα 20 πιο ισχυρά κράτη-μέλη του ΔΝΤ, όσον αφορά τη δύναμη τους σε ψήφους και το ποσοστό που διαθέτουν στον οργανισμό αναλογικά με τα υπόλοιπα μέλη. Επίσης, αναφέρουμε τα ονόματα των εκπροσώπων της κάθε χώρας καθώς και το αναπληρωματικό στέλεχος. Αξιίζει να σημειώσουμε ότι τα Ευρωπαϊκά κράτη διαθέτουν μία συγκεντρωμένη δύναμη ψήφου της τάξεως του 32% περίπου.

ΚΡΑΤΟΣ -ΜΕΛΟΣ	ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ	ΨΗΦΟΙ	ΠΟΣΟΣ ΤΟ
ΗΠΑ	Timothy Geithner	Ben Bernanke	371.743	16.74
ΙΑΠΩΝΙΑ	Yoshihiko Noda	Masaaki Shirakawa	133.378	6.01
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Axel A. Weber	Wolfgang Schauble	130.332	5.87
ΜΕΓ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	George Osborne	Mervyn King	107.635	4.85
ΓΑΛΛΙΑ	Christine Lagarde	Christian Noyer	107.635	4.85
ΚΙΝΑ	Zhou Xiaochuan	Yi Gang	81.151	3.65
ΙΤΑΛΙΑ	Giulio Tremonti	Mario Draghi	70.805	3.19
ΣΑΟΥΔ.ΑΡΑΒΙΑ	Ibrahim Al-Assaf	Hamad Al-Sayari	70.105	3.16
ΚΑΝΑΔΑΣ	Jim Flaherty	Mark Carney	63.942	2.88
ΡΩΣΙΑ	Aleksei Kudrin	Sergey Ignatyev	59.704	2.69
ΙΝΔΙΑ	Pranab Mukherje	Duvvuri Subbarao	58.832	2.34
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Nout Wellink	L.B.J. van Geest	51.874	2.34
ΒΕΛΓΙΟ	Guy Quarden	Jean-Pierre Arnoldi	46.302	2.08
ΕΛΒΕΤΙΑ	Jean-Pierre Roth	Eveline Widmer	34.835	1.57

⁴ Απόσπασμα από την ιστοσελίδα www.imf.org.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	Wayne Swan	Martin Parkinson	32.614	1.47
ΜΕΞΙΚΟ	Agustin Carstens	Guillermo Ortiz	31.778	1.43
ΙΣΠΑΝΙΑ	Elena Salgado	Miguel Fernandez	30.739	1.38
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	Guido Mantega	Alexandre Tombini	30.611	1.38
ΝΟΤΙΑ ΚΟΡΕΑ	Okyu Kwon	Seong Tae Lee	29.523	1.33
ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	Gaston Luzardo	Rodrigo Morales	26.841	1.21
ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ	-----	-----	667.438	30.05

Στη Σύνοδο των G-20 του 2009 στο Pittsburgh, η Αμερική έφερε προς συζήτηση το θέμα της πιθανότητας να μειώσουν οι Ευρωπαϊκές χώρες ένα μικρό ποσοστό των ψήφων τους προκειμένου να μεταβιβαστεί αυτό σε ανερχόμενες οικονομίες. Ωστόσο, τόσο η Γαλλία όσο και η Αγγλία εμφανίστηκαν διστακτικές σχετικά με το ενδεχόμενο αύξησης της δύναμης της Κίνας. Αυτό, αυτομάτως, θα μείωνε τη δική τους δύναμη. Ο Dominique Strauss-Kahn πήρε ανοιχτά θέση στο ζήτημα, λέγοντας ότι είναι αναγκαίο να γίνει μία τέτοια κίνηση διότι έτσι θα αποφευχθεί το ενδεχόμενο μία νέας μεγάλης κρίσης. *«Αν δεν προχωρήσουμε σε διορθωτικές κινήσεις, θα έχουμε στα χέρια μας τη συνταγή της επόμενης μεγάλης κρίσης»*, ήταν τα ακριβή του λόγια⁵.

1.1 ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΔΝΤ

Μία ακόμη σημαντική δραστηριότητα καταγράφεται στον εκδοτικό τομέα. Υπό την αιγίδα του Ταμείου και με την επιμέλεια επιφανών οικονομολόγων, στατιστικολόγων, διεθνολόγων και άλλων ειδικοτήτων κυκλοφορούν σε περιοδική βάση μελέτες, ενημερωτικά φυλλάδια, βιβλία, εξειδικευμένοι πίνακες κτλ. Επίσης, διατίθενται στα κράτη-μέλη όλες οι απαραίτητες αναφορές σχετικά με το ισοζύγιο πληρωμών και εσόδων καθώς τα μελλοντικά πλάνα για τα υπό συζήτηση θέματα των συνεδριάσεων. Με αυτό τον τρόπο, όχι μόνο επιτυγχάνεται η έγκαιρη ενημέρωση όλων των μελών αλλά προβάλλεται και μία πληθώρα εμπειριστατωμένων εργασιών

⁵ Ηλεκτρονική έκδοση της βρετανικής εφημερίδας Independent (www.independent.co.uk) (6/8/2010)
– Άρθρο: “Emerging economies battling for more voting rights at IMF”

που συνδράμουν στο δημόσιο διάλογο, αφού όλες αυτές οι περιοδικές (και όχι μόνο) εκδόσεις είναι διαθέσιμες στο κοινό (σε ηλεκτρονική μορφή και φυσικό προϊόν).

Τα γραφεία του ΔΝΤ, που όπως είπαμε παραπάνω εδρεύουν στην Washington των Ηνωμένων Πολιτειών, διαθέτουν γραφείο Τύπου για την ενημέρωση των συντακτών και ανταποκριτών από όλο τον κόσμο ενώ στην επίσημη ιστοσελίδα μπορεί ο καθένας να πληροφορηθεί για τα πεπραγμένα των προηγούμενων ημερών (όσον αφορά συνεδριάσεις, μελέτες, ενέργειες, δανειοδοτήσεις, εκταμιεύσεις δανείων κ.ο.κ.).

Ποιοι είναι, αλήθεια, οι συγκεκριμενοποιημένοι στόχοι του ΔΝΤ; Ποιος είναι ο σκοπός του; Αναφέραμε για την ιδρυτική διακήρυξη του 1945 περί παρακολούθησης των διεθνών χρηματοπιστωτικών συστημάτων και ισοτιμιών καθώς και για την οικονομική βοήθεια και την συμβουλευτική παρέμβαση όποτε του ζητηθεί. Διαβάζοντας τα βασικά εισαγωγικά σημεία από την επίσημη ιστοσελίδα του ΔΝΤ, αναφέρονται ως κύριοι σκοποί η διεθνής νομισματική συνεργασία με έμφαση στην ανάπτυξη του εμπορίου και τον έλεγχο των αγορών. Μεταξύ των μέτρων που αναφέρονται για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι και τα εξής:

α) Παρακολούθηση των διαφόρων συναλλαγματικών πρακτικών και έγκλιση για συνέδρια και διαβουλεύσεις όταν κριθεί ότι παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές που επηρεάζουν τα κράτη-μέλη του ΔΝΤ και τις διεθνείς αγορές.

β) Δανεισμός και επιβολή μέτρων προκειμένου μία χώρα να επανέλθει στις αγορές και να μπορέσει ξανά να είναι ανταγωνιστική (πρόκειται ουσιαστικά για τα ειδικότερα άρθρα του μνημονίου που τόσο οικεία ηχούν στους Έλληνες πολίτες).

γ) Συμβουλευτική και όχι μόνο παρέμβαση προκειμένου ένα κράτος να μπορεί να προσαρμόζεται ομαλά στις συναλλαγματικές ισοτιμίες.

δ) Όταν ένα κράτος τηρήσει τους όρους της συμφωνίας/μνημονίου και μπορέσει να «ορθοποδήσει», μπαίνοντας ξανά στις διεθνείς αγορές με αξιοπιστία, τότε το ΔΝΤ άρει τους περιοριστικούς όρους (αφού, έχει υπάρξει πράγματι βελτιωμένη πορεία της χώρας).

ε) Συνεργασία με κεντρικές τράπεζες, διεθνείς οργανισμούς και ιδιωτικούς οίκους αξιολόγησης προκειμένου να υπάρξει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για μία χώρα που αντιμετωπίζει προβλήματα και προσπαθεί να ανακάμψει⁶.

⁶ Στοιχεία από την επίσημη ιστοσελίδα του IMF

Σύμφωνα με την επίσημη διακήρυξη του ΔΝΤ, οι αρμοδιότητές του είναι: να διασφαλίσει τη σταθερότητα του διεθνούς νομισματικού συστήματος – του συστήματος ισοτιμιών συναλλάγματος και διεθνών πληρωμών που επιτρέπουν στα κράτη (και στους πολίτες τους) να αγοράζουν το ένα από το άλλο αγαθά και υπηρεσίες. Το σύστημα αυτό είναι σημαντικό για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, αυξάνοντας το βιοτικό επίπεδο και περιορίζοντας τη φτώχεια. Μετά την κρίση, το Ταμείο διασαφηνίζει και ανανεώνει την εντολή του να καλύψει όλο το εύρος των πολιτικών του μακροοικονομικού και χρηματοοικονομικού τομέα που διέπουν τη διεθνή σταθερότητα.

Όσον αφορά στην οικονομική βοήθεια προς τις χώρες που αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα με διογκωμένο εξωτερικό και εσωτερικό χρέος, ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, νόμισμα που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική του αξία (είναι, δηλαδή, υπερτιμημένο ή υποτιμημένο) κτλ., το ΔΝΤ δεν αποφασίζει μόνο να προσφέρει οικονομική και τεχνική βοήθεια αλλά και να προβεί στις απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις. Η λύση δεν είναι μόνο στην παροχή οικονομικής βοήθειας αλλά κυρίως στη λήψη μέτρων και θέσπιση νόμων ώστε να γίνει εκ νέου ανταγωνιστική η οικονομία της προβληματικής χώρας. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, μέχρι την απογραφή του Αυγούστου 2010, οι χώρες με τον υψηλότερο δανεισμό ήταν η Ουκρανία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία και η Ελλάδα. Γι' αυτό, άλλωστε και τα δάνεια δίνονται με τη μορφή δόσεων και όχι από την αρχή. Ο λόγος είναι ότι το ΔΝΤ ελέγχει κατά πόσο η εκάστοτε χώρα τηρεί τις συνθήκες και τους όρους του μνημονίου και ανάλογα εγκρίνει την κάθε επόμενη δόση και συνιστά (ή καλύτερα επιβάλλει κατόπιν συνεργασίας με τις εθνικές κυβερνήσεις) νέα μέτρα για να κατακτώνται οι στόχοι του προγράμματος. Φυσικά, τα μέτρα αυτά είναι επώδυνα για όλους και μπορούν να οδηγήσουν σε αλυσιδωτές κοινωνικές αντιδράσεις, αναταραχές και συγκρούσεις.

Όπως και στη χώρα μας, έτσι και στις υπόλοιπες χώρες που έχουν δεχτεί τη συνδρομή οικονομικής βοήθειας από το ΔΝΤ, οι αντιδράσεις από τους πολίτες και τα υπόλοιπα κόμματα της αντιπολίτευσης είναι έντονες και συνεχείς. Σε κάθε θεωρητική διένεξη υπάρχουν πάντα δύο πλευρές. Οι υποστηρικτές των προγραμμάτων, των πρακτικών και της γενικότερης συλλογιστικής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου κάνουν λόγο για συχνή παραπληροφόρηση από τα ΜΜΕ ενώ επικαλούνται και λόγους έλλειψης πληροφόρησης του κόσμου και περίπλοκης φύσης του διεθνούς οικονομικού συστήματος. Στον αντίποδα βρίσκονται εκείνοι που χαρακτηρίζουν

«απάνθρωπες» τις πρακτικές του ΔΝΤ και φτάνουν σε σημείο να θεωρούν ότι το μόνο που ενδιαφέρει τον εν λόγω οργανισμό είναι ο πλουτισμός και η αισχροκέρδεια από τα υψηλά επιτόκια δανεισμού αλλά και σε μακροσκοπική βάση από τον έλεγχο των κυβερνήσεων. Ταυτόχρονα, πιστεύουν ότι οι λήψεις των αποφάσεων δεν είναι πάντα ξεκάθαρες και συχνά οι διαπραγματεύσεις λαμβάνουν χώρα υπό ένα καθεστώς μυστικοπάθειας διαφόρων άλλων όρων που αποτελούν κομμάτι μίας μυστικής ατζέντας. Τα επικριτικά σχόλια είχαν ξεκινήσει ήδη από τη δεκαετία του 60, όταν ορισμένες κυβερνήσεις που υιοθετούσαν την κομμουνιστική οικονομική φιλοσοφία, υποστήριζαν ότι το ΔΝΤ επιβραβεύει και στηρίζει καπιταλιστικές κυβερνήσεις προκειμένου να προωθήσει ιδιωτικά συμφέροντα αμερικάνικων και ευρωπαϊκών εταιρειών. Μέχρι σήμερα, άλλωστε, δεν είναι λίγοι εκείνοι που κάνουν λόγο για διαπλοκή του ΔΝΤ με οικονομικά «παιχνίδια» των οίκων αξιολόγησης προκειμένου να πλουτίζουν καιροσκοπικά ορισμένοι παράγοντες.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Αργεντινής, η οποία είχε αρχικά δεχτεί του όρους του μνημονίου του ΔΝΤ και ακολουθούσε πιστά για 10 συναπτά έτη με καταστροφικά για την οικονομία της αποτελέσματα. Το 2001, η ανεργία στην Αργεντινή έφτανε το 40% και η κατάσταση ήταν εκρηκτική με σωρεία κοινωνικών αντιδράσεων και αναταραχών. «Η θεαματική ανάκαμψη της οικονομίας της Αργεντινής οφείλεται στην απόφαση της κυβέρνησης να ακολουθήσει οικονομική πολιτική εκ διαμέτρου αντίθετη από εκείνη που της πρότεινε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και διήρκεσε 10 χρόνια». Αυτό αναφερόταν σε άρθρο της εφημερίδας «The Guardian» στις 19 Δεκεμβρίου 2004. Η κατάληξη ήταν τα μέτρα να μην αποδώσουν και η κυβέρνηση να πέσει υπό το ασφυκτικό βάρος των κοινωνικών πιέσεων. Το ΔΝΤ είχε δεχτεί ένα ισχυρό πλήγμα.

Σε αυτό το σημείο, προκειμένου να κατανοήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα το ΔΝΤ αλλά και να σκιαγραφήσουμε το τοπίο εντός του οποίου υλοποιούνται οι αποφάσεις του, είναι χρήσιμο να παραλληλίσουμε την όλη συλλογιστική περί διεθνούς συνεργασίας με την ιδέα περί παγκοσμιοποίησης. Την τελευταία δεκαετία βιώνουμε πολύ έντονα το φαινόμενο των πολυπολιτισμικών κοινωνιών και ολόένα και περισσότερων παγκοσμίων νόμων και θεσμών που έρχονται σε ευθεία ρήξη με τα ιδεώδη του παρελθόντος και τη λεγόμενη εθνική ταυτότητα. Και εδώ υπάρχουν οι αντικρουόμενες θέσεις: από τη μία, συναντούμε εκείνους που θεωρούν ότι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με την εν γένει στρατηγική και φιλοσοφία του καταπατά τα εργατικά δικαιώματα των ανθρώπων και καταλύει ουσιαστικά με τη στυγνή πολιτική

του τα δημοκρατικά ιδεώδη στα οποία βασίζονται (ή τουλάχιστον θα πρέπει να βασίζονται οι σύγχρονες κοινωνίες). Αντίθετα, οι θιασώτες των πρακτικών του ΔΝΤ διακηρύττουν ότι ο ρόλος του οργανισμού είναι κατεξοχήν συμβουλευτικός και ότι όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται κατόπιν συνεννοήσεων με τις εθνικές κυβερνήσεις και άλλους διεθνείς οργανισμούς. Δεν παραλείπουν, μάλιστα, να σημειώσουν ότι ο απώτερος στόχος των προγραμμάτων, δηλαδή η οικονομική σταθερότητα σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτελεί αναμφισβήτητα ένα δημοκρατικό χαρακτηριστικό. Σε όλα αυτά, οι επικριτές του ΔΝΤ –στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και επιφανείς οικονομολόγοι- αντιτείνουν ότι όλα αυτά είναι θεωρητικές, πομπώδεις δηλώσεις και στην πραγματικότητα αυτό που συμβαίνει είναι ότι όλα αυτά τα διαρθρωτικά προγράμματα πλήττουν την κοινωνική σταθερότητα και οδηγούν τις χώρες σε περισσότερη φτώχεια και εξάρτηση.

Η συζήτηση συνεχίζεται και σε καθαρά ακαδημαϊκό επίπεδο, με παράθεση επιχειρημάτων που σχετίζονται με την μακροοικονομία και όρους όπως είναι ο πληθωρισμός, ο τιμάριθμος, η φορολογία κ.α. Η κάθε σχολή υιοθετεί και διαφορετική φιλοσοφία όσον αφορά την προσέγγιση του προβλήματος και ουσιαστικά προβάλλονται απόψεις υπέρ και κατά του ΔΝΤ.

2. Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΔΝΤ ΣΤΟΝ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΟΣΜΟ

Για να αποκτήσουμε μία σφαιρική εικόνα αλλά και για να κατανοήσουμε με σαφήνεια την αμφίδρομη σχέση και τις συνέπειες από την παρουσία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στην Ελλάδα, κρίνεται σκόπιμη μία επισκόπηση της διεθνούς επεμβάσεως του ΔΝΤ. Να εξετάσουμε δηλαδή πόσο και με ποιο τρόπο επηρέασε τις ζωές των λαών όποτε επενέβη στα εσωτερικά ζητήματα ενός κράτους και τελικά πως αποτιμάται η όλη παρουσία του. Έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα ή βύθισε σε μεγαλύτερη ύφεση τα κράτη; Βελτίωσε ή χειροτέρευσε τη ζωή του κόσμου; Είχε τα μακροπρόθεσμα οφέλη που υποσχόταν ή τελικά οι αποφάσεις που πήρε δεν έφεραν την πανάκεια ούτε καν σε στοιχειώδη προβλήματα; Αυτά είναι μερικά μόνο από τα ερωτήματα στα οποία θα προσπαθήσουμε να δώσουμε απάντηση παρουσιάζοντας χαρακτηριστικά παραδείγματα από όλο τον κόσμο, ώστε να μη θεωρηθεί μονοδιάστατη η μελέτη μας. Ελπίζουμε από την παράθεση των ενδεικτικών περιπτώσεων, να γίνουν οι αναπόφευκτοι παραλληλισμοί με το ελληνικό Παράδειγμα για να ενισχυθεί περαιτέρω η επιχειρηματολογία μας έτσι όπως αυτή διατυπώθηκε στο παραπάνω κεφάλαιο.

Πόσο αποτελεσματικές είναι, λοιπόν, οι παρεμβάσεις του ΔΝΤ; Καταρχάς το σχέδιο διάσωσης της ελληνικής οικονομίας ανατέθηκε –όπως είδαμε- στην Τρόικα. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή ήταν η πρώτη επέμβαση του ΔΝΤ σε κράτος-μέλος της ευρωζώνης και έτσι κατά κάποιο τρόπο η Ελλάδα αποτελεί ένα πείραμα αφού όσον αφορά την ευρωζώνη, αυτή είναι μία αχαρτογράφητη περιοχή. Το ΔΝΤ όμως είχε αρχίσει να κάνει αισθητή την παρουσία του από τη δεκαετία του 1970 με μία σειρά επεμβάσεων σε πολλές χώρες. Θα επιχειρήσουμε μία εμπειρική περιγραφή με τις όποιες δυσκολίες μπορεί αυτή να έχει. Η αποτίμηση της επέμβασης του ΔΝΤ μπορεί να εξεταστεί με βάση τα μεγέθη ανάπτυξης που είχε η υπό εξέταση χώρα πριν και μετά την επέμβαση του ΔΝΤ αλλά και συγκριτικά με την πρόοδο άλλων γειτονικών χωρών με παρόμοια χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Όπως συμβαίνει πάντα σε μία αντιπαράθεση απόψεων, υπάρχουν δύο (τουλάχιστον) πλευρές που εκφέρουν εκ διαμέτρου αντίθετη επιχειρηματολογία και καταλήγουν φυσικά σε διαφορετικά συμπεράσματα. Ας δούμε πρώτα εκείνους που θεωρούν ότι οι επεμβάσεις του ΔΝΤ λειτουργούν κατά της οικονομικής ανάπτυξης μίας χώρας. Ο βασικός ισχυρισμός τους είναι ότι οι χώρες που συμμετέχουν στα προγράμματα που καταρτίζονται από το

ΔΝΤ για την έξοδο από μία οικονομική κρίση δεν αναπτύσσονται γρηγορότερα σε σχέση με αυτά που ίσχυαν πριν την επιτήρηση της χώρας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Οι καθηγητές πολιτικών επιστημών Adam Przeworski και James Vreeland ανήκουν στην ομάδα εκείνη των στοχαστών που θεωρούν ότι οι επεμβάσεις του ΔΝΤ μπορεί να αποβούν καταστροφικές για μία χώρα. Πιο συγκεκριμένα, «το ΔΝΤ υποστηρίζει προγράμματα λιτότητας με αυξήσεις φόρων, ακόμη και στην περίπτωση που η οικονομία μίας χώρας έχει ανάγκη ρευστότητας, προκειμένου να δημιουργηθούν αποθεματικά και να ισορροπήσουν τους προϋπολογισμούς με τη μείωση των ελλειμμάτων». Είναι αμφίβολο κατά πόσο αυτού του είδους τα μέτρα και η υπογραφή συναφών συμβάσεων μπορούν να αποβούν ευεργετικές για την οικονομία μίας χώρας. Βέβαια, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι επικριτές του ΔΝΤ δεν παραλείπουν να υπογραμμίσουν ότι για την αποτυχημένη οικονομική πολιτική μίας χώρας σαφέστατη ευθύνη φέρουν και οι κυβερνήσεις των κρατών με τις άστοχες αποφάσεις και τη συνολική κακοδιαχείριση των δημοσιονομικών τους (κάτι που φυσικά ισχύει και για την Ελλάδα).

Στον αντίποδα βρίσκονται εκείνοι που θεωρούν ότι πράγματι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο μπορεί να δώσει την απαραίτητη ώθηση στην οικονομία μίας χώρας για να επιστρέψει σε ρυθμούς ανάπτυξης. Οι οικονομολόγοι Nadeem Haque και Mhsim Khan εκτιμούν ότι «τα προγράμματα που υποστηρίζονται από το Ταμείο οδηγούν σε βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών και των τρεχουσών συναλλαγών. Το ίδιο συμβαίνει και με τον πληθωρισμό. Το ΑΕΠ συμπιέζεται βραχυπρόθεσμα όσο κυριαρχούν τα στοιχεία που μειώνουν τη ζήτηση. Με την πάροδο όμως του χρόνου, όταν αρχίζουν να υλοποιούνται οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, το ΑΕΠ ξεκινά την άνοδο του». Όπως παρατηρούμε, λοιπόν, η βασική επιχειρηματολογία αυτής της μερίδας επιστημόνων στηρίζεται στις ωφέλειες του προγράμματος σε έναν μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Ωστόσο, είναι εξίσου προφανές ότι παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζουν τη βραχυπρόθεσμη ύφεση, εντούτοις δεν δίνουν τη δέουσα προσοχή σε αυτή. Και υπάρχουν, όπως θα δούμε, πολλά κράτη που δεν κατάφεραν να δημιουργήσουν θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης λόγω του ότι ακριβώς η βραχυπρόθεσμη ζημιά για την οικονομία μίας χώρας είναι τέτοια που δεν της επιτρέπει να υλοποιήσει τους μακροπρόθεσμους σχεδιασμούς της.

Είναι ευκόλως εννοούμενο ότι μπορούν να υπάρχουν και ενδιάμεσες θέσεις αφού κάθε χώρα παρουσιάζει –ανάλογα με τα οικονομικά προβλήματα- διαφορετικά χαρακτηριστικά και οι διμερείς συμφωνίες που υπογράφονται βασίζονται σε

ποικίλους όρους. Στις επόμενες σελίδες θα περάσουμε να δούμε παραδείγματα από διάφορες χώρες που αναζήτησαν τη συνδρομή του ΔΝΤ.

Αργεντινή: Η περίπτωση της Αργεντινής είναι σαφώς η πιο οικεία στις συνειδήσεις των Ελλήνων πολιτών λόγω του ότι η χρεοκοπία της έλαβε χώρα πριν από σχετικά μικρό διάστημα. Επίσης, η αναφορά του Έλληνα υπουργού οικονομικών στο κοινοβούλιο ότι «θα γίνουμε Αργεντινή» αν δεν εφαρμόσουμε τα μέτρα είναι ακόμη νωπή σε όλους μας. Η Αργεντινή αντιμετώπιζε σοβαρότατα οικονομικά προβλήματα στο κατώφλι της δεκαετίας του 1990, απόρροια μίας συνολικής δημοσιονομικής κακοδιαχείρισης που συσσωρεύονταν με την πάροδο των ετών. Το βασικό πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει η Αργεντινή (χωρίς να είναι το μόνο) ήταν ο υπερπληθωρισμός. Οι πολίτες έβλεπαν τις τιμές των προϊόντων να αυξάνονται δραματικά σε μικρό σχετικά διάστημα καθλώνοντας το βιοτικό επίπεδο στην εξαθλίωση. Οι κυβερνώντες αναγκάστηκαν να ζητήσουν τη βοήθεια του ΔΝΤ. Οι εμπειρογνώμονες του Ταμείου πρότειναν ως τη μόνη λύση τη μετατροπή σε ισοτιμία του αργεντίνικου νομίσματος (πέσος) με το αμερικάνικο δολάριο. Αρχικά, τα αποτελέσματα ήταν εντυπωσιακά με μείωση του πληθωρισμού και ενίσχυση της οικονομίας από εισροή ξένων κεφαλαίων. Οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν για αρκετό διάστημα θετικοί αλλά τα πράγματα δεν ήταν ακριβώς έτσι όπως έδειχναν στην αρχή. Λόγω της ισοτιμίας των δύο νομισμάτων, η Αργεντινή έπρεπε να ακολουθεί τη νομισματική/ συναλλαγματική πολιτική της Αμερικής. Κάτι τέτοιο ήταν στην καλύτερο των περιπτώσεων άνισο και ανεδαφικό καθώς οι δύο οικονομίες είχαν τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά.

Μία σειρά αναταράξεων στην παγκόσμια οικονομία (π.χ. υποτίμηση βραζιλιάνικου νομίσματος, η Βραζιλία ήταν βασικός εμπορικός εταίρος της Αργεντινής), οδήγησε την Αργεντινή σε μία εκ νέου περίοδο ύφεσης. Την ίδια στιγμή το αμερικάνικο δολάριο ανατιμούνταν πέρα από τις δυνατότητες της λατινόφωνης χώρας και παρόλα αυτά οι έχοντες την εξουσία αρνήθηκαν να προχωρήσουν σε υποτίμηση του πέσος φοβούμενοι ότι η αλλαγή στη συναλλαγματική πολιτική θα προκαλούσε μεγάλη εκροή κεφαλαίων από τις τράπεζες. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα; Μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα πάνω από το 50% του ενεργού πληθυσμού είχε οδηγηθεί στην ανεργία. Όπως ήταν λογικό υπήρξε γενική κατακραυγή εναντίον των αποφάσεων της κυβέρνησης και του ΔΝΤ με αποτέλεσμα να κηρυχθεί χρεοκοπία και να επέλθει επίσημη στάση αποπληρωμών του εξωτερικού χρέους.

Το ΔΝΤ δημοσίευσε μία έκθεση αποτιμώντας την παρουσία του στην Αργεντινή την περίοδο 1991-2001. Σύμφωνα με αυτή, υπήρχε σαφής παραδοχή για ευθύνες και λανθασμένες εκτιμήσεις από πλευράς αξιωματούχων του Ταμείου αλλά η μεγαλύτερη ευθύνη –σύμφωνα πάντα με την ίδια έκθεση- βάρυνε την αργεντίνικη κυβέρνηση που είχε κηρύξει απροειδοποίητα χρεοκοπία και στάση αποπληρωμών χρέους. Τα βασικά σημεία στα οποία επικεντρωνόταν η αυτοκριτική του ΔΝΤ και προς τιμή του δημοσίευσε το 2004 στην επίσημη ιστοσελίδα του ήταν τα εξής:

Α) Η μη έγκαιρη απαγκίστρωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του πέσο από το δολάριο, μία εξέλιξη που δεν θα οδηγούσε σε τόσο άσχημες συνθήκες ύφεσης.

Β) Η έλλειψη σημαντικών διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία της χώρας.

Γ) Η χαλαρή παρακολούθηση της δημοσιονομικής πολιτικής και η εσφαλμένη εκτίμηση του ύψους του χρέους που είναι διατηρήσιμο στην περίπτωση μίας χώρας δίχως πρόσβαση στις αγορές (περίπτωση Ελλάδας).

Εμείς απλά να υπενθυμίσουμε για μία ακόμη φορά ότι η Ελλάδα παρουσιάζει υπερδιπλάσιο ποσοστό χρέους σε σχέση με την Αργεντινή.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η καθυστέρηση στη λήψη μέτρων ή ακόμη χειρότερα η λήψη κοινωνικά ανάλητων μέτρων αυξάνουν την ανεργία, τη μείωση του ΑΕΠ και φυσικά την απώλεια κεφαλαίων στο εξωτερικό με ανυπολόγιστες ζημιές για τις τράπεζες. Στην περίπτωση της Αργεντινής –με την οποία μπορούν να γίνουν αρκετοί παραλληλισμοί με την Ελλάδα αν και οι αιτίες της ύφεσης στη χώρα μας διαφέρουν- οι αποφάσεις του ΔΝΤ όχι μόνο πυροδότησαν κοινωνικές αντιδράσεις αλλά οδήγησαν και σε μία κρίση εμπιστοσύνης από πλευράς ξένων επενδυτών. Ενδεικτικά είναι επίσης τα νούμερα που δημοσιεύτηκαν το 2004 αναφορικά με τους προσδοκώμενους από το ΔΝΤ ρυθμούς ανάπτυξης για την τριετία 1999-2001 και σε αυτά που τελικώς διαμορφώθηκαν. Δηλαδή, το ΔΝΤ προέβλεπε ρυθμούς μεγέθυνσης 1.5, 3.7 & 2.6 για κάθε έτος ενώ οι πραγματικοί ρυθμοί αποδείχτηκαν -0.8, -4.4 & -10.9 αντίστοιχα! Η κατάσταση ξέφυγε από κάθε έλεγχο όταν το ΔΝΤ αρνήθηκε να εκταμιεύσει μία δόση ύψους 1.25 δις δολαρίων με αποτέλεσμα να επέλθει πλήρης κατάρρευση με τις τιμές των αγαθών να εκτινάσσονται μέχρι και 100% πάνω από την αξία τους. Για αυτό το λόγο και ο υπουργός οικονομικών Ε. Βενιζέλος έκανε τον παραλληλισμό με την Αργεντινή αφού οι διαστάσεις της καταστροφής θα ήταν ανυπολόγιστες αν δεν εκταμιευόταν η δόση προς την Ελλάδα και συνεπακόλουθα κηρυσσόταν στάση πληρωμών. Τουλάχιστον,

αυτή είναι η μία όψη του νομίσματος, από τη στιγμή που συμφωνήσαμε με τις επιταγές του ΔΝΤ.

Βραζιλία: Πολλοί είναι εκείνοι που θεωρούν ότι η Βραζιλία παρουσίασε διαφορετικά αποτελέσματα σε σχέση με την Αργεντινή από τη στιγμή που ζήτησε τη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Κάποιοι άλλοι δεν εκφράζουν και τόσο θετικές απόψεις πάνω στο ίδιο ζήτημα. Για να δούμε, λοιπόν, λίγο καλύτερα την περίπτωση της Βραζιλίας. Όπως και στην περίπτωση της Αργεντινής, το βασικό πρόβλημα ήταν ο υπερπληθωρισμός. Προς αντιμετώπιση της κατάστασης, υιοθετήθηκε ένα υπερβολικά φιλόδοξο πρόγραμμα σταθερότητας με την υιοθέτηση ενός νέου νομίσματος και ισοτιμία ένα προς ένα με το αμερικάνικο δολάριο. Την ίδια περίοδο, η βραζιλιάνικη κυβέρνηση προχώρησε σε εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις με αποτέλεσμα σε πρώτη φάση να εισρεύσουν ξένα κεφάλαια στη χώρα.

Λίγα χρόνια μετά, όμως, οι αγορές και οι μεγάλοι επενδυτές άρχισαν να χάνουν την εμπιστοσύνη τους, όχι μόνο στη Βραζιλία, αλλά και στις αναπτυσσόμενες αγορές στο σύνολό τους. Έτσι, από εκεί που εισέρεαν κεφάλαια στη χώρα, βρεθήκαμε στο στάδιο της μεγάλης απόσυρσης τους και της συνεπακόλουθης υποβάθμισης της δανειοληπτικής ικανότητας της Βραζιλίας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης. Λίγο πριν επέμβει το ΔΝΤ, τα συναλλαγματικά αποθέματα της Βραζιλίας είχαν σχεδόν μηδενιστεί ενώ και το χρηματιστήριο του Σάο Πάολο είχε καταρρεύσει με τις συνεχείς ρευστοποιήσεις. Οι αξιωματούχοι του Ταμείου πρότειναν χορήγηση δανείου 42.6 δις δολαρίων λαμβάνοντας τη δέσμευση της κυβέρνησης για μείωση του ελλείμματος κατά 3.4% σε ένα χρόνο. Πως θα γινόταν αυτό; Ακολουθώντας, ακριβώς, την οικονομική συνταγή της Ελλάδας δώδεκα χρόνια μετά. Δηλαδή, στα τέλη του 1998, η Βραζιλία αποφάσισε κατόπιν συνεννοήσεως με το ΔΝΤ να αυξήσει τους φόρους, να περικόψει τις δημόσιες δαπάνες, να μειώσει τους δημοσίους υπαλλήλους, να μειώσει τους μισθούς στον ιδιωτικό τομέα και να αλλάξουν οι όροι στο ασφαλιστικό και στον ευρύτερο εργασιακό τομέα.

Και αν όλα αυτά ηχούν οικεία στα αυτιά μας –καθώς είναι μονίμως παρόντα στην ελληνική επικαιρότητα- προσθέστε ότι η Βραζιλία περιέκοψε τις δαπάνες σε νευραλγικούς τομείς όπως η υγεία, η παιδεία, η γεωργία και το περιβάλλον «ψαλιδίζοντας» τις πιθανότητες για πρόοδο σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο. Πρέπει να πούμε, ωστόσο, ότι μειώθηκε η φορολογία των επιχειρήσεων προκειμένου να τονιστεί η επιχειρηματική δραστηριότητα, κάτι που ακόμη δεν έχει γίνει στη χώρα μας.

Παρόλα αυτά, η ισοτιμία του νέου νομίσματος με το αμερικάνικο δολάριο παρέμεινε σταθερή μόλις για δύο μήνες (αρκετός χρόνος για να αποσύρουν οι κερδοσκόποι τα κεφάλαια τους και να καταρρεύσει η βραζιλιάνικη οικονομία). Ουσιαστικά, δηλαδή, η οικονομική πολιτική που προωθήθηκε ήταν για να μπορέσει η άρχουσα τάξη να μην έχει απώλειες σε μία οικονομία που είχε προδιαγεγραμμένη πορεία κατάρρευσης. Όταν μετά από δύο χρόνια, το 2001, άρχισαν πάλι να εισρέουν κεφάλαια στη χώρα οι όροι του κερδοσκοπικού κεφαλαίου ήταν διαφορετικοί και σαφώς ευνοϊκότεροι για τη μειοψηφία των πλούσιων επιχειρηματιών που αδιαφορούσε για τις κοινωνικές αντιθέσεις που μάστιζαν τη βραζιλιάνικη κοινωνία.

Όταν χρεοκόπησε η Αργεντινή το 2002, το ποσοστό εξαθλίωσης του πληθυσμού στη Βραζιλία είχε αγγίξει το 30% και το χρέος το 52 του ΑΕΠ με αποτέλεσμα να ζητηθεί νέο δάνειο από το ΔΝΤ ύψους 15 δις δολαρίων. Λογικό ήταν να υπάρξουν νέες περικοπές και αυτή τη φορά περαιτέρω δήμευση του εθνικού πλούτου της χώρας. Την ίδια στιγμή που τα χρήματα δεν επαρκούσαν και υπήρξε και άλλο δάνειο από το Ταμείο (30 δις), η κυβέρνηση προχώρησε σε υποτίμηση του νομίσματος ενώ ευνοήθηκε από τη συγκυρία της ανόδου των τιμών του πετρελαίου αφού η Βραζιλία παρήγαγε μεγάλες ποσότητες πετρελαίου και είχε καταφέρει να διατηρήσει υπό τον έλεγχο της τα διυλιστήρια πετρελαίου. Έτσι, η οικονομική κατάσταση βελτιώθηκε κάπως χωρίς όμως θεαματικές αλλαγές για τον φτωχό πληθυσμό που έβλεπε τις μεγάλες πολυεθνικές να πλουτίζουν χωρίς κανένα απολύτως δισταγμό.

Πρέπει να σημειώσουμε, βέβαια, ότι η Βραζιλία ανέκτησε ένα κομμάτι από τη χαμένη εμπιστοσύνη των αγορών στο πρόσωπό της, κατάφερε να προσελκύσει νέα κεφάλαια, να γλιτώσει την οικονομική κατάρρευση αλλά ταυτόχρονα να μην μπορεί μέχρι και σήμερα να μειώσει τα ποσοστά ανεργίας του εγχώριου πληθυσμού.

Τουρκία: Πρόκειται ουσιαστικά για τον πιο τακτικό πελάτη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Μία ματιά μόνο στα αρχεία του ΔΝΤ (αυτά που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο) αποδεικνύει του λόγου το αληθές αφού τα τελευταία 50 χρόνια, η Τουρκία έχει συνάψει συνολικά 19 συμφωνίες με το Ταμείο. Η κυβέρνηση Ερντογάν, παρά την αρχική της θέληση να συνάψει το 2009 νέα συμφωνία με το ΔΝΤ, αναθεώρησε τη στάση της και έχει χαράξει μία ανεξάρτητη οικονομική πολιτική. Από το 1961 (οπότε και υπογράφηκε η πρώτη συμφωνία μεταξύ ΔΝΤ και Τουρκίας) το Ταμείο έχει εκταμιεύσει 50 δις δολάρια. Ο πρωθυπουργός της Τουρκίας, Ταπίντ Ερντογάν, έκρινε πως η Τουρκία μπορεί να πορευθεί πλέον μόνη

της στηριζόμενη στη βαριά βιομηχανία, τις εξαγωγές, και τις φορολογικές διευκολύνσεις στους δυνητικούς επενδυτές. Βέβαια, όλα αυτά τα χρόνια και με τις συνεχιζόμενες παρεμβάσεις του ΔΝΤ έχει δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό πλαίσιο για τους επενδυτές. Στον αντίποδα βρίσκονται φυσικά οι εργαζόμενοι που βλέπουν το εισόδημα τους να παραμένει, στην καλύτερη περίπτωση, σταθερό.

Τα πράγματα, βέβαια, δεν ήταν πάντα έτσι. Ο ανεξέλεγκτος δανεισμός της χώρας οδήγησε το 2001 την Τουρκία σε μία κρίση με αποτέλεσμα πολλές τράπεζες να χρεοκοπήσουν. Η κυβέρνηση προχώρησε στην κρατικοποίηση τραπεζών στηρίζοντας τις μεγαλύτερες εξ αυτών για να ισορροπήσει τη δυσμενή κατάσταση. Πρόκειται για μία συζήτηση που έχει ξεκινήσει και για την Ελλάδα με την ανταλλαγή ομολόγων μεταξύ των ιδιωτών και των τραπεζών.

Το ΔΝΤ απαιτήσε τα ίδια πράγματα και από την Τουρκία προκειμένου να υπάρξει μία δημοσιονομική εξυγίανση. Δηλαδή, περικοπές, μειώσεις, αυξήσεις φορολογίας κτλ. Σήμερα, τα επίσημα στοιχεία αναφορικά με τα ποσοστά ανεργίας της Τουρκίας είναι στο 14% αν και πολλοί είναι εκείνοι που κάνουν λόγο για σαφώς μεγαλύτερο ποσοστό. Αξίζει να σημειωθεί για μία πιο σφαιρική εξέταση της σχέσης ΔΝΤ-Τουρκίας ότι ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της Τουρκίας είχε φτάσει το 2006 να κυμαίνεται στο 7.8%. Το νούμερο, όμως αυτό ήταν εν πολλοίς πλασματικό και δεν αντανάκλασε την πραγματική εικόνα της κοινωνίας και τα ρεαλιστικά οικονομικά μεγέθη. Μπορεί να εισέρευσαν ξένα κεφάλαια και να έλαβαν χώρα πολλές ιδιωτικοποιήσεις αλλά την ίδια στιγμή δεν αυξήθηκαν οι θέσεις εργασίας και η ανεργία αυξήθηκε. Οι μεγάλες επιχειρήσεις αναζητούσαν αύξηση των εσόδων με συντονισμένη μείωση των λειτουργικών δαπανών και περικοπή προσωπικού. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που το συναντάμε συχνά πυκνά και στις ελληνικές επιχειρήσεις σήμερα.

Ρωσία: Η Ρωσία αποτελεί μία ξεχωριστή περίπτωση χώρας που ζήτησε τη συνδρομή του ΔΝΤ. Ο λόγος είναι ότι μέχρι σχετικά πρόσφατα δεν είχε καμία απολύτως επαφή με τη Δύση και το καπιταλιστικό σύστημα και παρόλα αυτά αναγκάστηκε να προσφύγει σε έναν καθαρά καπιταλιστικό μηχανισμό για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα, που γιγαντώθηκαν το 1998 επί προεδρίας Μπόρις Γέλτσιν. Πολλοί οικονομικοί και πολιτικοί αναλυτές θεωρούν ότι μέσω της ανικανότητας του Γέλτσιν και του ΔΝΤ, η Δύση μπόρεσε να ελέγξει τη Ρωσία και να πάρει υπό τον έλεγχο της τον εθνικό πλούτο της πρώην ΕΣΣΔ (Ενωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών

Δημοκρατιών). Πριν τη χρεοκοπία, οι αξιωματούχοι του ΔΝΤ είχαν φροντίσει να παράσχουν ασφαλείς πληροφορίες στους πλούσιους επιχειρηματίες της χώρας ώστε να έχουν αρκετό χρόνο για να αποσύρουν τα χρήματα τους που ήταν βεβαίως ευπρόσδεκτα σε τράπεζες της Δύσης.

Τα περισσότερα χρήματα που δανείζονταν η Ρωσία από το ΔΝΤ προορίζονταν για αποπληρωμή των χρεών της χώρας. Μάλιστα, υπάρχει γενικότερα ένα ομιχλώδες τοπίο αναφορικά με τη σχέση του ΔΝΤ και της Ρωσίας αφού το Ταμείο συνέχιζε να εκταμιεύει χρήματα προς αυτή δίχως η Ρωσία να καλύπτει τις δανειακές της υποχρεώσεις σύμφωνα με τα συμφωνηθέντα. Η ανάκαμψη των τελευταίων ετών έχει να κάνει κυρίως με την επιβλητική παρουσία του Βλαντιμίρ Πούτιν στα διεθνή πράγματα αν και η αλήθεια είναι πως η Ρωσία απέχει πολύ από το να χαρακτηριστεί σαν μία δημοσιονομικά υγιής χώρα.

Ταϊλάνδη: Στα μέσα της δεκαετίας του 1990, οι αξιωματούχοι του ΔΝΤ θεώρησαν ότι εφαρμόζοντας ένα πρόγραμμα λιτότητας για την Ταϊλάνδη με περικοπές μισθών, δαπανών, αυξήσεις φορολογίας (βασισμένη στην προσφιλή όσο και μονοδιάστατη τακτική του ΔΝΤ) θα κατάφερναν να βγάλουν τη χώρα από το αδιέξοδο. Στόχος ήταν –όπως και στις υπόλοιπες περιπτώσεις- η εισροή ξένου κεφαλαίου και μία σειρά ιδιωτικοποιήσεων. Παρά την κοινωνική κατακραυγή και την αλλαγή εξουσίας στη χώρα, το ΔΝΤ απαιτούσε να τηρηθούν στο ακέραιο τα χρονοδιαγράμματα απειλώντας ότι δεν θα εκταμιευόταν η δόση του τότε δανείου αν δεν δεσμευόταν εγγράφως η κυβέρνηση. Σίγουρα, θυμίζει πάρα πολύ τη σημερινή κατάσταση της Ελλάδος. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα; Έκλεισαν πολλές εταιρίες στη χώρα και όταν το ΔΝΤ πραγματοποίησε τον τακτικό του έλεγχο τρεις μήνες μετά την υπογραφή των νέων όρων (Φεβρουάριος 1998), η εκτιμώμενη ύφεση 0,6% έπεσε στο κενό καθώς τα στοιχεία έδειξαν πτώση του ΑΕΠ 3,5% για το τρέχον έτος και περισσότερο από 6% για το πρώτο μισό του 1999. Η πολιτική που ακολούθησε το ΔΝΤ οδήγησε και σε αυτή την περίπτωση σε δραματική αύξηση της ανεργίας.

Ισλανδία: Ήταν η πρώτη βιομηχανική χώρα που χρειάστηκε τη συνδρομή του ΔΝΤ τα τελευταία 30 χρόνια. Η ισλανδική κυβέρνηση –υπό τον επαπειλούμενο κίνδυνο χρεοκοπίας- αναγκάστηκε να υπογράψει το 2008 συμφωνία με το ΔΝΤ ύψους 2 δις περίπου δολαρίων. Η καθυστέρηση της εκταμίευσης των δόσεων ερμηνεύτηκε από πολλούς σαν έμμεση πίεση του Ταμείου προκειμένου η Ισλανδία να αποπληρώσει τα

χρέη τους απέναντι σε ιδιώτες μεγαλοεπενδυτές που είχαν χάσει τα χρήματα τούς λόγω της κατάρρευσης του εγχώριου τραπεζικού συστήματος. Η συμφωνία συνοδεύτηκε, φυσικά, από την επιβολή δυσβάσταχτων μέτρων που προκάλεσαν την οργίλη αντίδραση του κόσμου απέναντι στο Ταμείο και τους κυβερνώντες.

Από όλες τις παραπάνω παραδειγματικές περιπτώσεις επέμβασης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου σε πολλές χώρες του κόσμου παρατηρούμε μία πάγια τακτική και μεθοδολογία η οποία δεν παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις όλα αυτά τα χρόνια, παρά μόνο ειδικότερους τροποποιητικούς όρους ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε χώρας. Επιπλέον, η τακτική του ΔΝΤ σίγουρα παρουσιάζει πάμπολλες ομοιότητες με το ελληνικό ζήτημα αφού είναι κάτι που ζουν όλοι οι Έλληνες πολίτες στην καθημερινότητα τους: μειώσεις προσωπικού και μισθών, απολύσεις, περικοπές παροχών και δαπανών, αύξηση των φορολογικών συντελεστών, ιδιωτικοποιήσεις, δήμευση εθνικού πλούτου, εκχώρηση μερικής εθνικής κυριαρχίας κτλ. Η αποτελεσματικότητα του ΔΝΤ έχει βρεθεί στο επίκεντρο της κριτικής πολλών στοχαστών, ειδικών, απλών πολιτών αλλά και εργαζομένων εντός του συγκεκριμένου οργανισμού.

Οι περιπτώσεις όπου κερδοσκόποι και μεγάλες επιχειρήσεις επωφελούνταν από τη δεινή οικονομική κατάσταση χωρών για να πλουτίσουν και να βυθίσουν ακόμη περισσότερο τη χώρα στην ύφεση είναι πάρα πολλές για να αγνοηθούν και να χαρακτηριστούν απλά και μόνο συμπτωματικές. Επίσης, είναι κάτι παραπάνω από σίγουρο ότι όλες αυτές οι παρασκηνιακές κινήσεις γίνονταν υπό την πλήρη κάλυψη του ΔΝΤ που πολλές φορές ευνοούσε την προοπτική αυτή (περιπτώσεις Ταϊλάνδης, Βραζιλίας). Τα πλήγματα για το ΔΝΤ είναι πάρα πολλά. Το κατεξοχήν παράδειγμα προς αποφυγή είναι φυσικά, όπως είδαμε, η Αργεντινή. Τα βίαια επεισόδια που σημειώθηκαν στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, ήταν απόρροια μίας καταστροφικής πολιτικής μειώσεων μισθών, απαγόρευσης αναλήψεων καταθέσεων, διαρκούς λιτότητας, αύξησης φορολογίας και τελικώς παύσης πληρωμών. Με λίγα λόγια, η πολιτική του ΔΝΤ και των αργεντινών κυβερνώντων οδήγησε τη χώρα στη χρεοκοπία.

Το δυσάρεστο για την Ελλάδα είναι ότι βλέπουμε το ίδιο έργο να επαναλαμβάνεται με ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά και καμία διάθεση από πλευράς εξουσίας να αντισταθεί στα κελεύσματα της Τρόικας. Σίγουρα, η χώρα μας παρουσιάζει διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες. Μην ξεχνάμε ότι κατέχουμε το διόλου κολακευτικό χαρακτηριστικό να είμαστε η πρώτη χώρα της

ευρωζώνης που να ζητάει τη συνδρομή του ΔΝΤ. Για αυτό το λόγο, η επιστασία και η συνολική εποπτεία των δημοσιονομικών (και όχι μόνο) ζητημάτων επαφίεται όχι μόνο στους αξιωματούχους του Ταμείου αλλά και τους αρμόδιους υπαλλήλους της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Τρόικα). Ωστόσο, μπορεί να είμαστε η πρώτη χώρα της ευρωζώνης που ζητάει τη συνδρομή του ΔΝΤ αλλά σίγουρα δεν θα είμαστε η τελευταία. Ήδη έχει ξεκινήσει μία συζήτηση αναφορικά με τις αντοχές των υπολοίπων χωρών του λεγόμενου Ευρωπαϊκού Νότου. Η Πορτογαλία ήδη βρίσκεται υπό το μηχανισμό του ΔΝΤ, η Ιταλία βρίσκεται σε καθεστώς εποπτείας από το Ταμείο και όπως όλα δείχνουν και η Ισπανία δεν θα αποφύγει τελικώς την προσφυγή στο ΔΝΤ. Δεν θα πρέπει, φυσικά, να ξεχνάμε και την Ιρλανδία που ήταν από τις πρώτες χώρες που δήλωσαν κατάρρευση των τραπεζών τους.

Τα κερδοσκοπικά παιχνίδια φαίνεται να βρίσκονται σε μία έξαρση. Διεθνείς οίκοι αξιολόγησης, μεγάλοι πολυεθνικοί κολοσσοί και ιδιωτικές τράπεζες δρουν σε καθεστώτα ασφυκτικής πίεσης για τις κοινωνίες αυξάνοντας τα κέρδη τους αλλά μειώνοντας τις αντοχές της κοινωνίας. Ο χρόνος θα δείξει κατά πόσο η χώρα μας θα μπορέσει να ανακτήσει την εμπιστοσύνη των αγορών και να μπορέσει να υπάρξει χωρίς την παρουσία δανειστών με δυναστική συμπεριφορά. Τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεση μας και παρατηρούμε καθημερινά δεν μας αφήνουν, ωστόσο, πολλά περιθώρια αισιοδοξίας.

3. Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τα τελευταία δύο χρόνια η Ελλάδα βρίσκεται στη δίνη μίας άνευ προηγουμένου χρηματοπιστωτικής κρίσης με την απειλή της χρεοκοπίας να πλανάται σε σχεδόν καθημερινή βάση πάνω από τη χώρα μας όλη αυτή την περίοδο. Οι Έλληνες πολίτες έχουν γίνει μάρτυρες πρωτοφανών στη σύγχρονη ιστορία γεγονότων υπομένοντας δυσβάσταχτα μέτρα που συνοδεύονται από φορολογική επιβάρυνση, μειώσεις μισθών, περικοπές επιδομάτων και ελαφρύνσεων, καταργήσεις προνομίων και περιορισμό δικαιωμάτων με ισοπέδωση των εργασιακών σχέσεων. Συνεπακόλουθα, η Ελλάδα έχει βυθιστεί σε μία μόνιμη ύφεση με την ανεργία να αυξάνεται διαρκώς και την αγοραστική, καταναλωτική δύναμη των πολιτών να είναι σχεδόν ανύπαρκτη αφού η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων δυσκολεύεται να καλύψει τις υποχρεώσεις της.

Από που προέκυψε όμως αυτή η απελπιστική κατάσταση; Ποια είναι η αιτία του κακού που έχει αναγκάσει τους πάντες να χρησιμοποιούν φράσεις του τύπου: «είμαστε στο χείλος του γκρεμού» ή «είμαστε ένα βήμα από την καταστροφή» κτλ.; Γιατί, αλήθεια, οδηγηθήκαμε σε αυτό το σημείο τη στιγμή που οι περισσότεροι Έλληνες όλα αυτά τα χρόνια στην καθημερινότητα τους τηρούσαν στο ακέραιο τις υποχρεώσεις τους; Οι απαντήσεις σε αυτά τα βασανιστικά ερωτήματα ούτε εύκολες είναι και φυσικά ούτε μονοσήμαντες. Πολλοί κάνουν λόγο για μία κρίση αξιών που επηρεάζει στο σύνολο της την κοινωνία η οποία αντιδρά τους τελευταίους μήνες με ιδιαίτερη οξύτητα και δικαιολογημένη αγανάκτηση. Οι αντιθέσεις μεταξύ των λεγόμενων υψηλών και των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων όχι μόνο δεν αμβλύνονται αλλά ταυτόχρονα παρατηρούμε μία σύνθλιψη της μικρομεσαίας, αστικής τάξης που δέχεται το μεγαλύτερο φορτίο αυτής της πίεσης.

Ένας οργανισμός και μία συμφωνία διείσδυσαν βιαίως και παρά τη θέληση όλων των Ελλήνων στα μέσα του 2010. Ο Οργανισμός αυτός ήταν το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η συμφωνία που οδήγησε με μαθηματική ακρίβεια στην προαναφερθείσα κατάσταση ήταν το Μνημόνιο. Το ΔΝΤ σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ελέγχουν ανά τακτά χρονικά διαστήματα τις αποφάσεις της ελληνικής κυβέρνησης και προτείνουν διορθωτικά μέτρα όποτε αυτοί κρίνουν απαραίτητο, δηλαδή όποτε παρατηρούν αποκλίσεις από τους προγραμματισμένους στόχους του Μνημονίου και των άλλων

επικαιροποιημένων συμφωνιών. Αυτοί οι τρεις φορείς είναι γνωστοί στο ελληνικό κοινό με τη λέξη Τρόικα.

3.1 ΕΙΔΙΚΑ ΜΕΤΡΑ- ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΡΟΙΚΑ

Ας περάσουμε όμως να δούμε το χρονικό αυτής της κατάστασης για τη χώρα μας, λεπτομέρειες από τα νέα οδυνηρά οικονομικοκοινωνικά δεδομένα αλλά και τις όποιες προβλέψεις μπορούμε να κάνουμε για το τι μας επιφυλάσσει το άμεσο και μακροπρόθεσμο μέλλον.

Το φθινόπωρο του 2009 προκηρύχθηκαν εκλογές και αναδείχτηκε μία νέα κυβέρνηση, η οποία ήρθε αντιμέτωπη με μία απίστευτα δυσχερή κατάσταση όσον αφορά τη δημοσιονομική κατάσταση της Ελλάδος απόρροια της συνολικής διαχείρισης όλων ανεξαιρέτως των μεταπολιτευτικών κυβερνήσεων. Δεν θα επεισέλθουμε σε λεπτομέρειες σχετικά με το κατά πόσο η νέα κυβέρνηση γνώριζε πραγματικά ή όχι το μέγεθος του προβλήματος. Αυτό είναι ένα σοβαρό ζήτημα για το οποίο όμως δεν υπάρχουν στοιχεία παρά μόνο ενδείξεις. Είπαμε και παραπάνω, ότι η απειλή της πτώχευσης ήταν περισσότερο από ποτέ υπαρκτή. Τι σήμαινε αυτό; Το ελληνικό κράτος αδυνατούσε να αναχρηματοδοτήσει το τρέχον έλλειμμα, να καλύψει τις δανειακές της υποχρεώσεις και να αποπληρώσει τα διάφορα ελληνικά, κρατικά ομόλογα που είχαν καταλήξει στα χέρια εγχώριων και ξένων τραπεζών, ασφαλιστικών ταμείων, ιδιωτών κτλ. Σύμφωνα με τα λεγόμενα των πολιτικών αλλά και διάφορων οικονομολόγων, έπρεπε να βρεθεί μία άμεση λύση διότι διαφορετικά θα οδηγούμασταν σε μία ανεξέλεγκτη χρεοκοπία με απρόβλεπτες κοινωνικές συνέπειες. Μάλιστα, κάποιои έφταναν στο σημείο να φέρνουν χαρακτηριστικά παραδείγματα από την κατάσταση που επικράτησε στην Αργεντινή πριν από μερικά χρόνια, και για την οποία μιλήσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Για να μην φτάσουμε σε αυτό το σημείο –επαναλαμβάνω ότι αυτή ήταν μία από τις λύσεις που προτάθηκε και τελικώς επιλέχτηκε, καθώς υπήρχαν και άλλες θέσεις που όμως υιοθετούνταν από τη μειοψηφία του ελληνικού κοινοβουλίου- χρειάστηκε να αναζητήσουμε τη βοήθεια των εταίρων μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να προσχωρήσουμε σε ένα μηχανισμό στήριξης που προέβλεπε τη δανειοδότηση της χώρας μας με το αρχικό πόσο των 110 δις Ευρώ. Από αυτά, τα 80 δις θα

προέρχονταν από τις χώρες που ανήκαν στην Οικονομική Νομισματική Ένωση (δηλαδή, από τις χώρες του Ευρώ) και τα 30 δις από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε επίσημα από την ελληνική κυβέρνηση στις 3 Μαΐου 2010 και συνοδεύτηκε από ένα δαιδαλώδες Μνημόνιο, το οποίο ουσιαστικά αποτελούνταν από τρία μέρη:

1. «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής»
2. «Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης»
3. «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής»

Τη σύμβαση αυτή υπέγραψαν εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης ο πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου, ο υπουργός Οικονομικών Γιώργος Παπακωνσταντίνου και ο πρόεδρος της Τράπεζας της Ελλάδος Γεώργιος Προβόπουλος. Η Τρόικα αξιολογεί την πορεία της ελληνικής κυβέρνησης και αναλόγως των αποτελεσμάτων εκταμιεύει τις δόσεις του δανείου. Όταν κρίνει ότι δεν τηρείται το πρόγραμμα εντός του προκαθορισμένου χρονοδιαγράμματος, τότε απαιτεί τη λήψη νέων μέτρων. Η αίσθηση της άμεσης επέμβασης ξένων δυνάμεων επί αμιγώς ελληνικών υποθέσεων που για αυτές θα έπρεπε να αποφασίζει ο ελληνικός λαός δια μέσω της δημοκρατικά εκλεγμένης κυβέρνησης.

Όπως ήταν αναμενόμενο και θα δούμε παρακάτω οι αντιδράσεις ήταν δριμείες και σύσσωμες από όλα τα κοινωνικά στρώματα και φυσικά κοινοβουλευτικά από τα κόμματα της μείζονος και ελάσσονος αντιπολίτευσης. Πολλοί ήταν εκείνοι που υποστήριζαν ότι με τη σύμβαση αυτή παραδίδεται δημόσια ελληνική περιουσία και τίθεται εν αμφιβόλω η εθνική μας κυριαρχία. Το γεγονός, μάλιστα, ότι βάσει της συμφωνίας δεν μπορεί η Ελλάδα να αναζητήσει από αλλού βοήθεια πέραν των δανειστών της καθώς και το ότι ο εκάστοτε υπουργός οικονομικών υπογράφει χωρίς να απαιτείται προηγούμενη κύρωση από τη Βουλή των Ελλήνων ενίσχυσαν την επιχειρηματολογία εκείνων που έκαναν λόγο για στυγνή επέμβαση ξένων δυνάμεων στη χώρα μας.

Τι ζητούσαν τα τεχνοκρατικά κλιμάκια της Τρόικας από την πρώτη στιγμή της επέμβασής τους στην Ελλάδα; Ο δημοσιογράφος Μάριος Χριστοδούλου στη διαδικτυακή έκδοση της εφημερίδας «Ισοτιμία» στις 20 Φεβρουαρίου 2010 κατέγραψε με διορατικότητα αυτά που θα απαιτούσε η Τρόικα από την ελληνική

κυβέρνηση. Τα κεντρικά σημεία της επιχειρηματολογίας του δημοσιογράφου ήταν τα εξής ενώ παραθέτουμε και τα δικά μας σχόλια αφού από τη δημοσίευση του άρθρου έχει παρέλθει ένα μεγάλο διάστημα και έχουν μεσολαβήσει πολλές αλλαγές και τροποποιήσεις:

A) Δημόσιος Τομέας: ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων θα έπρεπε να περιοριστεί αφού η Τρόικα θεωρεί ότι το προσωπικό που αμείβεται από τα Δημόσια Ταμεία είναι πλεονάζον και υπερβολικά υπεράριθμο δημιουργώντας τα γνωστά γραφειοκρατικά προβλήματα που συσσωρεύονται όλα αυτά τα χρόνια. Φυσικά, δεν υπάρχει ούτε και ένας από εμάς που να μη συμφωνεί με τη διαπίστωση της Τρόικας περί τεράστιας γραφειοκρατίας που εμποδίζει την εύρυθμη λειτουργία του κράτους. Ωστόσο, τα νούμερα που ζητούσε και ο χρονικός ορίζοντας που έθετε ήταν ασφυκτικά για την ελληνική κοινωνία. Σήμερα γινόμαστε μάρτυρες του φαινομένου της εργασιακής εφεδρείας, δηλαδή της απαλλαγής από την εργασία τους με μειωμένες αποδοχές για ένα χρόνο των υπαλλήλων που έχουν συμπληρώσει τα συντάξιμα χρόνια τους (σε πρώτη φάση και στη συνέχεια το μέτρο θα αφορά και άλλους υπαλλήλους). Υπολογίζεται ότι πάνω από 150.000 δημόσιοι υπάλληλοι θα φύγουν από το δημόσιο και είτε θα βγουν σε σύνταξη είτε θα πρέπει να συνεχίσουν στον ιδιωτικό τομέα την καριέρα τους. Σε όλα αυτά θα πρέπει να συνυπολογίσουμε και τη σχεδόν βέβαια απόφαση της άρσης της μονιμότητας στο Δημόσιο ενώ θα πρέπει να θεωρείται σίγουρο ότι η Τρόικα θα απαιτήσει να μην υπάρξουν νέες προσλήψεις ακόμη και σε νευραλγικούς τομείς όπως η Υγεία και η Παιδεία.

B) ΦΠΑ: Αύξηση του συντελεστή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, ο οποίος μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα ανήλθε σε δύο φάσεις τέσσερις ολόκληρες μονάδες (από 19% σε 23%). Γίνεται κατανοητό ότι με αυτή τη διαδικασία δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος διότι το κράτος προσδοκά να αυξήσει τα έσοδα του από την απόδοση του ΦΠΑ αλλά το αποτέλεσμα είναι ακριβώς το αντίθετο αφού οι επιχειρήσεις αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων και οι καταναλωτές αδυνατούν να διοχετεύσουν χρήματα στην πολύπαθη αγορά λόγω των αυξημένων τιμών αλλά και της μειωμένης αγοραστικής δύναμης των ίδιων.

Γ) Αλλαγή εργασιακών σχέσεων: Πρόκειται για την περίφημη κατάργηση των εργασιακών συμβάσεων ύστερα από πολλές δεκαετίες κατακτήσεων και αγώνων. Η Τρόικα απαιτεί να γίνει η ελληνική αγορά περισσότερο ανταγωνιστική με φτηνά εργατικά χέρια ώστε να προσελκύσει επιχειρήσεις στη χώρα μας. Βέβαια, με αυξημένη τη φορολογία, είναι δύσκολο να πειστούν οι Το αποτέλεσμα είναι ότι

ακόμη και αυτά που ισχύουν επισήμως είναι ειδεχθή για τον εργαζόμενο. Φυσικά, στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς και με τον φόβο της απόλυσης, οι εργαζόμενοι υποκύπτουν στις πιέσεις των εργοδοτών τους οι οποίοι –έχοντας καλές προθέσεις ή μη- προχωρούν στην ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων με περιστασιακή απασχόληση, μειώσεις μισθών και προσωπικού καθώς και κατάργηση του ωραρίου.

Δ) Μισθοί: «Πάγωμα» των μισθών και σταδιακή περικοπή του 13^{ου} και 14^{ου} μισθού τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα όσον αφορά μισθούς και συντάξεις. Μάλιστα, στο δημόσιο έχουν σχεδόν περικοπεί τα επιδόματα αδείας και τα δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα και έχουν αντικατασταθεί από συμβολικά επιδόματα συνολικής αξίας 800 ευρώ ανεξαιρέτως για όλους τους υπαλλήλους. Στον ιδιωτικό τομέα, μπορεί να μην έχει υπάρξει επίσημη απόφαση αλλά πολλές επιχειρήσεις αυθαιρέτως έχουν προχωρήσει σε ανάλογες περικοπές με τους εργαζόμενους να αναγκάζονται να συμφωνήσουν λόγω του φόβου απόλυσης.

Ε) Φοροαπαλλαγές: Η Τρόικα απαιτεί περικοπές αναφορικά με τις εκπτώσεις δαπανών από το εισόδημα. Το αποτέλεσμα είναι να έχει πέσει το αφορολόγητο όριο από τις 12.000 ευρώ στις 5.000 ευρώ επιβαρύνοντας ακόμη περισσότερο τον οικογενειακό προϋπολογισμό.

ΣΤ) Συντάξεις: Η Τρόικα προτείνει την χορήγηση συντάξεων με βάση τις συνολικές αποδοχές του εργαζομένου σε ολόκληρο τον εργασιακό του βίο και όχι με βάση τις αποδοχές της τελευταίας πενταετίας. Επιπλέον, τα όρια συνταξιοδότησης αυξάνονται στα 67 χρόνια και να περιοριστούν οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις. Αναφορικά με τις επικουρικές συντάξεις θα επανεξεταστεί η χορήγηση των διαφόρων επιδομάτων ενώ θεωρείται σίγουρη η δραστική περικοπή τους.

Ζ) Ακίνητα: Ίσως το πιο απεχθές μέτρο που αποφασίστηκε από την κυβέρνηση ήταν η φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας. Μάλιστα, το ποσό που θα αντιστοιχεί για κάθε σπίτι θα ενσωματώνεται στο λογαριασμό της ΔΕΗ για να είναι σίγουρη η κυβέρνηση ότι θα εισπράξει το φόρο. Αν τυχόν κάποια οικογένεια δεν μπορεί να πληρώσει το ποσό, έχει υπάρξει οδηγία να διακόπτεται η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος! Αυτό είναι ίσως και το πιο «σκληρό» μέτρο μίας συνολικά ανάληπτης πολιτικής που ήδη έχει προκαλέσει πολλαπλές αντιδράσεις.

Αυτά είναι μερικά μόνο από τα μέτρα που έχει αποφασίσει να πάρει η κυβέρνηση κατόπιν υποδείξεως (ή καλύτερα, απαιτήσεως) της Τρόικας. Το πρόγραμμα σταθερότητας όμως, το οποίο ειρήσθω εν παρόδω αλλάζει συχνά και τροποποιείται κάθε φορά που το ελληνικό κράτος αποκλίνει από τους στόχους του,

προβλέπει και δραστικές περικοπές στις δαπάνες σε υπουργεία, ΔΕΚΟ (Δημόσιες Επιχειρήσεις Κοινής Ωφέλειας), Νομαρχίες κτλ.. Με τα νέα δεδομένα το Γενικό Λογιστήριο θα εκταμιεύει κάθε μήνα μόλις το 8% των πόρων προς όλους τους φορείς και θα υπάρχει εντατικός έλεγχος προς όλους τους προμηθευτές του Δημοσίου. Ένα ακόμη προβληματικό σημείο που θέλει να αντιμετωπίσει η Τρόικα είναι τα δάνεια που έχουν λάβει πολλές προβληματικές δημόσιες υπηρεσίες αλλά και ιδιωτικές εταιρείες με εγγυητή το ελληνικό δημόσιο. Για να γίνει σαφές και κατανοητό το πρόβλημα αρκεί να σημειώσουμε ότι το 2009 ο κρατικός προϋπολογισμός πλήρωσε αυτή την εγγύηση στις τράπεζες με το ποσό των 80 εκατομμυρίων ευρώ τη στιγμή που ένα χρόνο πριν το αντίστοιχο ποσό ήταν 54 εκατομμύρια ευρώ. Οι συνεχείς επιβαρύνσεις από δάνεια οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στη χρεοκοπία το ελληνικό κράτος για αυτό είναι επιτακτική ανάγκη να αλλάξει κάτι. Πολλοί ίσως αναρωτηθούν πως είναι δυνατόν το ελληνικό κράτος να μπαίνει εγγυητής σε δάνεια που αφορούν ιδιωτικές εταιρείες. Πρόκειται για δάνεια που χορηγήθηκαν κυρίως σε συνεταιριστικές οργανώσεις (π.χ. βιοτεχνίες, ξενοδοχειακές μονάδες, κτηνοτροφικές επιχειρήσεις, οινοποιητικές οργανώσεις κ.α.) οι οποίες βρέθηκαν σε δεινή οικονομική κατάσταση λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης αδυνατώντας να πληρώσουν τις δόσεις των δανείων.

Όπως όλοι οι τομείς –στον ευρύτερο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα- έτσι και στα πανεπιστήμια, η υπογραφή του Μνημονίου οδήγησε σε επιλεκτικές συνεργασίες ώστε να αντιμετωπιστούν οι περικοπές. Σύμφωνα με αυτές τις διαπανεπιστημιακές συνεργασίες τα Ιδρύματα *«στοχεύουν στην προαγωγή της διδασκαλίας και της έρευνας, στην ανάπτυξη παιδαγωγικών και πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ τους, στη δικτύωση των ερευνητικών εργαστηρίων των Ιδρυμάτων και την από κοινού αξιοποίηση των υποδομών και της τεχνογνωσίας, στη διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου που θα διευκολύνει και θα προάγει την έρευνα σε ποικίλους τομείς καθώς και στη βελτίωση της πανεπιστημιακής λειτουργίας»* (Δημοσίευση στην εφημερίδα «Τα Νέα», 8/11/11).

Αυτή είναι, βέβαια, η μία πτυχή της υπόθεσης που από μόνη της δημιουργεί ανησυχίες σχετικά με την αποδοτικότητα και την πρόοδο της πανεπιστημιακής έρευνας. Η ίδια εφημερίδα ωστόσο δημοσιεύει και απόφαση του υπουργείου Παιδείας σύμφωνα με την οποία «παγώνει» ο διορισμός 400 πανεπιστημιακών παρότι είχε εγκριθεί ο διορισμός τους (η σχετική απόφαση είχε δημοσιευτεί και στην εφημερίδα της κυβερνήσεως). Η επίσημη δικαιολογία του υπουργείου ήταν ότι οι

συγκεκριμένοι διορισμοί δεν χωρούν στον προϋπολογισμό του 2011 και ότι θα έπρεπε να μεταφερθούν στον προϋπολογισμό του επόμενου έτους. Όσον αφορά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση οι περικοπές είχαν σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχουν ετοιμοπαράδοτα βιβλία και βοηθητικά εγχειρίδια στα σχολεία και τα παιδιά να είναι αναγκασμένα να διαβάζουν από φωτοτυπίες.

3.2 ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ας περάσουμε όμως να δούμε λίγο πιο αναλυτικά το ζήτημα του δημοσιονομικού προβλήματος της Ελλάδος που μας οδήγησε ουσιαστικά στο ΔΝΤ και στο Μνημόνιο. Πρόκειται για σωρεία άστοχων επιλογών, κακοδιαχείρισης και κατασπατάλησης του δημοσίου χρήματος από όλες τις κυβερνήσεις και το οποίο κορυφώθηκε ουσιαστικά την τριετία 2007-2009. Η δημοσιονομική εκτροπή της χώρας εκείνη την περίοδο είχε σαν αποτέλεσμα να εκτιναχθούν τα spreads (άλλη μία λέξη που μπήκε στην καθημερινότητα μας και ακούμε κατά κόρον από τα δελτία ειδήσεων. Είναι η διαφορά μεταξύ των ελληνικών και γερμανικών επιτοκίων που αφορούν τα κυβερνητικά ομόλογα) και να αναγκάσουν τους Ευρωπαίους επιτρόπους να αποφασίσουν μία αυστηρή εποπτεία αφού πρώτα είχαν γίνει οι σχετικές συστάσεις χωρίς αποτέλεσμα. Η κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου ακολούθησε για δύο συναπτά έτη μία εξαιρετικά σκληρή και κοινωνικά ανάληκτη πολιτική που προκαλούσαν το κοινό περί δικαίου αίσθημα και οδήγησε ουκ ολίγες φορές σε κοινωνική αναταραχή. Οι αποφάσεις των δύο υπουργών οικονομικών σε αυτό το διάστημα (Γ. Παπακωνσταντίνου – Ε. Βενιζέλος) χαιρετίστηκαν με συγκρατημένη αισιοδοξία από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και το ΔΝΤ.

Παρόλα αυτά οι πολιτικές κινήσεις της κυβέρνησης δεν έπεισαν τις αγορές (κάτι που ισχύει μέχρι σήμερα) και συνεπακόλουθα το κόστος δανεισμού παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Παρενθετικά, θα πρέπει να σημειώσουμε τον προσωπικό μας προβληματισμό αναφορικά με το βαθμό επιρροής των ιδιωτών επενδυτών πάνω σε ολόκληρα κράτη. Την ανησυχία αυτή συμμερίζονται και κυβερνητικά στελέχη από πολλές χώρες αλλά αυτό είναι ένα άλλο μεγάλο θέμα. Ας συνεχίσουμε υπογραμμίζοντας περαιτέρω προβληματικά σημεία της ελληνικής οικονομικής πολιτικής. Η απουσία σοβαρού αναπτυξιακού πλάνου μειώνει τις θέσεις εργασίας και αυξάνει φυσικά τα επίπεδα της ανεργίας. Πρέπει να γίνει σαφές ότι για να εξέλθει

σταδιακά η χώρα από το τέλμα της ύφεσης είναι απαραίτητο να γίνουμε περισσότερο ανταγωνιστικοί σαν χώρα –τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό- και αυτό δεν μπορεί να γίνει με διαρκείς ανατιμολογήσεις στους λογαριασμούς των ΔΕΚΟ, την αύξηση των φορολογικών συντελεστών και την περικοπή των μισθών και των συντάξεων.

Ορισμένοι, ίσως, αναρωτηθούν σχετικά με το πόσο κοντά η μακριά βρισκόμαστε από μία ανεξέλεγκτη χρεοκοπία. Πέρα από τις υπερβολές των πολιτικών και τα συχνά εκβιαστικά διλήμματα που έχουν τεθεί τη διετία 2009-2011, υπάρχει μία ισχυρή δόση αλήθειας στο θέμα της χρεοκοπίας. Μία αντιστοιχία και σύγκριση με τα δεδομένα της Αργεντινής και της Ρωσίας –δύο χωρών που είχαν χρεοκοπήσει πριν από μερικά χρόνια- είναι ενδεικτική για να αντιληφθούμε το μέγεθος του ελληνικού προβλήματος. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, το 2010 τα επίπεδα χρέους της Ελλάδας ξεπερνούσαν τα 300 δισεκατομμύρια ευρώ. Όταν η Αργεντινή κήρυξε πτώχευση το 2001 το χρέος της ανέρχονταν στα 51 δισεκατομμύρια ενώ το αντίστοιχο της Ρωσίας το 1998 ήταν 57 δισεκατομμύρια ευρώ. Γιατί, λοιπόν, δεν έχουμε ακόμη επισήμως χρεοκοπήσει; Η απάντηση, φυσικά, δεν είναι εύκολη και μονοδιάστατη. Κάποιες εκτιμήσεις, ωστόσο, μπορούμε να κάνουμε και πιθανό να δίνουν μία εξήγηση. Μία ενδεχόμενη χρεοκοπία της Ελλάδας είναι σίγουρα αντίθετη με τα συμφέροντα των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών αλλά και του οικοδομήματος της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό του χρέους –σε μορφή κρατικών ομολόγων- βρίσκεται στα χέρια ευρωπαϊκών τραπεζών και ξένων ασφαλιστικών ταμείων. Λογικό είναι ότι αν υπάρξει αδυναμία πληρωμής του χρέους, οι ιδιωτικοί αυτοί φορείς θα βρεθούν σε δεινή θέση με αλυσιδωτές αντιδράσεις για την οικονομία της χώρας τους. Το ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν προχώρησε σε αποφασιστικές κινήσεις και πρωτοβουλίες μόλις εμφανίστηκε εμφαντικά το ελληνικό πρόβλημα, αποδεικνύει την αβεβαιότητα και το δισταγμό ενός οργανισμού που αντιμετώπιζε ένα πρωτόγνωρο για αυτόν ακανθώδες ζήτημα.

Βλέποντας αυτή τη ρευστή κατάσταση οι αγορές επιδόθηκαν σε ένα κερδοσκοπικό παιχνίδι και στις υπόλοιπες χώρες που αντιμετώπιζαν οικονομικά προβλήματα (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία κτλ.). Το πρόβλημα από ελληνικό μετατράπηκε σε ευρωπαϊκό και το γεγονός ότι μόλις πριν από μερικούς μήνες εκπονήθηκε ένα σχέδιο αντιμετώπισης του τεράστιου χρέους –το οποίο παρεμπιπτόντως αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου και παρά τις θυσίες του

ελληνικού λαού φανερώνοντας την αδυναμία της καταστροφικής πολιτικής της Τρόικας και δικαιώνοντας τους επικριτές της- φανερώνει μία αν μη τι άλλο πίεση που δέχεται η Ευρώπη. Αναφερόμαστε για το λεγόμενο κούρεμα του ελληνικού χρέους για το οποίο θα μιλήσουμε λίγο παρακάτω και που αρκεί απλά να πούμε σε αυτό το σημείο ότι δεν είναι τίποτα άλλο από μία ελεγχόμενη χρεοκοπία.

Το Δημοσιονομικό Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης προέβλεπε για το 2011 μείωση των δαπανών κατά πέντε περίπου ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ και αύξηση επτά περίπου ποσοστιαίων μονάδων των εσόδων οδηγώντας τη χώρα σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Όπως, όμως, φάνηκε οι προβλέψεις αυτές διαψεύστηκαν και η χώρα έχει βυθιστεί σε μία ακόμη μεγαλύτερη ύφεση. Επαναλαμβάνουμε ότι παρά τις δραστικές περικοπές δεν έχει υπάρξει μέριμνα για μία σοβαρή αναπτυξιακή πολιτική και προσέλκυση επενδύσεων στη χώρα μας. Η δυσβάσταχτη φορολογική πολιτική του υπουργείου οικονομικών φέρνει τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα από τα προσδοκώμενα και η ανάπτυξη στη χώρα μας παραμένει μία θεωρητική έννοια και μόνιμη λέξη στην πολιτική ατζέντα του αρμόδιου υπουργού. Αν λοιπόν δεν ληφθούν τα κατάλληλα αναπτυξιακά μέτρα, η ύφεση θα διαρκέσει περισσότερο από αυτό που προβλέπει το Δημοσιονομικό Πρόγραμμα Σταθερότητας. Από τις προγραμματικές δηλώσεις της μεταβατικής κυβέρνησης και του προεδρεύοντα αυτής Λουκά Παπαδήμου (πρώην αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας) φάνηκε ότι αυτός είναι ο πρωταρχικός στόχος. Ας ελπίσουμε, μόνο, αυτή τη φορά να γίνουν πράξη τα λόγια.

Όπως αναφέραμε παραπάνω, η μείωση των δημοσίων δαπανών και η αύξηση της φορολογίας –κατ' απαίτηση της Τρόικας που επισκέπτεται σε τακτική βάση την Ελλάδα με τεχνικά κλιμάκια και μάλιστα τώρα τελευταία έχοντας έναν Γερμανό τεχνοκράτη εγκαταστημένο με το επιτελείο του σε υπουργεία για να ελέγχουν την πορεία και την οικονομική πολιτική της χώρας- έχουν σαν αρνητική σαφώς επίπτωση τη μείωση του εισοδήματος της μέσης ελληνικής οικογένειας αλλά και τη μείωση των εσόδων των επιχειρήσεων που προχωρούν σε περικοπές μισθών και προσωπικού. Το αποτέλεσμα είναι να αυξάνεται η ανεργία και να μειώνεται το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ). Είναι επιτακτική ανάγκη, λοιπόν, να δοθεί έμφαση σε τομείς όπου η χώρα μας παραμένει ανταγωνιστική όπως π.χ. ο Τουρισμός, η Αγροτική Οικονομία και η Περιβαλλοντολογική Ανάπτυξη με την εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαίο να υπάρξει μία περισσότερο ελκυστική φορολογική πολιτική για να μπορέσουν να υπάρξουν επενδύσεις στη χώρα μας, σε

μία περίοδο που όχι μόνο τις έχουμε ανάγκη αλλά επιβάλλεται η παρουσία τους λόγω της αύξησης των επιτοκίων δανεισμού που έχει οδηγήσει σε μείωση των ελληνικών επενδυτικών κινήσεων. Τέλος, αξίζει απλά να σημειώσουμε ότι υπάρχει μία μείωση του εμπορικού ισοζυγίου λόγω της ύφεσης και του περιορισμού των εισαγωγών. Ένα από τα θετικά σημεία της παρούσας κατάστασης είναι η αύξηση των εξαγωγών που παρόλα αυτά δεν βρίσκονται σε ένα τέτοιο επίπεδο ώστε να ισοσκελίζουν τις απώλειες για το ΑΕΠ από τη μείωση των εισαγωγών.

Ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο που φανερώνει την απόκλιση των προβλέψεων αναφορικά με το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ για το έτος 2010-2011 αποτυπώνεται στις εκτιμήσεις του υπουργείου οικονομικών και της γερμανικής κεντρικής τράπεζας. Οι έλληνες επιτελείς προέβλεπαν ότι θα βγαίναμε από την ύφεση στα τέλη του 2011 (κάτι που φυσικά δεν συμβαίνει) ενώ οι Γερμανοί ομόλογοι τους περιμένουν μία πιθανή (με υπογραμμισμένη τη λέξη «πιθανή») έξοδο στα τέλη του 2013. Μάλιστα στις αρχές του 2010, το υπουργείο οικονομικών μιλούσε για έναν προβλεπόμενο αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ της τάξης του -0.3% ενώ οι Γερμανοί ήταν σαφώς πιο ρεαλιστικοί κάνοντας λόγο για -4% . Για να γίνει ακόμη περισσότερο γλαφυρή η διάσταση απόψεων παραθέτουμε κάποια ακόμη ενδεικτικά νούμερα που προέρχονται από επίσημα στοιχεία του ελληνικού υπουργείου οικονομικών και της γερμανικής κεντρικής τράπεζας. Σε μελέτες τους, λοιπόν, οι δύο αυτοί οργανισμοί προβλέπουν τα εξής: σύμφωνα με τις ελληνικές εκτιμήσεις το χρέος θα φτάσει στο υψηλότερο ποσοστό 119.53% το 2011 και θα μειωθεί το 2013 στο 114.66% . Αντίθετα, η γερμανική κεντρική τράπεζα υπολογίζει ότι το χρέος θα συνεχίσει να αυξάνεται φτάνοντας στο 129.81% το 2012 και θα μειωθεί στο 128.03% το 2013. Από τα ως τώρα δεδομένα, δικαιώνονται οι προβλέψεις των Γερμανών οι οποίοι υπογραμμίζουν ότι το ελληνικό κράτος θα πρέπει να εξοικονομήσει επιπροσθέτως 941 εκατομμύρια για το 2011, 653 εκατομμύρια για το 2012 και 500 εκατομμύρια ευρώ για το 2013.

Όλα αυτά φανερώνουν την αδυναμία να μειωθεί το πρωτογενές έλλειμμα. Σε συνδυασμό μάλιστα με τα κερδοσκοπικά παιχνίδια των αγορών, οι οποίες εκμεταλλευόμενες τη δυσπιστία απέναντι στην Ελλάδα, θα αυξάνουν τα επιτόκια δανεισμού. Αυτομάτως θα αυξάνονται οι τόκοι και θα ενσωματώνονται στις δαπάνες του προϋπολογισμού δυσχεραίνοντας ακόμη περισσότερο το έργο του ελληνικού κράτους. Όλα αυτά αποδεικνύουν την αποτυχία της γενικότερης συλλογιστικής του ΔΝΤ και των όρων των Μνημονίου που φέρνει ακριβώς τα αντίθετα αποτελέσματα

σε τέτοιο σημείο μάλιστα που παρά τις δραματικές περικοπές που έχουν επηρεάσει όλους, η ισχυροί της Ευρωπαϊκής Ένωσης –Γερμανία και Γαλλία- επεξεργάζονται ήδη σενάρια εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη και επιστροφή στη δραχμή. Αν η δημοσιονομική εξυγίανση δεν συνδυαστεί άμεσα με αναπτυξιακά μέτρα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και χωρίς αναπτυξιακά διαρθρωτικά μέτρα, η δημοσιονομική εξομάλυνση θα είναι περισσότερο επίπονη από ότι αναμένεται και θα οδηγήσει σε διαρκή ύφεση για τα επόμενα χρόνια.

Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να αποσαφηνίσουμε την περίφημη έννοια του κουρέματος (haircut) του ελληνικού χρέους αφού συνδέεται άμεσα με την αδυναμία του ΔΝΤ να ελέγξει ικανοποιητικά τις βασικές συνιστώσες του ελληνικού προβλήματος. Όλοι θυμόμαστε ότι την 21^η Ιουλίου η ελληνική κυβέρνηση είχε εκδώσει διθυραμβικές ανακοινώσεις αναφορικά με την επιτυχία της στις διαπραγματεύσεις να υπάρξει κούρεμα 21% του ελληνικού χρέους. «Καταφέραμε και βάλαμε πάτο στο βαρέλι», ήταν τα ακριβή λόγια του Έλληνα υπουργού οικονομικών Ε. Βενιζέλου. Παρά τις αντιδράσεις όλης της αντιπολίτευσης, το ελληνικό κράτος πανηγύριζε για αυτή την απόφαση μόνο και μόνο για να διαψευστεί τρεις μήνες αργότερα (και πιο συγκεκριμένα το τρίτο δεκαήμερο του Οκτωβρίου) όταν φάνηκε ότι το κούρεμα του ελληνικού χρέους ή αλλιώς η οικειοθελής ανταλλαγή ελληνικών ομολόγων θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερη των συμφωνηθέντων. Τελικώς, οι εταίροι μας αποφάσισαν ένα ποσοστό της τάξης του 50% και όλοι εξέφραζαν εκ νέου την ικανοποίησή τους. Τόσο η Γερμανίδα καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ όσο και ο Γάλλος πρόεδρος Νικολά Σαρκοζί δήλωναν ότι το ελληνικό χρέος έγινε διαχειρίσιμο, παρά το γεγονός ότι είχαν χρησιμοποιήσει τα ίδια περίπου λόγια τον Ιούλιο όταν είχαν προτείνει κούρεμα 21%. Κανένας δεν γνωρίζει ποια θα είναι μία ενδεχόμενη πρόταση μετά από μερικούς μήνες.

Ποιους αφορά το κούρεμα; Πρωτίστως τις ελληνικές και ξένες τράπεζες, οι οποίες ούτως ή άλλως είχαν αποδεχθεί και το κούρεμα του 21%. Μάλιστα, υπάρχει μία έντονη φημολογία ότι οι Μέρκελ & Σαρκοζί δεν άφησαν και πολλά περιθώρια διαπραγματεύσεων στον εκπρόσωπο των τραπεζών Τσαρλς Νταλάρα. Η βάση της ανταλλαγής των ομολόγων είναι εθελοντική και σε πρώτη φάση δεν έχουν συμπεριληφθεί τα ασφαλιστικά ταμεία. Τι σημαίνει αυτό για τις τράπεζες; Ουσιαστικά θα έχουν μία ζημιά που υπολογίζεται ότι θα φτάνει συνολικά τα 15 δις ευρώ. Να σημειώσουμε ότι οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να υπολογίσουν 9 δις

ευρώ επιπλέον από την αρχική εγγραφή που είχαν κάνει τον Ιούλιο όταν το κούρεμα ήταν στο 21%. Οι τράπεζες διασφαλίζονται από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας αν και τονίζουν ότι το 50% είναι ήδη ένα μεγάλο κούρεμα. Μάλιστα, ο νυν πρωθυπουργός Λουκάς Παπαδήμος –προτού αναλάβει την προεδρία της ελληνικής κυβέρνησης- ανέφερε σε άρθρο του στους Financial Times ότι η όλη διαδικασία εμπεριέχει σοβαρούς κινδύνους όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και το ευρωσύστημα στο σύνολο του. Ο κ. Παπαδήμος σημείωνε με έμφαση ότι το 30% του ελληνικού χρέους ανήκε σε ελληνικές τράπεζες και ασφαλιστικά ταμεία.

Αυτό που ενδιαφέρει περισσότερο τον πολίτη είναι αν απειλούνται οι καταθέσεις του. Το σίγουρο είναι ότι οι τράπεζες θα δεχθούν μεγάλη πίεση αφού θα χάσουν σημαντική δύναμη ρευστότητας εξαιτίας των κρατικών ομολόγων που θα χάσουν την αξία τους. Κάποια κεφάλαια θα δοθούν από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας της ευρωζώνης (European Financial Stability Facility) . Ίσως προκύψει ένα ψυχολογικό πρόβλημα για τους καταθέτες εκείνους που φοβηθούν από την εξέλιξη αυτή και συρρεύσουν μαζικά για να αποσύρουν τις καταθέσεις τους. Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση οι τράπεζες μπορούν να λάβουν μέτρα για να διατηρήσουν σε ικανοποιητικό επίπεδο την επάρκεια του κεφαλαίου τους (π.χ. να ορίσουν ένα πλαφόν αναλήψεων).

Η περίπτωση των δανείων είναι βέβαια μία άλλη υπόθεση και εξαρτάται άμεσα από το κατά πόσο το EFSF ανταποκριθεί άμεσα στην απαίτηση για ενίσχυση της ρευστότητας. Στο ακραίο σενάριο που καθυστερήσει η διοχέτευση κεφαλαίων στις ελληνικές τράπεζες, αυτές θα είναι ενδεχομένως αναγκασμένες να προβούν σε ακραία μέτρα (π.χ. να σταματήσουν να χορηγούν πιστώσεις απαιτώντας ωστόσο να καταβάλλονται κανονικά οι δόσεις των προηγούμενων δανείων). Όσον αφορά τους μισθούς και τις συντάξεις, στον ιδιωτικό τομέα πιθανόν ορισμένες εταιρείες να αντιμετωπίσουν πρόβλημα (κυρίως αυτές που βασίζουν τη βιωσιμότητά τους στην τραπεζική στήριξη) και να υπάρξουν μειώσεις μισθών και προσωπικού. Στο δημόσιο τομέα, ίσως υπάρξει μία προσωρινή στάση πληρωμών ή ακριβέστερα μία καθυστέρηση ορισμένων ημερών στην καταβολή μισθών και συντάξεων. Το μεγάλο πρόβλημα θα το έχουν τα ασφαλιστικά ταμεία τα οποία θα υποστούν σοβαρές ζημιές από τα «κουρεμένα» ομόλογα που ήδη έχουν στη διάθεση τους. Αν δεν υπάρξει άμεση ανακεφαλαίωση τους, απειλούνται με διακοπή της λειτουργίας τους με απρόβλεπτες συνέπειες για τους ασφαλισμένους.

Τέλος θα μειωθεί η τιμή των καταναλωτικών αγαθών αφού θα προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα του νόμου της προσφοράς και της ζήτησης. Χρειάζεται προσοχή αναφορικά με τις δόσεις των στεγαστικών δανείων αφού οι τράπεζες θα ζητούν κανονικά το ποσό των δόσεων (ανεξαρτήτως αν το οικογενειακό εισόδημα έχει μειωθεί) ενώ η αξία των ακινήτων θα έχει εκπέσει.

Διατυπώσαμε παραπάνω τον προβληματισμό μας σχετικά με την καταλυτική επίδραση που ασκούν οι αγορές στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής μίας χώρας. Τα κερδοσκοπικά παιχνίδια είναι στην ημερησία διάταξη και αρκεί μία και μόνο υποσημείωση ενός οίκου αξιολόγησης για να ανέβουν ή να πέσουν τα spreads και τα επιτόκια δανεισμού όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και σε όλο τον κόσμο. Για να δούμε λοιπόν πως αποτίμησε ο οίκος αξιολόγησης Fitch δύο εικοσιτετράωρα μετά την απόφαση της Ευρωζώνης να «κουρέψει» το ελληνικό χρέος κατά 50%. Ο συγκεκριμένος οίκος θεωρεί ότι το ύψος του κουρέματος συνιστά αυτόματα χρεοκοπία. Σύμφωνα με τα τεκμήρια που έχει θέσει ο οίκος, «κούρεμα» αυτής της τάξης θα οδηγήσει σε προσωρινή χρεοκοπία –όπως άλλωστε αναμένεται και μετά την ανταλλαγή των ομολόγων- και φυσικά θα υποβαθμιστεί επιπλέον η πιστοληπτική αξιολόγηση της Ελλάδας. Ο οίκος Fitch είχε χαρακτηρίσει το «κούρεμα» 21% του Ιουλίου ως «καθεστώς περιορισμένης χρεοκοπίας» για τη χώρα μας. Ένας από τους κυριότερους λόγους γιατί η απομείωση 50% δεν θα οδηγήσει σε αντίστοιχη μείωση του συνολικού ελληνικού δημόσιου χρέους είναι το γεγονός ότι οι επίσημοι δανειστές (Το ΔΝΤ, Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τα υπόλοιπα κράτη της Ευρωζώνης) διακρατούν το 30% του κρατικού χρέους και δεν αναμένεται να συμμετάσχουν στη συμφωνία. Πάντως, ο οίκος Fitch κλείνει λέγοντας ότι σε γενικές γραμμές η απόφαση για 50% «κούρεμα» είναι ένα θετικό βήμα για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ευρωζώνη και ένα απαραίτητο βήμα ώστε να μπουν τα δημοσιονομικά της Ελλάδας σε μία περισσότερο σταθερή τροχιά.

Από όλα τα παραπάνω, ελπίζουμε να έχει γίνει σαφές ότι η χαραγμένη πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης που είναι αποτέλεσμα ασφυκτικών πιέσεων από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου οδηγεί σε ένα πλήρες αδιέξοδο βαθαίνοντας ακόμη περισσότερο την ύφεση. Ο διακεκριμένος συνταγματολόγος Γιώργος Ι. Κασιμάτης αμέσως μετά την υπογραφή της συμφωνίας μεταξύ ελληνικής κυβέρνησης και Τρόικας συνέταξε μία μελέτη σύμφωνα με την οποία υποστηρίζει ότι οι συμφωνίες

δανεισμού της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΔΝΤ αποτελούν κατάφωρες παραβιάσεις του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου και του ελληνικού συντάγματος.

Οι συγκεκριμένες συμφωνίες δανεισμού, δηλαδή με το ΔΝΤ και την Ευρωπαϊκή Ένωση, για διακανονισμό άμεσης χρηματοδότησης και στήριξης της Ελλάδος συνθέτουν ένα μόρφωμα διεθνών συμφωνιών το οποίο, κατά τον Κασσιμάτη, «από την άποψη μεθοδεύσεων, συνομολόγησης, θέσης σε ισχύ και εφαρμογής τους στην ελληνική κοινωνία, καθώς και ύφους και σκληρότητας όρων και έκτασης παραβιάσεων θεμελιωδών αρχών και δικαιωμάτων, δημιουργήθηκε και επιβλήθηκε για πρώτη φορά, τουλάχιστον από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στην καρδιά της Ευρώπης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης». Η ανησυχία που δημιουργούν οι εν λόγω συμφωνίες είναι διττή για όλους τους Έλληνες. Από τη μία, γιατί απειλείται άμεσα η εδαφική ακεραιότητα της χώρας μας καθώς και η έννομη τάξη στο εσωτερικό και από την άλλη διότι το περιεχόμενο και οι όροι των συμφωνιών συνιστούν ανατροπή των αρχών του ευρωπαϊκού δικαίου πολιτισμού και του πνεύματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Αυτό που πρέπει να γίνει σαφές είναι ότι οι δυσβάσταχτοι αυτοί όροι δεν είναι προσβλητικοί μόνο για την Ελλάδα αλλά και για την Ευρωπαϊκή Ιδέα στο σύνολο της. Διακυβεύονται δικαιώματα και κοινωνικές κατακτήσεις δεκάδων χρόνων για αυτό θα έπρεπε η αντίδραση των λαών να είναι άμεση.

4.ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ

Το μνημόνιο είναι μία λέξη που μπήκε για τα καλά στο καθημερινό μας λεξιλόγιο τα τελευταία δύο χρόνια. Πρόκειται για τη συμφωνία που υπέγραψε η ελληνική κυβέρνηση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προκειμένου να εξασφαλίσει 110 δισεκατομμύρια ευρώ (σε πρώτη φάση) για να καλύψει τις υποχρεώσεις της. Είναι αυτονόητο ότι το συμβόλαιο που υπογράφηκε συνοδεύεται από πρωτόγνωρα και επαχθή δημοσιονομικά μέτρα που τα βιώνει στο σύνολο του ο Έλληνας πολίτης. Η πορεία της ελληνικής οικονομίας ελέγχεται σε τακτική βάση από κλιμάκια των τριών προαναφερθέντων οργανισμών (στα ΜΜΕ αναφέρονται με την ονομασία «τρίοικα») και αν παρατηρηθούν αποκλίσεις από τους προγραμματισμένους στόχους, η ελληνική κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να επιβάλλει νέα διορθωτικά μέτρα προκειμένου να καλύψει το χαμένο έδαφος. Ένα από αυτά ήταν φυσικά και το λεγόμενο «Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα» για το οποίο έγινε και συνεχίζει να γίνεται πολύς λόγος. Ας περάσουμε να δούμε μερικά λεπτομερειακά στοιχεία του Μνημονίου ώστε να έχουμε μία σαφέστερη και πληρέστερη εικόνα.

Τι περιλαμβάνει, αλήθεια, το Μνημόνιο με απλά λόγια;

Α) Τη σύμβαση δανειακής διευκόλυνσης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και των κρατών-μελών της Ευρωζώνης ύψους 80 δις ευρώ (αυτό το ποσό θα κατέβαλαν τα κράτη εκτός του ΔΝΤ).

Β) Το μνημόνιο συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ενεργεί για λογαριασμό των κρατών-μελών της Ευρωζώνης.

Γ) Η συμφωνία μεταξύ Ελληνικής Δημοκρατίας και Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου με την οποία το ΔΝΤ εγκρίνει τον διακανονισμό χρηματοδότησης άμεσου ετοιμότητας ύψους 30 δις ευρώ.

Το 2009, πριν υπογραφεί το Μνημόνιο, το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) ήταν της τάξεως του -2%. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι οι Έλληνες κατανάλωσαν περισσότερα από ό,τι παρήγαγαν και τα ποικίλα έξοδα καλύφθηκαν από δάνεια. Έτσι αναπόφευκτα προέκυψε ένα έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (-11%) με το δημόσιο χρέος να εκτινάσσεται για το 2009 στο 115%. Το αποτέλεσμα ήταν το ελληνικό κράτος, προκειμένου να διατηρεί το βιοτικό επίπεδο στα προηγούμενα επίπεδα, να προχωρεί σε δανεισμό από τις διεθνείς αγορές με υψηλά συχνά επιτόκια.

Έτσι βρεθήκαμε στη δυσάρεστη κατάσταση να δαπανούμε πάνω από 5% του ΑΕΠ για να αποπληρώνουμε τοκοχρεολύσια απέναντι στους οφειλέτες μας του εξωτερικού. Η Καθαρή Διεθνής Επενδυτική Θέση της χώρας μας αντιστοιχούσε στο 83%. Τι σημαίνει αυτό; Παραθέτουμε την ακριβή ανάλυση από την επίσημη ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος: *«Η διεθνής επενδυτική θέση αποτυπώνει σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή (τέλος τριμήνου και τέλος έτους) το ύψος των απαιτήσεων και υποχρεώσεων των κατοίκων Ελλάδος έναντι μη κατοίκων. Οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις αναλύονται στις βασικές κατηγορίες των άμεσων επενδύσεων, των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, των λοιπών επενδύσεων, των συναλλαγματικών αποθεμάτων, καθώς επίσης και ανά τομέα οικονομίας, όπως Τράπεζα της Ελλάδος, Γενική κυβέρνηση, Νομισματικά Χρηματοοικονομικά Ιδρύματα, και Λοιποί τομείς. Η διαφορά μεταξύ των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων δίνει την καθαρή επενδυτική θέση η οποία αναλόγως του προσήμου, θετικού η αρνητικού, χαρακτηρίζει τη χώρα ως καθαρό πιστωτή η χρεώστη αντιστοίχως έναντι του υπόλοιπου κόσμου».*

Όλα αυτά οδήγησαν το δημοσιονομικό έλλειμμα στο 13.6% με τις πλέον αισιόδοξες προβλέψεις να υπολογίζουν αυτό να μειωθεί 2.5% μέχρι το τέλος του 2011. Λόγω του ότι κάτι τέτοιο είναι μάλλον απίθανο να συμβεί γιατί όπως φαίνεται η ύφεση είναι μεγαλύτερη από αυτή που αναμενόταν, είναι κάτι παραπάνω από σίγουρο ότι θα επιβληθούν νέα μέτρα με αμφίβολα αποτελέσματα και συνέπειες.

Από την άλλη μεριά, η ελληνική κυβέρνηση έχει δεσμευτεί ότι θα μειώσει το δημοσιονομικό έλλειμμα κάτω από το 3% το 2014 και θα αντιστρέψει πλήρως την κατάσταση στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν δημιουργώντας πρωτογενή πλεονάσματα πάνω του 5% μέχρι το 2020. Δηλαδή, θα παράγουμε πολλά περισσότερα από αυτά που θα καταλαμβάνουμε και δεν θα χρειαζόμαστε δάνεια χρήματα για να καλύπτουμε τις υποχρεώσεις μας. Αξίζει, σε αυτό το σημείο, να δούμε πως υπολογίζει η κυβέρνηση να αντιστρέψει το δυσμενές οικονομικό κλίμα και ποια είναι τα μέτρα που σκοπεύει να πάρει (πολλά από αυτά ήδη έχουν υλοποιηθεί και τα υπόλοιπα έχουν δρομολογηθεί προκαλώντας κοινωνικές αντιδράσεις).

Όλες οι συντάξεις του δημοσίου μειώθηκαν μέσα στο 2010 ενώ τα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα και το επίδομα αδείας απαλείφτηκαν ή καλύτερα αντικαταστήθηκαν από ένα ενιαίο επίδομα συνολικής αξίας 800 ευρώ! Την ίδια στιγμή θα υπάρξει σταδιακή μείωση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων για το 2010. Το μέτρο αυτό προωθείται αυτή την περίοδο με την καθιέρωση του ενιαίου μισθολογίου για όλους τους εργαζόμενους στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Ειδικότερα, ορισμένα από τα μέτρα που προβλέπονται για την αύξηση των εσόδων για το 2010 (σύμφωνα με τις οδηγίες του Μνημονίου) είναι και τα εξής:

- α) Αύξηση του ΦΠΑ (υπολογίζονται επιπλέον έσοδα 800 εκ. ευρώ).
- β) Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα και στα τσιγάρα (με επιπλέον έσοδα 200 εκ. ευρώ για το καθένα).
- γ) μείωση στις συντάξεις (350 εκ. ευρώ επιπλέον)
- δ) μείωση των δημοσίων επενδύσεων (όφελος για το κράτος 500 εκ. ευρώ).

Είναι ευνόητο ότι στο Μνημόνιο υπάρχουν και άλλα μέτρα και ότι αυτά είναι μονάχα ενδεικτικές αλλά απολύτως χαρακτηριστικές περιπτώσεις. Οι στόχοι του Μνημονίου έχουν ένα χρονικό ορίζοντα που φτάνει μέχρι το 2014. Μέσα σε αυτά τα χρονικά περιθώρια, η ελληνική κυβέρνηση αν τηρήσει απαρέγκλιτα το πρόγραμμα της θα μπορέσει μέσα στα επόμενα τρία χρόνια να παρουσιάσει πλεόνασμα στο ΑΕΠ και να αυξήσει τα έσοδα της κατά 30 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου. Μέχρι το 2014 θα πρέπει να επιβληθούν επιπλέον μέτρα που θα αφορούν τη συνολική αύξηση της φορολογίας σε πολλαπλά επίπεδα (π.χ. αύξηση ειδικού φόρου κατανάλωσης στα ποτά), μείωση των επιδομάτων (π.χ. επίδομα απόδοσης, επίδομα έγκαιρης προσέλευσης, επίδομα βιβλιοθήκης πανεπιστημιακών κτλ.), «πάγωμα» συντάξεων, εξοικονόμηση πόρων που θα προκύψει από τη μείωση των δημοσίων υπηρεσιών λόγω του «Καλλικράτη» (αφού συγχωνεύονται δήμοι και κοινότητες), ειδική εισφορά σε κερδοφόρες υπηρεσίες, αύξηση των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων, μείωση των προσλήψεων στο δημόσιο τομέα κ.α.

Η πρόσφατη εμπειρία μας έχει διδάξει ότι τα περισσότερα από αυτά τα μέτρα είναι εξαιρετικά φιλόδοξα και μεγαλεπήβολα που δεν υλοποιούνται στην πραγματική οικονομία. Για αυτό το λόγο, η κυβέρνηση έχει ήδη προχωρήσει σε διορθωτικές κινήσεις όπως για παράδειγμα την αύξηση της φορολογίας στα είδη εστίασης από 13% στο 23%, τη μείωση του αφορολόγητου ορίου από τις 12.000 στις 8.000 ευρώ, την ειδική εισφορά όλων των πολιτών εφ' άπαξ, τη μηνιαία εισφορά των μισθωτών και συνταξιούχων υπέρ των ανέργων κ.α. Ωστόσο, έχει καταστεί σαφές από πολύ νωρίς ότι χρειάζονται ριζικές τομές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον κρατικό μηχανισμό. Μερικά από τα καίρια ζητήματα που έχουν ήδη σχεδιαστεί και προγραμματιστεί για το άμεσο χρονικό διάστημα είναι η απλοποίηση των πληρωμών των δημοσίων υπαλλήλων, η ηλεκτρονική συνταγογράφηση στα νοσοκομεία καθώς και ο ηλεκτρονικός έλεγχος των κρατικών εξοπλισμών από ανεξάρτητη ηλεκτρονική αρχή, η δημοσίευση όλων των δημοσίων εσόδων-δαπανών στο διαδίκτυο κτλ. Με

αυτό τον τρόπο θα υπάρξει ένας εξορθολογισμός στη διαχείριση των πόρων της δημόσιας διοίκησης και κυρίως θα υπάρχει διαφάνεια και αξιοπιστία που τόσο πολύ αμφισβητείται από τη συντριπτική μερίδα των πολιτών.

Όσον αφορά την αγορά εργασίας στον ιδιωτικό τομέα, τα πράγματα εδώ είναι περισσότερο ρευστά καθώς το τοπίο εδώ είναι σαφώς πιο «θολό». Ο λόγος για αυτή την κατάσταση είναι κυρίως διότι μπορεί να υπάρχει ένα θεσμοθετημένο πλαίσιο αλλά ελάχιστες είναι οι εταιρείες που πραγματικά το τηρούν. Εμείς εδώ θα δούμε τι επιχειρείται, βάσει του μνημονίου, να αλλάξει στον ιδιωτικό τομέα. Το πρώτο και πιο σημαντικό μέτρο είναι να υπάρξει μία μισθολογική αναθεώρηση. Αυτό στην πράξη σημαίνει να μειωθούν οι μισθοί ώστε να αυξηθεί η εξαγωγική δύναμη της χώρας μας και να υπάρχει ταυτόχρονα φτηνό εργατικό δυναμικό. Ανάμεσα στα σκληρά μέτρα που προωθούνται είναι η μείωση των αποζημιώσεων για όλους τους εργαζομένους και η ενεργοποίηση μία ειδικής δικλείδας προκειμένου όλες οι επιχειρήσεις (αλλά κυρίως οι μεγαλύτερες) να μπορούν να προχωρούν σε απολύσεις μεγαλύτερου αριθμού εργαζομένων. Επίσης, να υπάρξει αύξηση των ωρών εργασίας και συνεπακόλουθη μείωση των υπερωριακών αμοιβών. Από το Μνημόνιο επίσης προβλέπεται ή καλύτερα επισημαίνεται ότι θα πρέπει να καταπολεμηθεί η μάλιστα της αδήλωτης εργασίας (βέβαια, αυτό καθίσταται σχεδόν αδύνατο τόσο λόγω της ανάγκης για εργασία από πλευράς εργαζομένου όσο και λόγω των αυξημένων εισφορών στο ΙΚΑ από πλευράς επιχειρήσεων) και ότι είναι υποχρεωτικό να παραμένουν οι μισθοί αμετάβλητοι για τα επόμενα τρία χρόνια. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι η πραγματική «δύναμη» των μισθών μειώνεται καθώς μπορεί να παραμένουν ονομαστικά αμετάβλητοι αλλά αυξάνεται η φορολογία προκαλώντας αλυσιδωτές αντιδράσεις.

Στον τομέα των συντάξεων και των ασφαλίσεων προβλέπονται και εδώ ριζικές τροποποιήσεις και μεταρρυθμίσεις. Ένα από αυτά τα μέτρα είναι η συνταξιοδότηση όλων ανεξαιρέτως των εργαζομένων με τη συμπλήρωση των 65 χρόνων. Οι ειδικές συντάξεις (π.χ. επικουρικές) θα συνυπολογίζονται βάσει συνολικών εισφορών κατά την περίοδο εργασίας καθώς και από το συνολικό εισόδημα του δικαιούχου ενώ αυξάνεται και η ελάχιστη περίοδος εισφορών από τα 37 στα 40 χρόνια. Όσοι αποφασίζουν να βγουν στη σύνταξη πριν τα 65 τους χρόνια θα λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη 6% κατά έτος ενώ δεν θα υπάρχει καμία ειδική μεταχείριση για όσους έχουν ασφαλιστεί πριν από 1/1/1993. Τέλος θα υπάρχουν περικοπές στη λίστα των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων ενώ τα ταμεία θα

μειωθούν σε τρία. Στον τομέα της υγείας, εκτός από τον προαναφερθέν έλεγχο των προμηθειών και την ηλεκτρονική συνταγογράφηση, θα υπάρξει και μία λογιστική βελτίωση προκειμένου να εφαρμοστεί ένα σύστημα διπλής εγγραφής για διεξοδικότερο έλεγχο και καλύτερη αντιπαραβολή στοιχείων.

Στον κλάδο των επιχειρήσεων προωθούνται μέτρα ώστε να απλοποιηθεί η διαδικασία έναρξης και αδειοδότησης νέων επιχειρήσεων ενώ αλλάζει η νομοθεσία όσον αφορά τις συγχωνεύσεις εταιρειών και μεγάλων ομίλων (πρόσφατο είναι το παράδειγμα της συγχώνευσης της Alpha Bank με την Eurobank). Επίσης, απελευθερώνονται όλα τα κλειστά επαγγέλματα (π.χ. δικηγόροι, φαρμακοποιοί, αρχιτέκτονες, εφημεριδοπώλες κτλ.) και ο καθένας μπορεί να ασκήσει ελεύθερα οποιοδήποτε επάγγελμα θέλει. Μάλιστα, το Συμβούλιο της Επικρατείας επικύρωσε πρόσφατα αυτή την απόφαση προβάλλοντας ένα σχετικό νόμο του ελληνικού κράτους. Στα βασικά μέτρα που προωθούνται είναι η κατάργηση των καθορισμένων τιμών των προϊόντων (στα πλαίσια της ελεύθερης οικονομίας).

Η μείωση των μισθών στον ιδιωτικό τομέα συνάδει με την προώθηση επενδύσεων και εξαγωγών σε στρατηγικούς κλάδους (π.χ. ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πληροφορική και τεχνολογία) ενώ παράλληλα δημιουργείται το νομοθετικό πλαίσιο για τη διευκόλυνση των συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) ώστε και να ενισχύεται η απασχόληση και τα έργα να παραδίδονται ταχύτερα. Η σύσταση ομάδας δράσης σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ανάπτυξη σχεδίων υψηλής ποιότητας και την επίτευξη καλύτερου συντονισμού με άλλες δράσεις βρίσκεται ανάμεσα στα βραχυπρόθεσμα σχέδια του Υπουργείου Ανάπτυξης, το οποίο θα επιδιώξει την εφαρμογή μέτρων για την επίτευξη των δεσμευτικών στόχων για απαιτούμενες πληρωμές από τα διαρθρωτικά ταμεία, το ταμείο συνοχής και για την υποβολή μεγάλων σχεδίων.

Ο τραπεζικός τομέας ενισχύθηκε πριν από μερικά χρόνια με 28 δις ευρώ την ίδια στιγμή που η κεφαλαιακή βάση των τραπεζών το 2009 αυξήθηκε από 24 δις σε 33 δις ευρώ. Το κράτος, δια στόματος υπουργού Οικονομικών διασφάλισε όλες τις καταθέσεις μέχρι 100.000 ευρώ –παρά την οικονομική ύφεση και τη χρηματοπιστωτική κρίση- φέρνοντας μία απαιτούμενη ηρεμία στις αγορές. Η ελληνική κυβέρνηση από νωρίς θωράκισε το τραπεζικό σύστημα και συνεχίζει να κινείται προς αυτή την κατεύθυνση. Μάλιστα έχει προχωρήσει και στην Ίδρυση Ανεξάρτητου Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ενώ λαμβάνεται μέριμνα για την αναδιάρθρωση του χρέους και των νοικοκυριών τηρουμένων των δύσκολων

οικονομικών συνθηκών. Αν και οι ιδιωτικές τράπεζες έχουν περιορίσει τη δανειοδότηση επιχειρήσεων εντούτοις η κυβέρνηση έχει δώσει απαραίτητα κίνητρα ώστε να χορηγούνται δάνεια με σχετικά ευνοϊκούς όρους ώστε να αναζωογονηθεί η πολύπαθη αγορά.

Κλείνοντας, θα προσθέσουμε απλά ότι πολλά από αυτά τα μέτρα παραμένουν ακόμη στη σφαίρα της θεωρίας και η υλοποίησή τους προκαλεί δικαιολογημένη κοινωνική αναταραχή, κάτι που γνωρίζουν και οι ίδιοι οι κυβερνώντες.

5. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στα προηγούμενα κεφάλαια αναπτύξαμε με αρκετές λεπτομέρειες πως οδηγηθήκαμε στην απόφαση να προσφύγουμε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προκειμένου να αντιμετωπίσουμε το μεγάλο χρέος που είχε συσσωρευτεί όλα αυτά τα χρόνια οδηγώντας σε έναν δημοσιονομικό εκτροχιασμό. Ο μηχανισμός στήριξης που στήθηκε προκάλεσε πολλές αντιδράσεις από τα κόμματα της μείζονος και ελάσσονος αντιπολίτευσης αλλά κυρίως από τον απλό πολίτη που είδε τα εισοδήματά του να εξανεμίζονται από δυσβάσταχτους και συχνά άδικους φόρους με ταυτόχρονη μείωση των μισθών και των συντάξεων. Η ανεργία εκτινάχθηκε σε πρωτόγνωρα για τη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα επίπεδα και από το 2010 όλοι οι Έλληνες ζούμε δύσκολες στιγμές όσον αφορά και τα απλά ζητήματα της καθημερινότητας μας.

Σε αυτό το κεφάλαιο, θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε τα βασικά σημεία που συνθέτουν τη σύγχρονη εικόνα στην Ελλάδα όπως αυτή έχει διαμορφωθεί σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Σαν αφετηριακή γραμμή θέσαμε τη συμφωνία που υπεγράφη τον Ιούλιο του 2011 και τον φρούδο αέρα αισιοδοξίας που έφερε στην πολιτική ηγεσία της χώρας μας. Στη συνέχεια θα σταθούμε στην επικαιροποιημένη συμφωνία του Οκτωβρίου και θα ολοκληρώσουμε την παράθεση με το περίφημο «κούρεμα» του ελληνικού χρέους (γνωστό και ως ανταλλαγή ομολόγων μεταξύ ελληνικού κράτους και ιδιωτών πιστωτών, PSI) το ύψος του οποίου θα καθοριστεί στις αρχές Φεβρουαρίου 2012.

Θα πρέπει ευθύς εξαρχής να υπογραμμίσουμε ότι κάθε απόπειρα αποτίμησης των γεγονότων και παράθεσης συμπερασμάτων φαίνεται να είναι καταδικασμένες αφού οι καταστάσεις είναι ρευστές και το κλίμα εξαιρετικά δυσμενές για την Ελλάδα, που δεν αφήνει πολλά περιθώρια συγκεκριμένων και οριστικών αποφάσεων για την υπόθεση «Ελληνικό Χρέος». Έτσι, γινόμαστε μάρτυρες συχνά του φαινομένου να καθησυχάζει ο πολιτικός κόσμος τους πολίτες και να τους διαβεβαιώνει ότι δεν θα ληφθούν νέα μέτρα και παρόλα αυτά τις επόμενες μέρες οι δηλώσεις αυτές να αυτοαναιρούνται καθώς η Τρόικα, η οποία δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι είναι ο μοναδικός δανειστής μας και εκείνος που πληρώνει αυτή τη στιγμή μισθούς και συντάξεις με τις δόσεις δανείων, ζητάει διαρκώς νέα μέτρα που εύκολα μπορούν να χαρακτηριστούν ως κοινωνικά ανάλητα στην καλύτερη περίπτωση. Το ζητούμενο είναι μέχρι πότε θα δίνεται βάρος και σημασία στην υπερφορολόγηση και στην

οικονομική «αφαίμαξη» των κοινωνικά ασθενέστερων ομάδων. Πότε, αλήθεια, θα δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη για να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να μπορέσει επιτέλους η Ελλάδα να σταθεί στα πόδια της; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό εκκρεμεί και η στυγνή πραγματικότητα είναι ότι δεν υπάρχει κάποια σοβαρή ένδειξη που να μας δείχνει ότι οδηγούμαστε –έστω και με αργά βήματα- προς αυτή την κατεύθυνση.

Ο δρόμος προς τον Ιούλιο του 2011: Όπως ήταν αναμενόμενο τα πρώτα μέτρα που ανακοινώθηκαν μετά την υπογραφή του Μνημονίου είχαν να κάνουν με τον άμεσο Δημόσιο Τομέα ο οποίος, η αλήθεια είναι, είχε διογκωθεί τα τελευταία 30 χρόνια λόγω κυρίως της πελατειακής σχέσης στην πολιτική αλλά και τη γραφειοκρατία. Το πρόβλημα, ωστόσο, ήταν ότι τα μέτρα που ελήφθησαν ήταν «οριζόντια» και έτσι έπληξαν μισθωτούς και συνταξιούχους με χαμηλά εισοδηματικά κριτήρια. Έτσι, ο 13^{ος} και 14^{ος} μισθός αντικαταστήθηκαν από ένα επίδομα της τάξης των 500 και 800 Ευρώ για μισθωτούς και συνταξιούχους αντίστοιχα. Στα πιο επώδυνα μέτρα συγκαταλέγονται η αύξηση του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας στο 23% (που, όπως έχουμε αναφέρει σε προηγούμενο κεφάλαιο, οδήγησε στα ακριβώς αντίθετα από τα επιθυμητά για την κυβέρνηση αποτελέσματα λόγω της ύφεσης και της αδυναμίας κατανάλωσης), η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης για τα τσιγάρα, τα καύσιμα και τα ποτά καθώς και η αύξηση των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων με μία εξίσου βεβιασμένη υπερφορολόγηση στο ειδικό τέλος στην αγορά αυτοκινήτων. Τα δύο τελευταία αυτά μέτρα οδήγησαν σε μία καθίζηση σε δύο παραδοσιακές δυνάμεις «τροφοδοσίας» και στήριξης της ελληνικής οικονομίας: την οικοδομή και το αυτοκίνητο.

Είναι ευκόλως εννοούμενο ότι αυτά ήταν μόνο μερικά από τα επώδυνα μέτρα που αποφάσισε η Ελληνική Βουλή. Οι απεργίες που ακολούθησαν και οι κοινωνικές αναταραχές κλυδώνιζαν την αξιοπιστία του κυβερνώντος κόμματος που έβλεπε τις αντιδράσεις να διογκώνονται και στο εσωτερικό των διεργασιών του με βουλευτές να αποχωρούν, να ανεξαρτητοποιούνται, να παραιτούνται, ακόμη και να διαγράφονται.

Τον Μάρτιο του 2011 δόθηκε μία παράταση στο χρόνο αποπληρωμής του ελληνικού χρέους (επιμηκύνθηκε στα 7.5 χρόνια) κάτι που μπορεί να δίνει φαινομενικά μία ανάσα στην ελληνική οικονομία αλλά ουσιαστικά πρόκειται για μία σχέση «δούναι και λαβείν» καθώς η Τρόικα απαίτησε νέα μέτρα. Έτσι, η κυβέρνηση έφερε προς ψήφιση στη Βουλή το περίφημο, πλέον, Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα (ή

ακριβέστερα, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015) το οποίο συνοδευόταν από επιπλέον σκληρά μέτρα και καθόριζε την πορεία της ελληνικής οικονομίας με ορίζοντα τριετίας. Φυσικά και αυτά τα μέτρα, όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια, αποδείχτηκαν ανεπαρκή και περαιτέρω θυσίες ζητήθηκαν από τον ελληνικό λαό που δεν έβλεπε (και συνεχίζει να μη βλέπει) κάποια διέξοδο από την κρίση. Μεταξύ των πιο βαρέων μέτρων που ψηφίστηκαν ήταν:

α) Έκτακτη εισφορά για όλους τους Έλληνες πολίτες με εισόδημα άνω των 12.000 Ευρώ.

β) Επιβολή ετήσιου τέλους για όλους τους ελεύθερους επαγγελματίες και επιτηδευματίες.

γ) Καθιερώνεται η εργασιακή εφεδρεία στους οργανισμούς που καταργούνται.

δ) Οι νεοπροσληφθέντες εργαζόμενοι χωρίς προηγούμενη εργασιακή εμπειρία θα αμείβονται με 20% κάτω από την Εθνική Συλλογική Σύμβαση.

Και αυτά, φυσικά, είναι μονάχα μερικά από τα μέτρα που προβλέπονται από το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα.

Ιούλιος 2011: Από την άνοιξη του 2011, είχε γίνει προφανής μία κερδοσκοπική επίθεση εναντίον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του κοινού νομίσματος με κεντρικό αποδέκτη την Ελλάδα και τις υπόλοιπες χώρες του Νότου. Οι διάφοροι οίκοι αξιολόγησης προχωρούσαν σε συνεχείς υποβαθμίσεις χωρών, τραπεζών και ευρωπαϊκών φορέων με αποτέλεσμα ορισμένοι να επωφελούνται από τη ρευστή αυτή κατάσταση. Μάλιστα, αρκετοί ήταν οι πολιτικοί εκείνοι που μιλούσαν ανοιχτά για επίθεση ενάντιο σε ολόκληρο του Ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Για το λόγο αυτό, συγκλήθηκε σύνοδος κορυφής στις Βρυξέλλες για την 21^η Ιουλίου 2011. Μεταξύ άλλων αποφασίστηκε να δοθεί ένα νέο δάνειο στην Ελλάδα ύψους 158 δις Ευρώ το μεγαλύτερο μέρος του οποίου θα εκταμιευόταν σε δόσεις από το ΔΝΤ και την Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ αξίζει να αναφέρουμε ότι η συμμετοχή των ιδιωτών πιστωτών θα ήταν και αυτή σημαντική. Ακόμη μία επιμήκυνση αποπληρωμής χρέους αποφασίστηκε (από τα 15 στα 30 χρόνια), η οποία με τη σειρά της θα συνοδευόταν από τη λήψη περαιτέρω μέτρων.

Οι οίκοι αξιολόγησης δεν πτοήθηκαν και δεν δίστασαν να χαρακτηρίσουν την εξέλιξη αυτή σαν μία ελεγχόμενη χρεοκοπία για την Ελλάδα. Ύστερα από αρκετές ζυμώσεις, συζητήσεις και αντεγκλήσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών αναφορικά, πάντα, με την υπόθεση του ελληνικού χρέους η κατάσταση στο εσωτερικό της χώρας

και στη λεγόμενη πραγματική οικονομία επιδεινωνόταν διαρκώς με πολλές επιχειρήσεις να κλείνουν, την ανεργία να αυξάνεται, και τις όποιες επιχειρήσεις μπορούσαν να αντέξουν στη δύσκολη οικονομική συγκυρία να αδυνατούν να φανούν συνεπείς στις υποχρεώσεις τους απέναντι στο ελληνικό δημόσιο με αποτέλεσμα να χάνονται πολύτιμα χρήματα από τα κρατικά ταμεία.

Προς το τέλος του καλοκαιριού μαθαίναμε σχεδόν σε καθημερινή βάση ότι υπήρξε σημαντική απόκλιση από τους στόχους καθώς και μία δυσαναλογία όσον αφορά τα έσοδα και τις δαπάνες, με τα πρώτα να είναι ελάχιστα συγκριτικά με την αύξηση που παρατηρούνταν στις δαπάνες. Την ίδια στιγμή, τα κλιμάκια της Τρόικας επισκέπτονταν σε τακτική βάση τη χώρα μας και ζητούσαν νέα μέτρα. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να καταστεί σαφές το εξής: από τη μία πλευρά, οι δανειστές μας δικαιολογημένα ζητούν εχέγγυα για να πάρουν τα χρήματα τους πίσω (και μάλιστα με αυξημένο επιτόκιο) αλλά από την άλλη θα πρέπει να έχουν μία έστω και μικρή επίγνωση της ελληνικής κοινωνικής πραγματικότητας. Με τη λήψη ολοένα και περισσότερων και σκληρότερων μέτρων, οι επιπτώσεις στην οικονομία είναι αρνητικές και οι αντοχές του ελληνικού λαού εξασθενούν με τον κίνδυνο της κοινωνικής έκρηξης να ελλοχεύει σε κάθε κυβερνητική εξαγγελία μέτρων. Και αυτή τη φορά, όμως, η ελληνική βουλή ψήφισε και άλλα δυσβάσταχτα μέτρα με κυριότερα εξ αυτών την επιβολή ειδικού φόρου ακινήτων που θα πληρωνόταν με το λογαριασμό της ΔΕΗ και κατόπιν υπολογισμού των τετραγωνικών μέτρων και της περιοχής κατοικίας και τη μείωση του αφορολόγητου εισοδήματος από τις 8.000 στις 5.000 Ευρώ. Τα ζητήματα του ανοίγματος των κλειστών επαγγελματιών και το ενιαίο μισθολόγιο στο Δημόσιο Τομέα τέθηκαν επί τάπητος και παρά το γεγονός ότι έχουν ληφθεί κάποιες αποφάσεις, στην πράξη δεν έχουν γίνει ακόμη οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις (ιδιαίτερα στο θέμα του ανοίγματος των κλειστών επαγγελματιών) κάτι που έχει προκαλέσει την αντίδραση των κοινωνικών εταίρων και της Τρόικας.

Οκτώβριος 2011: Μέσα σε αυτή τη συγκεχυμένη κατάσταση και με τη σκιά της ελληνικής κρίσης χρέους να έχει εξαπλωθεί σχεδόν επιδημικά και στην πλειονότητα των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών, οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να συγκαλέσουν νέο συμβούλιο κορυφής κατόπιν και προτροπής του προέδρου των ΗΠΑ. Κεντρικός στόχος ήταν να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα στη ρίζα του και να δοθεί μία οριστική λύση. Προτού περάσουμε να δούμε τι ακριβώς αποφασίστηκε σε αυτή τη σύνοδο, να τονίσουμε ότι παρόμοιες κουβέντες «περί οριστικής λύσης»

ακούγονται κατά κόρον τα τελευταία δύο χρόνια χωρίς πραγματικά οι Ευρωπαίοι ηγέτες και οι επικεφαλής οικονομολόγοι του ΔΝΤ να δείχνουν ικανοί να προβούν σε πραγματικά οριστικές λύσεις.

Όπως και τον Ιούλιο, έτσι και τώρα, η ελληνική κυβέρνηση εξήλθε της συνόδου απολύτως ικανοποιημένη και οι δηλώσεις της έδειχναν –εκ νέου– ότι πλέον η λύση του προβλήματος είναι εφικτή. Πιο συγκεκριμένα αποφασίστηκε το «κούρεμα» του ελληνικού χρέους κατά 50% καθώς και η χορήγηση ενός ακόμη πακέτου βοήθειας προς τη χώρα μας του ύψους των 130 δις Ευρώ. Πιο κάτω θα εξηγήσουμε αναλυτικότερα τι σημαίνει ο όρος «κούρεμα κατά 50% του ελληνικού χρέους». Στο σημείο αυτό, απλά να πούμε ότι πρόκειται για εθελοντική μείωση της αξίας των ελληνικών ομολόγων που κατέχουν ιδιώτες πιστωτές.

Ξανά, βέβαια, η παροχή βοήθειας θα συνοδεύεται από νέα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής αλλά και μίας μόνιμης εποπτείας από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θα φροντίζει ότι πράγματι γίνονται πράξη οι αποφάσεις του ελληνικού κοινοβουλίου. Μάλιστα, στα μέτρα δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο οι εργασιακές εφεδρείες να μετατραπούν σε απολύσεις. Η ανακεφαλαίωση των ελληνικών τραπεζών καθώς και η αύξηση του αποθεματικού κεφαλαίου του ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ήταν ανάμεσα στα πρώτα μελήματα της συνόδου που πραγματοποιήθηκε στις 23 Οκτωβρίου. Οι αντιδράσεις στο εσωτερικό της χώρας ήταν και αυτή τη φορά γενικευμένες και μάλιστα πιο έντονες από ποτέ αφού η είδηση του «κουρέματος» και της εποπτείας συνεπαγόταν καθεστώς ελεγχόμενης χρεοκοπίας αλλά και περιορισμού της ελληνικής κυριαρχίας εντός των εδαφών της. Η απόφαση του πρωθυπουργού για διεξαγωγή δημοψηφίσματος το οποίο θα έκρινε στην ουσία για το αν η Ελλάδα θα παρέμενε εντός της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης προκάλεσε τη μήνη κορυφαίων στελεχών στο εσωτερικό του κόμματος, της αντιπολίτευσης αλλά και των Ευρωπαίων ηγετών. Το αποτέλεσμα ήταν να εγκαταλειφθεί η ιδέα περί δημοψηφίσματος και να αναγκαστεί ο πρωθυπουργός να ζητήσει κυβέρνηση συνεργασίας σε μία περίοδο όπου η διευρυμένη κοινωνική συνοχή είχε κλονιστεί ανεπανόρθωτα από την πρωτοφανή ανεργία και της υπερφορολόγηση.

Το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Ελληνικών Ομολόγων: Όλοι σήμερα κάνουν λόγο για το περίφημο «κούρεμα του ελληνικού χρέους» ή για να χρησιμοποιήσουμε τον ορθό όρο «το πρόγραμμα ανταλλαγής ελληνικών ομολόγων» γνωστό και ως PSI (Private

Sector Involvement). Σύμφωνα με αυτό και με δεδομένη τη χείριστη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας μας, έχουν προωθηθεί σενάρια ενεργοποίησης ενός προγράμματος όπου οι ιδιώτες πιστωτές θα δεχθούν να ανταλλάξουν τα παλιά ελληνικά ομόλογα με άλλα χαμηλότερης αγοραστικής αξίας και με ένα επιτόκιο της τάξης του 3-4% ώστε να καταστεί βιώσιμο το ελληνικό χρέος. Πιο συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν θα συμμετάσχει στο «κούρεμα του ελληνικού χρέους» και έτσι η εθελοντική ανταλλαγή ομολόγων που θα έχουν μεγαλύτερη χρονική διάρκεια απόδοσης κεφαλαίου (δηλαδή, αν ένα ομόλογο έληγε το 2013 ο κάτοχος του θα πάρει ένα άλλο που θα λήγει σε μελλοντική ημερομηνία και θα έχει υποστεί και ένα σχετικό «κούρεμα» γύρω στα 21%) αφορά κυρίως ιδιώτες πιστωτές. Οι βασικότεροι κάτοχοι ελληνικών ομολόγων είναι ελληνικές τράπεζες, ελληνικά ασφαλιστικά ταμεία, η κεντρική τράπεζα της Ελλάδος, ιδιώτες επενδυτές και διάφορες ευρωπαϊκές τράπεζες.

Γίνεται, επομένως, εύκολα κατανοητό ότι η υπόθεση «ελληνικό χρέος» δεν είναι κάτι απλό ή κάτι που περιορίζεται στα αμιγώς εθνικά μας σύνορα. Υπάρχουν πολλές τράπεζες του εξωτερικού που έχουν αγοράσει ελληνικούς τίτλους/ομόλογα και έτσι μπορούμε να αναλογιστούμε ότι οι προσπάθειες που καταβάλουν οι ευρωπαίοι πολιτικοί για τη διάσωση της χώρας μας δεν έχουν κάποιον αλτρουιστικό χαρακτήρα αλλά φοβούνται μάλλον ένα ντόμινο εξελίξεων που θα παρασύρει και τις δικές τους χώρες αν αφήσουν την Ελλάδα να χρεοκοπήσει. Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει προχωρήσει ακόμη το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων καθώς αυτή η διαδικασία είναι άμεσα συνδεδεμένη αφενός με ένα δεύτερο πακέτο στήριξης και αφετέρου με την υλοποίηση των δεσμεύσεων της ελληνικής κυβέρνησης όπως αυτές αναγράφονταν στο πρώτο Μνημόνιο.

Χωρίς να προχωρήσουμε σε διεξοδικές αναλύσεις σχετικά με τις λεπτομέρειες του «κουρέματος» που, ούτως ή άλλως, δεν άπτονται άμεσα με τη μελέτη μας θα πρέπει να επισημάνουμε ότι αν οι τράπεζες δεχτούν μία μεγάλη μείωση στην αξία των ομολόγων που κρατούν στα χέρια τους, τότε θα καταστεί απαραίτητη μία ανακεφαλαιοποίηση τους. Και επειδή αυτό θα είναι μάλλον απαγορευτικό να γίνει μέσω μίας εσωτερικής αύξησης κεφαλαίου από τους μετόχους, τότε αναγκαστικά πολλές τράπεζες θα προσφύγουν σε μία κρατική χρηματοδότηση. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων αφορά κυρίως τράπεζες και ασφαλιστικά ταμεία και πολύ λιγότερο τους ιδιώτες πιστωτές. Να αποσαφηνίσουμε,

επίσης, ότι πρόκειται για μία εθελοντική ανταλλαγή που πάντως ακόμη προκαλεί πολλές συζητήσεις σχετικά με τον τρόπο δράσης και εφαρμογής της.

Ιανουάριος 2012: Με το δείκτη της ανεργίας να έχει ανέβει το Νοέμβριο στο 19.2% (σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας), αυξημένος κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα το 2010, και την ανασφάλιστη εργασία να αποτελεί κοινή πρακτική για την πλειοψηφία των εργοδοτών, η κοινωνική κατάσταση έχει εκτραχυνθεί και το μέλλον φαντάζει δυσοίωνο. Ολοένα και περισσότεροι νέοι αναζητούν εργασία στο εξωτερικό αφού η εγχώρια προσφορά εργασίας είναι μηδαμινή σε όλους τους τομείς. Και μέσα σε αυτή την εκρηκτική ατμόσφαιρα, το κλιμάκιο της Τρόικας παρουσιάζεται ανυποχώρητο όσον αφορά δύο μέτρα που πρέπει να λάβει η κυβέρνηση και που με μαθηματική ακρίβεια θα βυθίσουν ακόμη περισσότερο τη χώρα στην ύφεση και την αβεβαιότητα. Οι Εκπρόσωποι του ΔΝΤ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ζητούν επιτακτικά την κατάργηση του 13^{ου} και 14^{ου} μισθού από τον ιδιωτικό τομέα καθώς και τη μείωση του κατώτερου μισθού σε επίπεδα Πορτογαλίας (480 Ευρώ είναι οι μηνιαίες αποδοχές του ανειδίκευτου εργαζόμενου στη γειτονική χώρα). Ήδη οι αντιδράσεις είναι σφοδρές και τα δύο τουλάχιστον κόμματα του κυβερνητικού συνασπισμού έχουν δηλώσει ανοιχτά την αντίθεση τους σε αυτές τις επιδιώξεις της Τρόικας απειλώντας ότι θα αποχωρήσουν άμεσα από την εξουσία. Ακόμη δεν έχουν ληφθεί οριστικά μέτρα αλλά το σίγουρο είναι ότι με τέτοιες κινήσεις επιδεινώνεται περαιτέρω το κλίμα αβεβαιότητας και δυσπιστίας για τη χώρα μας η οποία πρέπει φυσικά να υπογραμμίσουμε ότι παρουσιάζεται στο τραπέζι των συζητήσεων με μειωμένη διαπραγματευτική δύναμη.

Στο εσωτερικό της χώρας η Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (ΕΣΕΕ) παρουσίασε πρόσφατα ορισμένα άκρως ανησυχητικά στοιχεία προειδοποιώντας ρητά *«ότι στην Ελλάδα θα επικρατήσουν σύντομα συνθήκες απόλυτης φτώχειας»*. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία της ΕΣΕΕ και τα οποία δόθηκαν στη δημοσιότητα σε όλα τα ΜΜΕ την Τετάρτη 25 Ιανουαρίου, τα ελληνικά νοικοκυριά σε όλη την επικράτεια έχουν περιορίσει την κατανάλωση κατά 6.2%. Την ίδια στιγμή, η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία προβλέπει μία περαιτέρω μείωση της καταναλωτικής δαπάνης για το 2012 που θα φτάσει στο 4.3%. Τα στατιστικά στοιχεία αναφορικά με το λιανικό εμπόριο είναι εξίσου αποκαρδιωτικά αφού στους 11 πρώτους μήνες του 2011 έχει παρατηρηθεί μία συρρίκνωση της κατανάλωσης κατά

7.6% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2010. «Η καταναλωτική συμπεριφορά, που διαπιστώσαμε κατά την διάρκεια του 2011, τείνει να αποκτήσει μόνιμο χαρακτήρα, οδηγεί σε αδιέξοδο, ανακυκλώνει την ύφεση και προκαλεί φτώχεια», υπογραμμίζει η ΕΣΣΕ και σημειώνει πως η μείωση της κατανάλωσης, σημαίνει μείωση του τζίρου, μείωση της φορολογητέας ύλης, μείωση των δημόσιων εσόδων, μείωση των εργοδοτών κατά 60.000 και των εργαζομένων στο εμπόριο, κατά τουλάχιστον 100.000 μέσα στο 2012. Και όλα αυτά σε μία περίοδο όπου οι τράπεζες δεν δανειοδοτούν τις επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να έχει «στεγνώσει» η αγορά και να απειλούνται άμεσα πολλές επιχειρήσεις με λουκέτο και χιλιάδες θέσεις εργασίας να είναι επισφαλείς.

Το σύνολο του τραπεζικού δανεισμού νοικοκυριών και επιχειρήσεων το Δεκέμβριο του 2011 υποχώρησε στα 248,5 δις, από τα 257,8 δις του Δεκεμβρίου του 2010. Από το σύνολο των οφειλών του ιδιωτικού τομέα τα 135,5 δις είναι επιχειρηματικά δάνεια και τα 113 δις είναι δάνεια των ελληνικών νοικοκυριών, ενώ τα επισφαλή δάνεια έχουν φτάσει το 15% των χορηγήσεων, δηλαδή πάνω από 37 δις. «Αναμένεται ότι μέσα στο 2012 η πιστωτική επέκταση στο εμπόριο θα επιβραδυνθεί ακόμα περισσότερο από το -6%, του Δεκεμβρίου του 2011, κυρίως λόγω της έλλειψης απαραίτητης ρευστότητας από τις τράπεζες», σημειώνεται στην ανακοίνωση της ΕΣΣΕ.

Αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό στις ηγεσίες της γηραιάς ηπείρου είναι ότι οι πολιτικές λιτότητας, ασφυκτικών πιέσεων και δραστικών περικοπών των δαπανών δεν μπορούν να βγάλουν την Ελλάδα από το αδιέξοδο. Κάποια στιγμή θα πρέπει να αναθεωρηθούν οι προτεραιότητες και να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη. Το πρόβλημα, επαναλαμβάνουμε, δεν είναι τοπικό και γεωγραφικά περιορισμένο αλλά μπορεί να επεκταθεί σε όλες τις χώρες με ανυπολόγιστες οικονομικοκοινωνικές και πολιτικές ζημιές για όλους.

Εισόδημα και Δαπάνες Νοικοκυριών: Αν και η Ελληνική Στατιστική Αρχή δεν έχει ακόμη ανακοινώσει τα ακριβή στοιχεία που αφορούν το 2011 αναφορικά με το πως και πόσο έχει επηρεαστεί το οικογενειακό εισόδημα και που έχουν περιοριστεί οι δαπάνες, εντούτοις οι αντίστοιχες μελέτες για το 2010 μπορούν να μας δώσουν μία πρώτη γλαφυρή εικόνα. Γίνεται εύκολα κατανοητό ότι τα στοιχεία για το 2011 (τα οποία θα δοθούν στη δημοσιότητα τον Σεπτέμβριο του 2012) θα είναι σαφώς πιο αρνητικά καθώς η κρίση ήταν συγκριτικά πιο έντονη εκείνη την περίοδο. Από τη

μελέτη των δεικτών για τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού της χώρας προκύπτει ότι «η στέρηση βασικών αγαθών και υπηρεσιών (δυσκολία ικανοποίησης βασικών αναγκών, ανεπαρκείς συνθήκες στέγασης, επιβάρυνση από τις δαπάνες στέγασης, αδυναμία αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις, δυσκολίες στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών, δυσκολία αντιμετώπισης των συνήθων αναγκών, ποιότητα ζωής) δεν αφορά μόνο το φτωχό πληθυσμό αλλά και μέρος του μη φτωχού πληθυσμού».

Ο πληθυσμός που αντιμετωπίζει τις σοβαρότερες οικονομικές δυσκολίες είναι ο εξής:

α) Παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών (12.2%)

β) Γυναίκες ηλικίας 65 ετών και άνω (14.4%)

γ) Άνδρες ηλικίας 65 ετών και άνω (9.8%)

Όσον αφορά τις δαπάνες, το 22.7% του φτωχού πληθυσμού δηλώνει ότι στερείται διατροφής που περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας ενώ το αντίστοιχο ποσοστό του μη φτωχού πληθυσμού βρίσκεται στο 4.2%. Το 63.3% του φτωχού πληθυσμού και το 19.3% του μη φτωχού πληθυσμού έχει οικονομική δυσκολία να αντιμετωπίσει έκτακτες αλλά αναγκαίες δαπάνες αξίας 540 Ευρώ. Τέλος, το 19.5% του φτωχού πληθυσμού και το 5.6% του μη φτωχού πληθυσμού δεν διέθεταν Ι.Χ. αυτοκίνητο ενώ το 21.1% των φτωχών νοικοκυριών και το 6.1% των μη φτωχών νοικοκυριών δεν διέθεταν προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή, αν και τα χρειαζόνταν, λόγω έλλειψης οικονομικής δυνατότητας. Πρέπει να επαναλάβουμε ότι τα δείγματα αυτά αν και απολύτως αντιπροσωπευτικά είναι ταυτόχρονα και ενδεικτικά. Η ανέχεια σε βασικά είδη (και όχι απαραίτητα στα λεγόμενα είδη πολυτελείας) είναι πλέον κάτι το σύνηθες για την ελληνική κοινωνία και δυστυχώς το μέλλον φαντάζει ακόμη δυσκολότερο.

Η Ανεργία στο Γ' Τρίμηνο 2011: Αφού σκιαγραφήσαμε σε γενικές γραμμές την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας τον τελευταίο χρόνο, και πιο συγκεκριμένα την περίοδο από τον Μάρτιο 2011 ως το Φεβρουάριο 2012, σε τομείς όπως η εργασία, η φορολογία, το ασφαλιστικό και το τραπεζικό σύστημα με όλες τις κοινωνικές προεκτάσεις, είναι χρήσιμο να δούμε μερικά χρήσιμα στατιστικά στοιχεία όπως αυτά παρέχονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή(ΕΛ.ΣΤΑΤ.). Ο πρώτος πίνακας που θα παραθέσουμε αφορά την ανεργία όπως αυτή διαμορφώθηκε στη χώρα μας κατά το Γ' Τρίμηνο του 2011. Όπως παρατηρούμε το ποσοστό της ανεργίας είναι υψηλότερο στις ηλικίες από 15-44 χρόνων ενώ άκρως ανησυχητικά είναι τα στοιχεία

που αφορούν τους νέους ανέργους αφού το συγκεκριμένο νούμερο άγγιξε περίπου τις 215.000! Αξίζει σε αυτό το σημείο να σημειώσουμε δύο πράγματα που είναι ευρέως γνωστά και φυσικά δεν περιλαμβάνονται στον παρακάτω πίνακα. Το πρώτο έχει να κάνει με το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι τα επίσημα στατιστικά στοιχεία δεν συμφωνούν σχεδόν ποτέ με την πραγματικότητα, η οποία είναι σαφώς πιο οδυνηρή καθώς το ποσοστό των «πραγματικών» ανέργων είναι μεγαλύτερο σε σχέση με αυτό των ανέργων της στατιστικής υπηρεσίας. Επιπλέον έχει αυξηθεί δραματικά το ποσοστό της ανασφάλιστης εργασίας με διττό αντίκτυπο: από τη μία, τα ασφαλιστικά ταμεία χάνουν χρήματα από τη μη καταβολή εισφορών αλλά ταυτόχρονα ο εργαζόμενος είναι εκτεθειμένος σε επίπεδο περίθαλψης και συνταξιοδότησης.

Πίνακας 21 : Άνεργοι 15 ετών και άνω κατά ομάδες ηλικιών, διάρκεια ανεργίας και φύλο. Γ' τρίμηνο 2011									
Σε χιλιάδες									In thousands
Ομάδες ηλικιών και φύλο Age groups and sex	Σύνολο Total	Τώρα θα αρχίσουν να αναζητούν εργασία Seeking of employment is about to start	Διάρκεια ανεργίας—Duration of unemployment					Από το σύνολο, «Νέοι» Out of the total: "New"	
			Λιγότερο από ένα μήνα less than a month	μήνες 1 – 2 months	μήνες 3 – 5 months	μήνες 6 – 11 months	12 μήνες και άνω 12 months and over		
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ—GREECE, TOTAL									
Και των δύο φύλων—Both sexes.....	878,3	6,2	32,4	102,8	115,7	153,9	467,2	215,8	
15 – 19 ετών—years.....	23,2	0,4	1,1	6,6	4,4	4,7	6,1	19,0	

.....									
20 – 24 » »	119,7	0,8	5,3	14,0	20,6	20,1	58,9	73,2	
.....									
25 – 29 » »	186,0	0,9	5,4	24,4	21,2	30,9	103,2	71,9	
.....									
30 – 44 » »	353,0	2,5	16,2	36,3	48,0	64,0	186,1	42,0	
.....									
45 – 64 » »	194,2	1,7	4,4	21,5	21,3	33,6	111,6	9,7	
.....									
65 και άνω—and over.....	2,3	0,1	—	—	0,3	0,7	1,3	—	
+++									
Άρρενες— Males.....	429,6	3,4	16,8	54,7	62,3	77,8	214,5	88,4	
.....									
.....									
.....									
.....									
15 – 19 ετών— years.....	11,7	0,2	0,4	3,6	2,4	2,5	2,6	10,1	
.....									
.....									
20 – 24 » »	57,7	0,5	3,0	6,7	10,4	9,6	27,4	32,7	
.....									
.....									
25 – 29 » »	90,7	0,4	3,1	12,7	11,0	16,9	46,7	34,3	
.....									
.....									
30 – 44 » »	159,3	1,1	7,4	17,6	23,7	29,2	80,3	10,6	
.....									
.....									
45 – 64 » »	109,5	1,1	3,0	14,1	14,8	19,6	56,9	0,7	
.....									
.....									
65 και άνω—and over.....	0,8	0,1	—	—	0,1	—	0,7	—	
.....									
.....									
Θήλειες— Females.....	448,7	2,8	15,5	48,1	53,4	76,1	252,7	127,4	
.....									
.....									
.....									
.....									

15 – 19 ετών— years.....	11,5	0,2	0,7	3,0	1,9	2,1	3,5	8,9
20 – 24 » »	62,0	0,3	2,3	7,3	10,2	10,5	31,5	40,5
25 – 29 » »	95,3	0,5	2,4	11,7	10,2	14,0	56,5	37,6
30 – 44 » »	193,6	1,3	8,7	18,7	24,3	34,8	105,8	31,4
45 – 64 » »	84,7	0,5	1,4	7,4	6,5	14,0	54,8	9,0
65 και άνω—and over.....	1,5	–	–	–	0,2	0,7	0,6	–

Η Οικοδομική Δραστηριότητα: Ένας από τους πιο νευραλγικούς τομείς για την ελληνική οικονομία είναι η Οικοδομή αφού σε αυτή απασχολούνται άμεσα χιλιάδες εργαζόμενοι ενώ η έμμεση συσχέτιση με παράπλευρα επαγγέλματα είναι και αυτή μεγάλη. Ο κλάδος της Οικοδομής ήταν εκείνος ο οποίος έχει δεχτεί τα πιο ισχυρά χτυπήματα από την εμφάνιση της κρίσης στη χώρα μας τα τελευταία δύο χρόνια. Λόγω της καθίζησης στην οικοδομική δραστηριότητα, πολλοί εργαζόμενοι παραμένουν άνεργοι ενώ και άλλοι επιτηδευματίες και επιχειρηματίες έχουν επηρεαστεί από τη μείωση στην ανέγερση νέων οικοδομών. Βεβαίως και το κράτος χάνει πολύτιμα έσοδα από τη μη απόδοση φόρων αλλά και την επιβάρυνση του Ταμείου Ανεργίας. Η Εθνική Στατιστική Αρχή μας ενημερώνει ότι κατά το μήνα Σεπτέμβριο 2011 το μέγεθος της συνολικής οικοδομικής δραστηριότητας (Ιδιωτικής και Δημόσιας) στο σύνολο της χώρας μετρούμενο με βάση τις εκδοθείσες οικοδομικές άδειες ανήλθε σε 3.663 άδειες παρουσιάζοντας μείωση κατά 7.7% σε σχέση με τον αντίστοιχο αριθμό αδειών κατά το 2010.

Κατά την περίοδο των τελευταίων δώδεκα μηνών (Οκτώβριος 2010-Σεπτέμβριος 2011), το μέγεθος της συνολικής οικοδομικής δραστηριότητας σε ολόκληρη την επικράτεια ανήλθε σε 39.546 οικοδομικές άδειες καταγράφοντας μείωση κατά 23.4% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 2009 και Σεπτεμβρίου 2010.

Η κίνηση στην αγορά αυτοκινήτου: Τα πράγματα και σε αυτόν τον τομέα που μέχρι πρότινος αποτελούσε στυλοβάτη της ελληνικής οικονομίας δεν είναι ούτε κατ'ελάχιστον ενθαρρυντικά. Κάτι που είναι φυσιολογικό σε εποχές κρίσης αφού ο καταναλωτής περιορίζει τις δαπάνες του στα απολύτως αναγκαία και το αυτοκίνητο εμπίπτει σε μία απαραίτητη μεν αλλά πολυτελή δε κατηγορία. Μέσα στο 2011 ταξινομήθηκαν λιγότερα από 100.000 αυτοκίνητα (97.682) και η πτώση σε σύγκριση με το 2010 άγγιξε το 31%. Μάλιστα, αν τα πράγματα δεν βελτιώνονταν το τελευταίο δίμηνο τότε η καθίζηση στην αγορά αυτοκινήτου θα έφτανε το 50%! Για να καταλάβουμε το μέγεθος της πτώσης, αρκεί να πούμε ότι το 1977 είχαν ταξινομηθεί στη χώρα μας 1229 παραπάνω αυτοκίνητα (98.911). Πρέπει να πούμε ότι οι έμποροι αυτοκινήτου ελπίζουν τα πράγματα να κυλήσουν πιο ευνοϊκά το 2012 αλλά κανένας δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα κάτι από τη στιγμή που το πολιτικό και το οικονομικό κλίμα είναι εξαιρετικά ρευστό τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συγκεντρωτικά τα στοιχεία για την αγορά αυτοκινήτου είναι τα ακόλουθα:

Σύγκριση Πωλήσεων

Δεκέμβριος 2011: **5.538**

Δεκέμβριος 2010: **3.691**

Διαφορά: **+50%**

Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2010: **141.499**

Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2011: **97.682**

Διαφορά: **-31%**

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος στήριξης της χώρας μας από την Τρόικα, τα ακόλουθα στοιχεία θα τίθενται στη διάθεση των επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του ΔΝΤ.

Στοιχεία από το Υπουργείο Οικονομικών

<p>Προκαταρκτικά μηνιαία για την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού (συμπεριλαμβανομένης της ανάλυσης ανά κύρια κατηγορία εσόδων και δαπανών και ανά υπουργείο (τα στοιχεία συλλέγονται από το υπουργείο Οικονομικών).</p>	<p>Μηνιαία, 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνονται και σε επόμενες δημοσιεύσεις σε περίπτωση αναθεώρησης.</p>
<p>Επικαιροποιημένα μηνιαία στοιχεία για την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού για το υπόλοιπο του έτους, συμπεριλαμβανομένης της ανάλυσης ανά κύρια κατηγορία εσόδων και δαπανών και ανά υπουργείο (τα στοιχεία συλλέγονται από το υπουργείο Οικονομικών).</p>	<p>Μηνιαία, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα.</p>
<p>Προκαταρκτικά μηνιαία στοιχεία σε ταμειακή βάση για φορείς της γενικής κυβέρνησης εκτός του κράτους (τα στοιχεία συλλέγονται από το υπουργείο Οικονομικών).</p>	<p>Μηνιαία, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνονται σε επόμενες δημοσιεύσεις σε περίπτωση αναθεώρησης.</p>
<p>Μηνιαία στοιχεία για την μισθολογική δαπάνη του Δημοσίου (της γενικής κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης μιας ανάλυσης σε ονομαστικούς μισθούς και επιδόματα που καταβάλλονται στους δημόσιους υπαλλήλους ανά υπουργείο και δημόσιο φορέα), τον αριθμό των υπαλλήλων (συμπεριλαμβανομένης μιας ανάλυσης ανά υπουργείο και δημόσιο φορέα εκτός της κεντρικής κυβέρνησης) και τον μέσο μισθό (συμπεριλαμβανομένων των σχετικών</p>	<p>Μηνιαία, 30 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα (αρχής γενομένης από τον Ιούνιο 2010)</p>

μεριδίων του βασικού μισθού, των επιδομάτων και των μπόνους). (Τα στοιχεία συλλέγονται από το Υπουργείο Εσωτερικών και Οικονομικών).	
--	--

Μηνιαία στοιχεία σχετικά με το προσωπικό: αριθμός υπαλλήλων, προσλήψεις, αποχωρήσεις, μεταθέσεις μεταξύ δημοσίων φορέων, ανά υπουργείο.	Μηνιαία, 30 ημέρες μετά το τέλος εκάστου μήνα (αρχής γενομένης από τον Μάρτιο 2010)
Εβδομαδιαία στοιχεία για την ταμειακή θέση της Κυβέρνησης με ανάλυση της χρήσης και της πηγής κεφαλαίου, καθώς και του αριθμού των καλυπτόμενων ημερών. (Τα στοιχεία συλλέγονται από το Υπουργείο Οικονομικών).	Εβδομαδιαία κάθε Παρασκευή, με σημείο αναφοράς την προηγούμενη Πέμπτη.
Στοιχεία για την «κάτω από την γραμμή» χρηματοδότηση φορέων της γενικής κυβέρνησης. (Τα στοιχεία συλλέγονται από το Υπουργείο Οικονομικών)	Μηνιαία, όχι αργότερα από 15 ημέρες μετά το τέλος κάθε μήνα. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνονται και σε επόμενες δημοσιεύσεις σε περίπτωση αναθεώρησης.
Στοιχεία για τις εκκρεμείς οφειλές (συμπεριλαμβανομένων και των ληξιπρόθεσμων οφειλών) της γενικής κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένου του Κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης, της κοινωνικής ασφάλισης, των νοσοκομείων και των νομικών προσώπων. (Τα στοιχεία συλλέγονται από το Υπουργείο Οικονομικών στη βάση αρχικών στοιχείων από διάφορα υπουργεία).	Τριμηνιαία, μέσα σε 55 ημέρες από την λήξη κάθε τριμήνου.

Στοιχεία για το δημόσιο χρέος και για τις νέες εγγυήσεις που παρέχονται από την γενική κυβέρνηση προς δημόσιες επιχειρήσεις και τον ιδιωτικό τομέα. Στοιχεία για τις οφειλές που	Μηνιαία, μέσα σε ένα μήνα.
--	----------------------------

<p>πλησιάζουν στην λήξη (προγραμματισμένες εξαγορές ανά μήνα, διαχωρισμός μεταξύ βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων οφειλών). Στοιχεία για τις προγραμματισμένες εκροές τόκων. (Τα στοιχεία συλλέγονται από το Υπουργείο Οικονομικών).</p>	
<p>Στοιχεία για τις δημόσιες επιχειρήσεις: έσοδα, δαπάνες, μισθοδοσία, αριθμός υπαλλήλων και υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένων και των ημερομηνιών λήξης των οφειλών των δημόσιων επιχειρήσεων). (Τα στοιχεία συλλέγονται από το υπουργείο Οικονομικών).</p>	<p>Μηνιαία, μέσα σε τρεις εβδομάδες από το τέλος εκάστου μηνός για τις δέκα μεγαλύτερες επιχειρήσεις. Τριμηνιαία μέσα σε τρεις εβδομάδες από τη λήξη κάθε τριμήνου για τις άλλες επιχειρήσεις. Τριμηνιαία για τις ημερομηνίες λήξης των υποχρεώσεων των δημόσιων επιχειρήσεων.</p>
<p>Μηνιαία αναφορά των συναλλαγών των εκτός προϋπολογισμού λογαριασμών (Τα στοιχεία συλλέγονται από τα υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας).</p>	<p>Μηνιαία, στο τέλος εκάστου μηνός.</p>
<p>Μηνιαία αναφορά για την κίνηση των ειδικών λογαριασμών (τα στοιχεία συλλέγονται από το υπουργείο Οικονομικών).</p>	<p>Μηνιαία, στο τέλος εκάστου μηνός.</p>

<p>Έκθεση προόδου για την εκπλήρωση των μέτρων για τα οποία έχει δεσμευτεί η κυβέρνηση στη διάρκεια του Προγράμματος (τα στοιχεία συλλέγονται από το υπουργείο Οικονομικών).</p>	<p>Τριμηνιαία, πριν να αρχίσει ο αντίστοιχος απολογισμός.</p>
<p>Μηνιαία στοιχεία για τις δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης από τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης με χρονική υστέρηση τριών εβδομάδων από τη λήξη του αντίστοιχου τριμήνου. (τα στοιχεία συλλέγονται από τα υπουργεία Εργασίας και Υγείας).</p>	<p>Μηνιαία, μέσα σε τρεις εβδομάδες από το τέλος κάθε μήνα. Έναρξη με δεδομένα του Ιανουαρίου 2011 για ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, ΟΓΑ και ΟΠΑΔ και από τον Απρίλιο 2011 για τα άλλα ταμεία.</p>

Στοιχεία από την Τράπεζα της Ελλάδος

Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της Τράπεζας της Ελλάδος.	Εβδομαδιαία, την επόμενη εργάσιμη ημέρα.
Στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού του ελληνικού τραπεζικού συστήματος – συγκεντρωτικοί νομισματικοί ισολογισμοί των πιστωτικών ιδρυμάτων.	Μηνιαία, 30 ημέρες από το τέλος εκάστου μηνός.
Εξέλιξη της εξωτερικής χρηματοδότησης χορηγούμενης από τις ελληνικές τράπεζες προς τις θυγατρικές τους στο εξωτερικό (Όλες οι μορφές χρεογράφων και κεφαλαίου, καθώς και καθαρές καταθέσεις που παρέχονται στις θυγατρικές του εξωτερικού).	Μηνιαία, 15 μέρες από τη λήξη εκάστοτε μηνός.
Εξωτερικές χρηματοδοτικές ροές για το τραπεζικό σύστημα, τις επιχειρήσεις και τον δημόσιο τομέα, συμπεριλαμβανομένων επίσης των αναμενόμενων εξελίξεων για τους επόμενους 12 μήνες.	Μηνιαία, 30 ημέρες από το τέλος εκάστου μηνός.

Έκθεση για την κατάσταση ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος.	Εβδομαδιαία, την επόμενη εργάσιμη ημέρα.
Έκθεση για την εξέλιξη των δεικτών χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.	Τριμηνιαία, 15 ημέρες από τη λήξη εκάστου τριμήνου, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των στοιχείων.
Έκθεση για τα αποτελέσματα των τακτικών τριμηνιαίων τεστ αξιολόγησης φερεγγυότητας υπό ακραίες συνθήκες.	Τριμηνιαία, 15 ημέρες από τη λήξη εκάστου τριμήνου, ανάλογα με την διαθεσιμότητα των στοιχείων.
Αναλυτική έκθεση για τον ισολογισμό του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας καθώς και ανάλυση και αιτιολόγηση των μεταβολών των λογαριασμών.	Εβδομαδιαία, την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Συνέπειες από την εφαρμογή των επικαιροποιημένων προγραμμάτων: Σε όλα τα παραπάνω κεφάλαια έχουμε παρουσιάσει τις βασικές πτυχές και συνιστώσες από την προσφυγή μας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την υπογραφή του μνημονίου, την κατ' εξακολούθηση συμμόρφωση με τα κελεύσματα και τις απαιτήσεις της Τρόικας, τις οικονομικοκοινωνικές συνέπειες από την εφαρμογή αλλά και τη διαρκή αναθεώρηση –προς το χειρότερο– των ειδεχθών και άδικων μέτρων. Επιχειρήσαμε να δώσουμε μία όσο το δυνατόν ακριβή και ρεαλιστική εικόνα της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα μας τα τελευταία δύο χρόνια, κάνοντας μία ειδική αναφορά στην περίοδο από τον Ιούλιο του 2011 μέχρι και τον Ιανουάριο του 2012, χρονική περίοδο κατά την οποία οι αποφάσεις και τα μέτρα από πλευράς ελληνικής κυβερνήσεως (κατόπιν, βεβαίως, υπαγορεύσεως και αφόρητης πίεσης από την Τρόικα) λάμβαναν χώρα με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και βαρύ αντίκτυπο στο εισόδημα, το βιοτικό επίπεδο και τη ψυχολογία του μέσου Έλληνα πολίτη.

Πολλοί είναι εκείνοι που θεωρούν ότι η υπογραφή του Μνημονίου με όλες τις αναθεωρημένες εκδοχές του έχει οδηγήσει τη χώρα σε ένα αδιέξοδο, σε έναν φαύλο κύκλο από τον οποίο δεν μπορεί να εξέλθει παρά τις πολλές προσπάθειες που καταβάλλει. Κατά την προσωπική μας εκτίμηση, η πιο δυσάρεστη εξέλιξη όλων αυτών που βιώνουμε στη χώρα μας έχει να κάνει με την αδυναμία του πολιτικού συστήματος να βάλει ένα τέρμα στη διαρκή λήψη σκληρών μέτρων. Ο Έλληνας πολίτης γνωρίζει, πλέον, ότι κάθε φορά που είναι αναγκασμένος να δεχτεί ολοένα και πιο σκληρά μέτρα, δεν πρόκειται να είναι τα τελευταία. Οι δανειστές μας βλέποντας ότι τα μέτρα δεν αποδίδουν θα ζητούν και άλλα μέτρα δίχως καμία κοινωνική ευαισθησία. Οι λόγοι που τα μέτρα δεν αποδίδουν δεν αποτελούν αντικείμενο διερεύνησης της παρούσας εργασίας. Είναι, επίσης, ένα πολύπλευρο και σύνθετο ζήτημα που απαιτεί μία δραστική αντιμετώπιση και ριζική αποτίναξη δαιδαλωδών γραφειοκρατικών οργανισμών. Κυρίως, όμως, αυτό που χρειάζεται είναι πολιτική βούληση για πάταξη της φοροδιαφυγής και εφαρμογής των νόμων για όλους ανεξαιρέτως. Με άλλα λόγια, αυτό που χρειάζεται είναι μία συνολική αλλαγή νοοτροπίας.

Και εδώ εντοπίζεται μία βασική παθογένεια του όλου προγράμματος στήριξης που έχει προκαλέσει δικαιολογημένη κοινωνική αγανάκτηση. Παρατηρείται μία εμμονή από πλευράς Τρόικας και κυβέρνησης για μόνιμη υπερφορολόγηση των μικρομεσαίων κοινωνικών τάξεων με οικονομική αφαίμαξη των εισοδημάτων τους

δια μέσω της περικοπής μισθών και συντάξεων. Την ίδια στιγμή οι οικονομικά ισχυρές κοινωνικές ομάδες φοροδιαφεύγουν σε τακτική βάση και δεν αποδίδουν στα δημόσια ταμεία τα χρήματα που τους αναλογούν. Έτσι, το βάρος πέφτει πάνω στον μισθωτό και συνταξιούχο που βλέπει να μην μπορεί να αντεπεξέλθει ούτε καν στις βασικές υποχρεώσεις του αφού το εισόδημα μειώνεται, η φορολογία είναι υψηλή, οι τιμές των προϊόντων παραμένουν υψηλές, η ανεργία αυξάνεται και η ύφεση διογκώνεται. Το χειρότερο σε όλα αυτά είναι ότι η Τρόικα, πέραν κάποιων γενικόλογων διατυπώσεων, δεν φαίνεται διατεθειμένη να θέλει να δώσει βάρος σε αυτό το νευραλγικό τομέα και εμμένει σε μέτρα που οδηγούν σε περαιτέρω ύφεση.

Το χειρότερο με όλα αυτά που ζητούν οι αξιωματούχοι του ΔΝΤ είναι ότι σε βάθος χρόνου η κατάσταση θα φτάσει σε ένα πλήρες αδιέξοδο και θα είναι μη αναστρέψιμη. Τα διλήμματα «φτωχότεροι ή χρεοκοπημένοι» δεν βοηθούν σε καμία περίπτωση το ήδη καταρρακωμένο φρόνημα του Έλληνα πολίτη ενώ και η όποια ελάχιστη πιθανότητα για επένδυση από το εξωτερικό αποκλείεται λόγω της συνολικά αμφιβολής κατάστασης. Κατανοούμε με την πάροδο του χρόνου ότι τα προβλήματα που δημιουργούνται μετά την έλευση του ΔΝΤ στα εσωτερικά πράγματα της χώρας μας θα είναι όχι μόνο δυσεπίλυτα αλλά και μακροχρόνιου χαρακτήρα. Η εμπειρία από άλλες χώρες που προσέφυγαν στο ΔΝΤ θα έπρεπε να μας έχει διδάξει ότι η βύθιση σε διαρκή ύφεση δεν μπορεί να οδηγήσει σε ανάπτυξη μετά από χρόνια. *«Μία οικονομία που διέρχεται βαθιά ύφεση μπορεί να αναπτύσσεται ταχύτερα καθώς ανακάμπτει, αλλά ποτέ δεν αναπληρώνει τον χαμένο χρόνο. Όσο πιο βαθιά είναι η σημερινή ύφεση τόσο χαμηλότερο θα είναι και το πιθανό εισόδημα, ακόμη και σε είκοσι χρόνια από τώρα»*, αυτό ισχυρίζεται ο Αμερικανός οικονομολόγος Τζόζεφ Στίγκλιτζ στο βιβλίο του «Η μεγάλη αυταπάτη» που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Λιβάνη και κατά τα φαινόμενα δικαιώνεται.

Έχοντας αναφέρει όλα τα παραπάνω, δεν θα πρέπει να διαφανεί ότι η αποκλειστική ευθύνη βαραίνει τους πιστωτές μας, οι οποίοι σε τελική ανάλυση δέχτηκαν τη δική μας πρόσκληση για συνδρομή βοήθειας. Τεράστιο μερίδιο ευθύνης έχει, φυσικά, και το ίδιο το πολιτικό μας σύστημα και όλες ανεξαιρέτως οι μεταπολιτευτικές κυβερνήσεις που υπέθαλψαν ένα πελατειακό κράτος αδιαφορώντας για τις συνέπειες που δυστυχώς αντιμετωπίζουμε με τον πιο ειδικό τρόπο σήμερα. Καμία κεντρική εξουσία δεν στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων και προκειμένου να συντηρήσει τον κομματικό μηχανισμό της, δημιούργησε ένα τερατώδες Δημόσιο Τομέα με κύριο χαρακτηριστικό τη γραφειοκρατία και την αναίτια ταλαιπωρία του

πολίτη. Επιπλέον, δημιούργησε τη ψευδαίσθηση ενός υψηλότατου βιοτικού επιπέδου με το να επιτρέπει στις τράπεζες να χορηγούν ασύστολα παντός τύπου δάνεια αδιαφορώντας για το γεγονός του ότι ο ανυποψίαστος πολίτης δεν θα μπορούσε να αποπληρώσει ούτε καν το κεφάλαιο (πόσο μάλλον τα τοκοχρεολύσια). Έτσι, το κράτος παρουσίασε μία εικόνα στους πολίτες ότι μπορούν να αποκτούν διαρκώς δίχως την ανάγκη πληρωμής του ανάλογου τιμήματος. Το αποτέλεσμα ήταν, λοιπόν, να οδηγηθούμε σε αυτή την κατάσταση που έχουμε περιγράψει στην εργασία μας. Μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι η Ελλάδα είναι μία χώρα που δεν παράγει, τουλάχιστον όχι σε τέτοιο βαθμό που να δίνει τα εχέγγυα υγιούς ανάπτυξης στο μέλλον, στηριζόμενη σε μία εσωτερική κατανάλωση με έμφαση στον τομέα των υπηρεσιών.

Η Ελλάδα, όλα αυτά τα χρόνια, δανειζόταν περισσότερα από αυτά που παρήγαγε και έτσι συσσωρευόταν ένα δυσβάσταχτο χρέος. Η αποπληρωμή του χρέους είναι υποχρέωση μας. Ο δρόμος, όμως, προς αυτή φαίνεται να είναι λανθασμένος αφού δεν προκρίνονται μέτρα εξυγίανσης και ανάπτυξης παρά μόνο περικοπών και φορολόγησης που αναπόφευκτα οδηγούν στη μακροχρόνια ύφεση με απρόβλεπτες συνέπειες σε ατομικό, κοινωνικό αλλά και εθνικό επίπεδο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η είδηση της εισόδου της Ελλάδας σε έναν κοινό μηχανισμό στήριξης υπό την εποπτεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις δημιουργώντας παράλληλα ένα ντόμινο αρνητικών εξελίξεων στο εσωτερικό της χώρας αλλά και στις διεθνείς αγορές. Από τη μέρα της ανακοίνωσης του τότε πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου σχετικά με την ενεργοποίηση του συγκεκριμένου μηχανισμού στήριξης πριν από δύο χρόνια έχουμε γίνει μάρτυρες ριζικών αλλαγών που έχουν επηρεάσει τις ζωές όλων ανεξαιρέτως των Ελλήνων πολιτών. Το βιοτικό επίπεδο έχει πέσει στα πιο χαμηλά επίπεδα των δύο τελευταίων δεκαετιών και πολλοί συνάνθρωποι μας έχουν απολέσει τις δουλειές τους, βλέπουν τις περιουσίες τους να δεσμεύονται από τράπεζες, τους μισθούς τους να μειώνονται και γενικά να είναι ανήμποροι να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους.

Από την άλλη πλευρά, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση να αντιμετωπίσουμε αυτή την πραγματικά δύσκολη κατάσταση σαν μία ευκαιρία για μία αποδόμηση της παθογένειας του κρατικού μηχανισμού. Όλοι οι Έλληνες πολίτες γνωρίζουν πολύ καλά ότι επί σειρά δεκαετιών είχε δημιουργηθεί μία πελατειακή σχέση μεταξύ πολιτικών και δυνητικών ψηφοφόρων οδηγώντας σε ένα τέλμα τους δημόσιους οργανισμούς. Τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή για να αδράξουμε την ευκαιρία και να θέσουμε επί νέας βάσης τη διαχείριση των δημοσιονομικών μας. Είναι σίγουρο ότι το κόστος θα είναι βαρύ –τόσο σε κοινωνικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο- αλλά σε μία μακρόχρονη προοπτική το όφελος θα είναι μεγάλο και ουσιαστικό για τη συντριπτική μερίδα του εγχώριου πληθυσμού. Επαναλαμβάνουμε, όμως, ότι για να γίνει αυτό θα πρέπει να δοθεί βάρος στην ανάπτυξη και να υπάρξει μία όσο το δυνατόν ενδελεχής μέριμνα για τα οικονομικά ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα.

Ήδη τα πρώτα μέτρα που έχουν ληφθεί τους τελευταίους μήνες δείχνουν μία διάθεση από μέρους των κυβερνώντων να δοθεί έμφαση στον αναπτυξιακό τομέα αφού είναι κοινή πεποίθηση ότι η υπέρμετρη φορολόγηση οδηγεί σε αδιέξοδα. Κάπου εδώ εστιάζεται και η κριτική μίας μεγάλης πληθυσμιακής μερίδας καθώς βλέπει ότι οι συνεχείς και βαρείς φόροι επιβάλλονται για να πληρώνονται τα τοκοχρεολύσια ενώ δεν διοχετεύονται κεφάλαια στη λεγόμενη πραγματική οικονομία με τις επιχειρήσεις να ασφυκτιούν και συνεπακόλουθα να κλείνουν υποβάλλοντας καθημερινά αιτήσεις

χρεοκοπίας. Με άλλα λόγια, δεν έχει υπάρξει καμία μέριμνα όλα αυτά τα χρόνια για στοιχειώδη ανάπτυξη και η αύξηση της ανεργίας σε συνδυασμό με την αδυναμία πληρωμής των υποχρεώσεων από πλευράς πολιτών δημιουργεί ένα εκρηκτικό κλίμα με απρόβλεπτες συνέπειες για τη συνοχή του κοινωνικού ιστού.

Η πολιτική της Τρόικας έχει οδηγήσει σε συνεχόμενα οικονομικά αδιέξοδα και αυτό είναι εμφανές από τα διάφορα επικαιροποιημένα μνημόνια αφού οι αρχικές προτάσεις δεν έχουν αποδώσει και δεν έχουν έρθει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Πολλές είναι οι χώρες που καταγγέλλουν τις πρακτικές του ΔΝΤ ενώ και οι αντιδράσεις εντός των Ευρωπαϊκών κοινοβουλίων είναι έντονες κάθε φορά που συζητείται το Ελληνικό Ζήτημα.

Από την πλευρά μας εμείς προσπαθήσαμε να παρουσιάσουμε τις βασικές παραμέτρους της ελληνικής υπόθεσης όπως αυτή έχει διαμορφωθεί από το 2010 και μετά. Το γεγονός ότι τα νομοσχέδια και οι αποφάσεις αλλάζουν σε μηνιαία σχεδόν βάση φανερώνει ένα ρευστό πολιτικό τοπίο που δεν επιτρέπει προβλέψεις και ασφαλή συμπεράσματα. Η ιστορική αναδρομή και η παράθεση χαρακτηριστικών περιπτώσεων όπου επενέβη το ΔΝΤ για να συνδράμει στην αντιμετώπιση οικονομικών προβλημάτων (κυρίως σε χώρες της Λατινικής Αμερικής, της Ασίας και του πρώην Ανατολικού Μπλοκ) απέδειξε με το πλέον εύγλωττο τρόπο ότι οι παρεμβάσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου οδηγούν σε παταγώδη αποτυχία και οικονομική ανέχεια τις ασθενείς κοινωνικά ομάδες. Επίσης, οι χώρες αργούν χαρακτηριστικά να επανέλθουν σε φυσιολογικούς οικονομικούς ρυθμούς γεγονός που μας επιτρέπει να διατηρούμε μία δικαιολογημένη επιφύλαξη για μία αίσια έκβαση της ελληνικής υπόθεσης.

Τονίσαμε και στο κυρίως σκέλος της παρουσίασης μας ότι η Ελλάδα παρουσιάζει ορισμένα πολύ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αφού ήταν το πρώτο κράτος-μέλος της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης που αναζήτησε τη συνδρομή του ΔΝΤ ενώ δημιουργήθηκε για την επίλυση του προβλήματος ένας κοινός μηχανισμός στήριξης που όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν κορυφαίοι αξιωματούχοι λειτουργεί με τη μέθοδο της «δοκιμής-λάθους» αφού είναι και για τους ίδιους μία πρωτόγνωρη κατάσταση, μία ανεξερεύνητη περιοχή. Αυτό, βέβαια, δεν δικαιολογεί σε καμία περίπτωση τα δυσβάσταχτα μέτρα που απαιτούν οι εταίροι μας από τις ασθενείς κοινωνικά ομάδες (μισθωτούς και συνταξιούχους) χωρίς να μεριμνά για την παραδειγματική τιμωρία και δέσμευση περιουσιακών στοιχείων όλων εκείνων που

υπεξαίρεσαν δημόσιο χρήμα οδηγώντας σε μία ανεξέλεγκτη παρέκκλιση τον δημοσιονομικό τομέα.

Οι χειρισμοί από πλευράς κυβερνώντων θα πρέπει να είναι λεπτοί και ιδιαιτέρως προσεκτικοί καθώς οι κοινωνικές αντοχές περιορίζονται. Για αυτό το λόγο, τόσο η Ελλάδα όσο και οι εταίροι μας στην Ευρώπη θα πρέπει να κατανοήσουν ότι η φορολόγηση δεν είναι μονόδρομος και είναι ανάγκη για γενναίες αποφάσεις προς μία υγιή και σταθερή ανάπτυξη. Το μόνο ασφαλές συμπέρασμα στο οποίο μπορούμε να καταλήξουμε είναι ότι ο δρόμος είναι ακόμη μακρύς, δύσκολος και δαιδαλώδης. Ας ελπίσουμε ότι στο τέλος θα υπάρξει μία αίσια κατάληξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Επίσημη Ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (IMF) : www.imf.org
2. Το Μνημόνιο (δημοσιευμένο στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ, 6/5/2010)
3. Μνημόνιο Ελλάδας, Ε.Ε και ΔΝΤ (Επικαιροποίηση Τρίτη), Bookstars, Μάρτιος 2011
4. Το μνημόνιο της Ελλάδος στην ευρωπαϊκή, τη διεθνή και την εθνική έννομη τάξη", Παναγιώτη Γκλαβίνη, 2010, Εκδόσεις Σάκκουλα
5. "The IMF and the Economic Development", James Raymond Vreeland, Cambridge University Press.
6. "The Greek Debt Crisis: Likely causes, Mechanics and Outcomes", Michael G. Arghyrou, John D. Tsoukalas, February 2011, The World Economy, Volume 34, Issue 2.
7. "The IMF returns", Allan H. Meltzer, 2011, The Preview of International Organizations, Volume 6, Numbers 3-4.